

Vítězslav Větrovec

Obnova paměti vesnice – Inscenační činnost ve Velké Lhotě v letech 2008–2012**ÚVODEM**

Od roku 2008 jsou každoročně ve Velké Lhotě, malé vesnici o sto šedesáti obyvatelích poblíž Dačic a Telče, uváděny divadelní inscenace, které vycházejí z místních lidových obyčejů, zvyklostí, písní a historie regionu. Každý rok je inscenace věnována jednomu místnímu tématu (tradiční lidová svatba, lípa stojící po několik staletí na zdejší návsi, život místního vesnického „blázna“). Inscenace byly v dále popisovaném časovém úseku uskutečňovány vždy díky obdobnému inscenačnímu týmu (režie, dramaturgie, scénografie, hudba) a s podobným obsazením. Můžeme tedy říci, že okolo velkolhoteckého projektu, zprvu realizovaného pouze jako ozvláštnění výuky na Ateliéru Dramatické výchovy (později Ateliéru Divadlo a výchova) na Janáčkově akademii múzických umění v Brně, vzniklo divadelní uskupení osobností, které se Velké Lhotě, po stránce divadelní, soustavně věnují. Tuto kontinuální, důslednou, již takřka profesionální¹ (byť bezplatnou) a, v neposlední řadě, neustále se posouvající (po kvalitativní stránce) „divadelní“ péči věnovanou jednomu regionu a jedné „bezvýznamné“ vsi pokládáme za nutné patřičně popsat a osvětlit (i z toho důvodu, že i přes opětovná a několikerá pozvání divadelních odborníků nebyl tento každoročně probíhající projekt dostatečně reflektován).

Cílem této studie tedy není každoroční inscenační činnost ve Velké Lhotě zařadit do kontextu českého, potažmo zahraničního divadla a jeho snah,² ale především podat zprávu o dosavadním usilování divadelních tvůrců ve Velké Lhotě každoročně působících (v čele s režisérem většiny inscenací zde uvedených – Vítězslavem Větrovcem). Pokusíme se podrobně popsat cestu, kterou projekt od svého založení od roku 2008 do roku 2012 urazil, jak se práce na jednotlivých inscenacích vyvíjela a jak

¹ Zaprvé – poslední tři roky jsou inscenace ve Velké Lhotě uváděny pod záštitou divadla *KočéBR*, které se soustavně věnuje pouličnímu a lidovému divadlu, zadruhé – někteří z účastníků projektu v době jeho přetrvávání studium již dokončili či pokračují na vyšším stupni studia nebo se vzdělávají na jiných obdobně zaměřených školách, někteří se již pohybují v profesionálním divadelním provozu. Nutno však podotknout, že tvorba inscenací ve Velké Lhotě je nadále z většinové části umožňována právě Divadelní fakultou JAMU v Brně, kde velkolhotecké projekty vznikají pod předmětem osobní specializace „Obnova lidových tradic“ pod vedením autora této studie. Studenti navštěvující předmět se pak projektu účastní zejména jako herci.

² To i vzhledem k faktu, že autorem této studie je samotný režisér většiny velkolhoteckých inscenací Vítězslav Větrovec, pokládáme v tomto rozsahu za nemožné.

se proměňoval vztah tvůrců ke svým divákům. Onen vztah totiž pokládáme za podstatný – bez postupně budovaného a prohlubovaného vztahu tvůrců ke svému velkolhoteckému publiku by nebylo možné realizovat ani poslední inscenaci zahrnutou v této studii (*Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*), ani inscenace uvedené v budoucích letech (v době vzniku této studie byla uvedena inscenace *Velkolhotecká škola aneb Kterak cizinci Velkou Lhotu poznávali, studenti divadelní jim to překládali, zkušené divadelníky, ty staré páky, jim k tomu přitakávali a velkolhotečtí obyvatelé mnohé očekávali*). Cesta od využívání jednotlivých dobových, zejména literárních, pramenů (Smetanův zápis tradičního svatebního obřadu – viz dále či zápis původních velkolhoteckých pašijí) totiž postupně vedla spíše k uplatňování aktuálnějších témat, která se dosud nacházela v živé paměti vesnice a která tvůrcům poskytla možnost promluvit a dotknout se svého publika příměji a lépe. Tato témata pak byla soustavně vybírána či „destilována“ s až půlročním předstihem během rozhovorů se samotnými velkolhoteckými obyvateli, kteří se tak díky předchozím úspěšným rokům stali tím hlavním zdrojem pro nové inscenace.

Ačkoliv tedy mnohdy budeme hovořit o způsobech scénování různých inscenací, pokaždé vnímáme posouvání i těch ryze divadelních kvalit jednotlivých představení zejména ve vztahu k jejich publiku. Zároveň se v každém oddílu, věnovanému vždy jiné inscenaci, snažíme zaměřit na ten její aspekt či aspekty, které nyní, s časovým odstupem, považujeme za podstatné z hlediska dalšího uvádění velkolhoteckých inscenací. Tyto aspekty, domníváme se, tak nastavovaly tvůrcům (a domníváme se, že i jejich divákům) jakési pomyslné „laťky“, kterých bylo nutné v následujících letech stále znovu a znovu přinejmenším dosahovat, ne-li je překračovat.

V závěru studie se pokusíme vyjmenovat možné přínosy popisované divadelní činnosti ve Velké Lhotě z let 2008–2012, jak je spatřujeme právě ve vztahu k jejich publiku. Mnohde budeme čerpat z rozhovorů s obyvateli Velké Lhoty, s herci účastnicími se projektu (téměř) každoročně a rovněž z názorů, poznatků a zkušeností autora tohoto textu, který tuto studii pokládá za nutnou rovněž z hlediska napsání své disertační práce věnované tématu obnovy paměti vesnice prostřednictvím divadelní inscenace.

Při čtení textu je zároveň nutné mít neustále na paměti, že jde o pokus o zaznamenání a reflexi takové divadelní činnosti, která je dosud stále živá a neustále pokračuje, posouvá se, mění se různými způsoby. V době psaní těchto řádků bude již nepochybně opět o kousek dál či jinde. To však pokládáme za dobré. Další zřetel je potřeba věnovat faktu, že režisér inscenací zahrnutých v této studii je zároveň autorem studiem samotné.

OBSAH

ÚVODEM	1
1. HISTORIE DIVADELNÍCH PROJEKTŮ UVÁDĚNÝCH VE VELKÉ LHOTĚ	5
2. VYUŽITÍ LIDOVÝCH TRADIC V INSCENAČNÍ PRAXI – PAMĚŤ VESNICE A JEJÍ „REKULTIVACE“	8
2.1. <i>Svatba na Velkolhotecku</i> : rekonstrukce divadelní události a „sebenahližení“	8
2.2. Využití lidových tradic ve scénáři inscenace <i>Velkolhotecká lípa</i>	11
2.2.1. Inspirační zdroje pro scénář inscenace	11
2.2.2. Využití lidových tradic jako dějotvorného prvku	13
2.2.3. Montážní princip a jeho uplatnění v žánru pouličního divadla	16
2.2.4. Paměť vesnice	17
2.3. <i>Velkolhotecké pašije</i> : Pouliční inscenování velkého příběhu/Závěr trilogie	20
2.3.1. Prvotní východiska a režijní záměr: Pašije jako středověká poprava	21
2.3.2. Hudba a její použití v inscenaci	23
2.3.3. Náves a její „rozžívání“	33
2.3.4. O <i>Velkolhoteckých pašijích</i> závěrem	38
2.4. <i>Kterak se lhotecký rodák... a spolu s ním i herci do Velké Lhoty navrátili</i>	38
2.4.1. Začali to dělat jinak...	39
2.4.2. „Destilace“ tématu z lidových pramenů/Rozhovory se Lhoťáky	40
2.4.3. František Macků (1924–2002)	43
2.4.4. Koncepce inscenace, její záměr a scénář	45
2.4.5. Františkova exhumace/Analýza inscenace <i>Kterak se lhotecký rodák...</i>	49
3. ZÁVĚREM: TRADICE A „TRADICE“/„TRADIČNÍ“ UVÁDĚNÍ VELKOLHOTECKÝCH INSCENACÍ	59
4. PŘÍLOHY	63
Příloha č. 1: <i>Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písně zapsal profesor Robert Smetana</i> (scénář inscenace)	64
Příloha č. 2: <i>Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písně zapsal profesor Robert Smetana</i> (fotografie)	73
Příloha č. 3: <i>Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš</i> (scénář inscenace)	85
Příloha č. 4: <i>Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš</i> (fotografie)	107
Příloha č. 5: <i>Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších</i> (scénář inscenace)	111
Příloha č. 6: <i>Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších</i> (fotografie)	122
Příloha č. 7: <i>Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl</i> (scénář inscenace)	130

Příloha č. 8: <i>Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl</i> (fotografie)	150
Příloha č. 9: <i>Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval</i> (scénář inscenace)	161
Příloha č. 10: <i>Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval</i> (fotografie)	175
5. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH	181
6. POUŽITÉ PRAMENY	188

1. HISTORIE DIVADELNÍCH PROJEKTŮ UVÁDĚNÝCH VE VELKÉ LHOTĚ

První inscenací uvedenou ve Velké Lhotě byla 23. června 2008 *Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písně zapsal profesor Robert Smetana*. S nápadem na realizaci tohoto projektu přišel profesor Josef Kovalčuk a oslovil jím studenta 2. ročníku činoherní režie na Janáčkově akademii múzických umění v Brně Vítězslava Větrovce. Textovým základem pro scénář této inscenace byl detailní popis lidového svatebního obřadu, jak jej v roce 1938 zaznamenal profesor Robert Smetana (hudební historik a folklorista, sbíral mimo jiné právě místní lidové a kramářské písně, kterým věnoval svou disertační práci *O melodických idiotismech v lidovém zpěvu evangelíků velkolhoteckých z roku 1934*).³

Do scénáře inscenace byla zakomponována ještě kramářská píseň zachovaná v autorově (tedy Smetanově) pozůstalosti a několik velkolhoteckých písní Smetanou zaznamenaných. Ty byly ve výsledné podobě inscenace uvedené na návsi ve Velké Lhotě 23. června 2008 interpretovány členy místního pěveckého sboru *Festivia Chorus*⁴ pod vedením Josefa a Jitky Čudlých, zatímco scénář byl na jevišti (složeném uprostřed návsi z praktikáblů) herecky ztvárňován tehdejšími studenty 1. ročníku Ateliéru Dramatické výchovy.

V následujícím roce byl 20. června na návsi ve Velké Lhotě uveden upravený Kovalčukův scénář *Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš* v režii dalšího studenta činoherní režie Martina Domkáře. Na rozdíl od předchozí inscenace, kde diváci uprostřed návsi umístěnou scénu obklopovali ze všech stran, byl v této uplatněn pouze frontální divácký pohled. Pěvecky byla doprovázena již pouze samotnými Josefem a Jitkou Čudlých. Vzhledem k předchozímu roku (a s odstupem můžeme říci, že i vzhledem k letem následujícím) představovala tato inscenace, již se herecky účastnili opět studenti Dramatické výchovy, ojedinělé vybočení ze série inscenací ve Velké Lhotě uváděných, a to hlavně kvůli své textové předloze. V příštích letech se, stejně jako v roce prvním, textově vycházelo především z historie, obyčejů, písní a zvyklostí, které se Lhoťáků⁵ a jejich kraje tematicky dotýkaly, Lhoťáci je znali, či byly tyto zvyklosti a historické události s Velkou Lhotou bezprostředně spjaty.

³ Rozsáhlý soupis jeho díla a stručné biografické údaje viz např. na:

<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictinary&action=record_detail&id=783>.

⁴ Informace o činnostech tohoto hudebního tělesa na jejich webových stránkách <<http://www.festivia.cz/>>.

⁵ Správnější by snad bylo napsat „Velkolhoťáků“, ale sami obyvatelé Velké Lhoty si říkají Lhoťáci, proto toto pojmenování zachováváme i v tomto textu.

Taková tedy již byla *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších* uvedená 26. června roku 2010. Inscenace byla montáží historických událostí, které postihovaly Velkou Lhotu po dobu tří set let (během nichž na návsi rostla mohutná lípa, jež byla pokácena – snad symbolicky vzhledem k blížícímu se počátku války – v sedmatřicátém roce minulého století kvůli tomu, že její kořeny nadzvedávaly základy místní fary a silnici), lidových zvyklostí vázaných k průběhu lidského života (křest, svatba, pohřeb) i kalendářního roku (stínání berana, vynášení smrtky, velikonoční hry aj.) a opět lidových písní zaznamenaných Robertem Smetanou. U této inscenace je zapotřebí zmínit opětovnou hereckou účast studentů Dramatické výchovy (nově přejmenované na Ateliér Divadlo a výchova DIFA JAMU), jelikož se mezi nimi nacházeli i ti, kteří se do Velké Lhoty vraceli podruhé (Vojtěch Johaník, Matěj Mužík, Šárka Ziková) a další, kteří se budou do Velké Lhoty vracet i v letech následujících (Tereza Kolářková, Natálie Pelcová, Libuše Hašková), což je pro poslední inscenaci zahrnutou v této práci podstatné. Režie tohoto projektu se tentokrát již z vlastní iniciativy a z přání ve velkolhoteckých projektech každoročně pokračovat ujal Vítězslav Větrovec. Pěvecky byla inscenace opět doprovázena Josefem a Jitkou Čudlých, letos však naposledy – v letech nadcházejících byly písně zaznamenané Robertem Smetanou a Kovalčukem a Větrovcem zařazené do scénáře upravovány pro potřeby inscenací Terezou Kolářkovou a interpretovány samotnými herci.

Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl byly uvedeny 25. června 2011. Scénář k této inscenaci byl dramatizací velkolhoteckých pašijí (které spojují vybrané žalmy a části dvou evangelií, které byly o Velikonocích ve Velké Lhotě kdysi čteny a zpívány), několika fragmentů dalších lidových pašijových her⁶ a opět do něj byly zakomponovány Smetanou sesbírané písně. Autorkou hudby k inscenaci se stala Tereza Kolářková, režie se opět ujal Vítězslav Větrovec a hlavní roli ztvárnil Tomáš David. Mezi studenty nově se účastníci projektu (Tomáš Wortner, Vít Piskala) se na scéně opět objevili Jan Neugebauer, Vojtěch Johaník, Libuše Hašková a Natálie Pelcová. Ještě se na tomto místě snad sluší dodat, že na plakátech k inscenaci se poprvé vedle loga

⁶ Využit byl zejména scénář inscenace Zbyňka Srby *Pašije aneb Theatrum Passionale aneb Zrcadlo umučení a vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista* uvedená v Národním divadle v Praze v roce 4. června 1998.

Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně objevilo i logo divadla *KočéBR*, jehož je Větrovec zakladatelem a jež se soustavně snaží věnovat pouličnímu a lidovému divadlu.⁷

Fakt, že někteří účastníci těchto projektů se do Lhoty navraceli, je důležitý pro poslední inscenaci, která byla ve Velké Lhotě doposud odehrána, a to *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*, která byla realizována 23. června 2012. Větrovec s Kovalčukem, který nad velkolhoteckými projekty nadále drží dramaturgický dohled, se protentokrát rozhodli opustit témata historická, sahající do historie Velké Lhoty, a snažili se hledat téma či témata aktuálnější, která se budou lhoteckých diváků dotýkat ještě bezprostředněji, než tomu bylo doposud, témata, která by v paměti diváků nebyla zasuta snad tak hluboko, jako tomu bylo u těch předchozích zvolených. Za tímto účelem podstoupili účastníci projektu (režisér Vítězslav Větrovec, studentka dramaturgie Kateřina Menclerová, studentka scénografie Katarína Kováčiková, dokumentaristka Lucie Harapátová, autorka hudby a herečka Tereza Kolářková a herci Vojtěch Johaník, Jan Neugebauer, Natálie Pelcová a Libuše Hašková – všichni studenti oboru Divadlo a výchova – s později se připojivšími příležitostným hercem Slávkem Bílským a studentkou herectví Barborou Nesvadbovou) tři víkendové výjezdy do Velké Lhoty (každý s odstupem jednoho měsíce) za účelem sběru materiálu, z něž se postupným studiem „destilovalo“ téma budoucí inscenace. Vbrzku tvůrci během rozhovorů se Lhoťáky narazili na postavu Františka Macků, jakéhosi „místního blázna,“ který zemřel v roce 2002 a je pochován na zdejším hřbitově. Blíže o této postavě i o samotné inscenaci pojednáme níže, prozatím zde jen uveďme, že scénář inscenace byl opět montáží písní zaznamenaných Robertem Smetanou, autentických rozhovorů se Lhoťáky uskutečňovaných v měsících od února do června 2012, ale i rozhovorů se samotnými herci, kteří byli individuálně dotazováni na důvod své účasti ve velkolhoteckých projektech. Inscenace, jejímž hlavním motivem bylo „znebesetoupení“ Františka Macků a jeho návrat do Velké Lhoty, a to především za konkrétními lidmi, s nimiž se přátelil, byla i „poděkováním“ herců (z nichž se většina do Velké Lhoty navracela již poněkolikáté) Lhoťákům za roky předchozí, které se zejména po lidské stránce nesly v duchu dobrosrdečnosti, vzájemných sympatií a vznikajících přátelství.

⁷ Inscenace *Tele*, *Kytice* či *Ílias*, každoroční projekt *KočéBRování*, kdy je každá z těchto inscenací podrobena „zatěžkávací zkoušce“ v podobě dvoutýdenního hraní po vesnicích na Vysočině, v Jižních Čechách a na Moravě. Zajisté není bez zajímavosti, že mezi zakládající členy souboru patří právě Tomáš David, Vojtěch Johaník, Tereza Kolářková a Veronika Lazorčáková.

2. VYUŽITÍ LIDOVÝCH TRADIC V INSCENAČNÍ PRAXI – PAMĚŤ VESNICE A JEJÍ „REKULTIVACE“

Od první ve Velké Lhotě uvedené inscenace (*Svatba na Velkolhotecku*)⁸ je výsledovatelný znatelný posun od „pouhé“ **divadelní rekonstrukce**⁹ svatebního obřadu (byť ozvláštněné vloženými prvky v podobě místních lidových a kramářských písní) přes vědomou práci s divadelním znakem latentně přítomným v lidových tradicích, popř. v lidovém divadle, a využívání lidových tradic jako dějotvorného prvku v jednotlivých inscenacích (*Velkolhotecká lípa* a *Velkolhotecké pašije*), k záměrné „rekultivaci paměti vesnice“, jak je tomu zejména v poslední ve Velké Lhotě uvedené inscenaci *Kterak se lhotecký rodák...* Tuto cestu od **rekonstrukce divadelní události** po „rekultivaci paměti vesnice“ se pokusíme v následujícím textu osvětlit.

Vedle právě nastíněných specifíků inscenací ve Velké Lhotě uváděných je zapotřebí ještě na tomto místě neopomenout a zmínit společný rys všech popisovaných inscenací, a tím je záměrné čerpání z principů a zákonitostí žánru pouličního divadla, jež byly hojně (snad i vzhledem ke své příbuznosti k divadlu lidovému) ve všech popisovaných divadelních představeních uplatňovány a budeme se o nich rovněž zmiňovat níže, zejména v souvislosti s inscenacemi *Velkolhotecká lípa* a *Velkolhotecké pašije*.

2.1. *Svatba na Velkolhotecku*: rekonstrukce divadelní události a „sebenahlížení“

Rekonstrukci divadelní události jsem věnoval již svou bakalářskou práci, v níž jsem se vedle popisu vzniku inscenace *Svatba na Velkolhotecku*¹⁰ věnoval rovněž své inscenaci *Tereziánského kabaretu* (2006) a ve zkratce rovněž práci divadelního souboru *Farma v jeskyni* (zejména jeho práci s původní žitou zkušeností a jejím přetvářením v divadelních inscenacích tohoto souboru). Událostí jsem rozuměl především „nevšední, časově a prostorově ohraničený akt, u kterého jsou přítomny minimálně dvě strany, které spolu komunikují.“¹¹ V kontextu divadelním pojednává o události Pavis takto: „Divadelní představení chápané nikoliv jako fabulovaná fikce, ale jako umělecká praxe založená na vzájemném působení mezi hercem a divákem.“¹²

Je tedy zřejmé, že v **divadelní události** bude pozornost inscenátorů zaměřena především na komunikaci mezi hercem a divákem, na přítomnost herce před obecnstvem či na samotný akt,

⁸ Vzhledem k rozsáhlým názvům jednotlivých velkolhoteckých inscenací budeme nadále v textu pro jejich pojmenování vždy volit název zkrácený – *Svatba na Velkolhotecku*, *Velkolhotecká lípa*, *Velkolhotecké pašije*, *Kterak se lhotecký rodák...*

⁹ VĚTROVEC, Vítězslav. *Rekonstrukce divadelní události*. Bakalářská práce. Brno: JAMU, 2009.

¹⁰ Tamtéž, s. 27–33.

¹¹ Tamtéž, s. 8.

¹² PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník: Slovník divadelních pojmů*. Předmluva Anne Ubersfeldová, z franc. orig. přel. Daniela Jobertová. Praha: Divadelní ústav, 2003, s. 413.

který se před divákem odehrává, tj. který herec provádí. Divák se tedy stává spíše svědkem, jelikož se na události (divadelní události) přímo podílí, ona se ho dotýká přímo, bezprostředně (ať už figuruje jako účastník, svědek, předváděného dění či jako jeho aktivní participant v případě happeningu).

Pokud budeme takovouto původní **divadelní událost** „rekonstruovat,“ tj. opětovně sestrojovat, obnovovat předcházející atd., budeme se zaměřovat především na ta specifika divadelní události, které jsou pro ni nejprůzračnější, nejosobitější, tedy, dalo by se říci, právě na ty, které z divadelní události divadelní událost dělají. V průběhu divadelního představení by nám tedy mohlo jít o předání zkušenosti, kterou původní událost svým účastníkům/svědům (na obou stranách) poskytovala a pokusíme se tuto zkušenost přiblížit současnému (či snad lépe řečeno aktuálnímu) publiku.¹³

Je pochopitelné, že oproti citované bakalářské práci bychom dnes na tuto problematiku mohli nahlížet poněkud jinak, snad méně naivně. Jako téměř samozřejmé se jeví, že předat původní zkušenost se svatebním obřadem se ve Velké Lhotě v červnu 2008 nepodařilo, k tomu inscenaci chyběl jediný, avšak podstatný aspekt – každý divák věděl, že jde o divadlo, že se nikdo skutečně nežení/nevdává. Z výše napsaného si však můžeme odnést a nadále pracovat s faktem, že tvůrci učinili během práce na inscenaci tuto zásadní zkušenost – seznamovali se s velkolhoteckými zvyklostmi a sami je svým způsobem v inscenaci osobitě zpracovávali (divadelně, nešlo o doslovnou ilustraci svatebního obřadu – koneckonců, herci ani nebyli vpuštěni do kostela, který se nachází na samotné návsi). A zde docházíme k prvnímu podstatnému rysu všech dosud uvedených velkolhoteckých inscenací, který je jim všem společný – tvůrci těchto inscenací divadelně zpracovávají zkušenost Lhoťákům více či méně blízkou, jež se Lhoťáků (jak bylo napsáno již výše) bezprostředně týká už jen tím, že ve Velké Lhotě bydlí. A zpracovávají ji po svém, divadelně osobitě a s vlastním názorem na téma, které je ten který rok prezentováno. A tento jejich názor na Lhoťáky samotné je Lhoťákům samotným prezentovaný. Je jim tak umožněno na sebe a na místo, které je jim blízké, a na jeho (či svou vlastní, osobní) historii nahlédnout v jiném světle, pod jiným zorným úhlem. Toto „sebenahlížení“ je pro následující velkolhotecké inscenace i pro tuto práci podstatné. Komunikace mezi herci a publikem, během které se divákům dostává přímé reflexe sebe samých, se tak opravdu stává o mnoho bezprostřednější a přímější, než kdyby byl na návsi ve Velké Lhotě uveden libovolný dramatický text bez přímého vztahu k jejím obyvatelům...

¹³ Více viz VĚTROVEC, Vítězslav. Op. cit., s. 8.

V případě *Svatby na Velkolhotecku* bylo samozřejmě právě popsané přítomno oproti budoucím velkolhoteckým projektům jen v malé míře. Je to dáno především obecností tématu, které neumožňovalo divákům sledujícím inscenaci se s předvedenými postavami a ději dostatečně ztotožnit, a faktem, že scénář byl z detailního popisu svatebního obřadu utvořen v podstatě jen výběrem přímých řečí a rozepsáním Smetanou popisovaného jednání do scénických poznámek. Jedinou výraznou inovací oproti předloze bylo zařazení kramářské písně (byla umístěna po scéně, kdy nastávající manželé vešli do kostela), zakomponování písní, které v popisu svatebního obřadu nebyly přítomny, a rozdělení postavy Družby mezi dva herce (Vojtěch Johaník, Jonáš Konývka).

Spolu s tímto „sebenahlížením“ prostřednictvím divadelního díla lze shrnout význam *Svatby na Velkolhotecku* následujícím způsobem: pro tvůrce inscenace představovala práce na ní první seznámení s typem divadla, kdy je divákům předkládáno téma důvěrně blízké, s nímž jsou obeznámeni mnohdy lépe a déle než tvůrci samotní. Bylo to první uvedení divadelního představení ve Velké Lhotě, které předznamenalo svým obsahem i způsobem provedení roky a představení budoucí, nastolilo otázky a problémy, s nimiž se tvůrci nadále museli vypořádávat, ať už to bylo rozšíření a zároveň „zhutnění“ tématu, „rozžití“ a rozehrání prostoru celé velkolhotecké návsi či zvýšená expresivita hereckého projevu pro potřeby divadelního díla hraného na ulici/návsi. Kvůli hojnému využívání divadelní zkratky, které u mnohých hrajících studentů vedlo až k jakési grotesknosti, bylo nutné se pro příští roky rovněž zamyslet nad vyvážeností groteskní komiky, která je snadno uplatnitelná a obhajitelná v žánru pouličního divadla (kam se mohou velkolhotecké inscenace směle zařadit), a potřebou sdělit a ztvárnit určitá jednání a události pokud možno intimním, osobnějším či vážnějším způsobem.

Rovněž nemůžeme opomenout socializační aspekt takové divadelní události, *„kdy se téměř celá obec a část okolí sešla na jednom místě v určitém čase. Nutno také dodat, že po skončení představení odešlo naprosté minimum lidí, mnoho jich ještě zůstávalo na návsi či v nedaleké hospodě a právě zhlédnutou divadelní událost probírali mezi sebou a s tvůrci. Atmosféra sváteční chvíle se Velkou Lhotou šířila již od rána premiérového dne, kdy místní procházeli vesnicí s košíky plnými svatebního pečiva a nabízeli ho kolemjdoucím. Prostor vesnice tedy celou událostí v den premiéry ožil. V jiných dnech prázdná náves se tetelila lidskou přítomností až do noci.“*¹⁴

¹⁴ Tamtéž, s. 32.

2.2. Využití lidových tradic ve scénáři inscenace *Velkolhotecká lípa*

Oproti *Svatbě na Velkolhotecku*, kde byl tematizován pouze lidový svatební obřad, rozhodl se Větrovec s Kovalčukem v další inscenaci využít lidových zvyklostí a obyčejů (vázajících se k lidskému životu i kalendářnímu roku) ve větší míře a navíc je zkombinovat ve scénáři s historickými událostmi, jež se vztahovaly k Velké Lhotě v období od 17. do 20. století, kdy na její návsi stála mohutná lípa pokácená v roce 1937. Scénář byl vytvořen především na základě sepsaných vzpomínek velkolhoteckého rodáka Jana Karla Zamazala¹⁵ a lidových obyčejů, zvyklostí a pořekadel obsažených ve sborníku Čenka Zírta *Veselé chvíle v životě lidu českého*.¹⁶

2.2.1. Inspirační zdroje pro scénář inscenace

Reflektováno bylo především jezuitské pronásledování evangelíků v době pobělohorské (spolu s popravou některých rodáků z Velké Lhoty a pověstí o staré Mackové z Šachu, která si při mučení hrdě nechávala do úst lít kolomaz)¹⁷ a dále vydání Tolerančního patentu v roce 1781, po němž byla ve Velké Lhotě postavena modlitebna. Avšak úřadující kněz byl vyznání augšpurského, které mnozí Lhoťáci nevyznávali – byli helvétského vyznání, což mezi nimi vedlo k dalším rozepřím (do scénáře bylo zahrnuto i pořekadlo, které se po tomto kraji udržuje dodnes: „*Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!*“), které vedly až ke stavbě druhého kostela v roce 1867. Ve scénáři k inscenaci bylo rovněž zakomponováno vyhlášení 1. světové války a založení první republiky, tedy události, které již těsně (z historického hlediska) předcházely pokácení lípy 20. srpna 1937.

Mezi pověstmi spjatými s Velkou Lhotou, popř. jejím okolím, byla do scénáře vložena pověst o Studánce Páně:

„U osady Světlé jest podnes Studánka Páně. Vypravuje pověst, že se tam potají scházeli evangelíci z celého okolí. Cizí kněz Večeři páně jim tam vysluhoval. Jednou se na ně obořili katolíci a kněz, dávaje se na útěk, hodil prý kalich do studánky. Tam se potom hledalo, ale kalich nebyl nalezen. A praví se, až zase jednou přijde protivenství na lid evangelický, všichni v okruhu dvou hodin chůze od studánky budou zachráněni“¹⁸

¹⁵ ZAMAZAL, Jan Karel. *Bílá Telč: Oživené vzpomínky*. Třebíč: Akcent/ Telčiana, 2004.

¹⁶ ZÍRT, Čeněk. *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, 1950.

¹⁷ Z archivu Josefa Kovalčuka, který během tvorby scénáře přinášel podněty ve formě různých poznámek, výstřižků a kopií rozličných textů věnovaných velkolhoteckému regionu.

¹⁸ Z archivu Josefa Kovalčuka.

Mezi dalšími byla zdramatizována pověst (na pomezí historického faktu a lidového vyprávění) o emigraci několika Lhoťáků v čele se starým Antoněm Lhoteckým, který podle zdejších pověstí onu (v inscenaci personifikovanou) lípu, která tvořila rámec inscenace a zároveň posouvala děj (plnila tak vlastně vedle dvou postav Auditorů vypravěčskou funkci), zasadil a pečoval o ni, než byl kvůli svému náboženskému přesvědčení donucen Čechy opustit.¹⁹

Vzpomínky Jana Karla Zamazala rovněž uváděly, že se lípě stojící na velkolhotecké návsi říkalo Lípa bratří – i k tomuto pojmenování se vázala pověst, která vlastně navazovala na tu předchozí – ti Lhoťáci (Závodský a Plucar), kteří ve Velké Lhotě zůstali a neodešli spolu s Antoněm a několika dalšími do exilu, se pod lípou po několik dalších desítek let dle lidových vyprávění scházeli a vzpomínali na své odcestovavší bratry.

Vedle výše napsaných zdrojů, které se k Velké Lhotě, resp. k lípě, jež stála na její návsi, bezprostředně vázaly, byl ve scénáři ještě zahrnut text (opět pocházející od Jana Karla Zamazala) obeznamující diváky/čtenáře s atmosférou, zeměpisnou polohou a stručnou historií Velkolhotecka.

Tyto historické události a fakta pak byly ve scénáři ještě doplněny několika zápisy lidových obyčejů, které sice nepocházely přímo z Velké Lhoty, ale týkaly se alespoň tohoto kraje.²⁰ Mezi obyčeji vázanými na průběh lidského života byly do scénáře vepsány promluvy rodičů po křtu dítěte („*Odnesli jsme pohana, přinášíme křesťana.*“) a dětská rozpočítadla (např. „*Jedna, dvě, Honza de, tři, čtyři, z hospody, pět, šest, nemá čest, sedum, vosum, ztratil rozum, devět, deset, de se věšet, jedenáct, dvanáct, už tam visí jako paňác.*“). Vedle těchto pak autoři použili i obřady a rituály vázané na průběh kalendářního roku - obřad stínání berana, masopustní pohřbívání basy, vynášení smrtky (pořekadlo pojící se k tomuto obřadu uvádíme níže), velikonoční hry a říkadla („*Hajá, pupu, Mařenka je z cukru. / Aninka je z koudele/každý se jí vysměje!*“ nebo „*Babu na babu – špic na špic! / Špic na špic – babu darmo!*“) a vybrané prvky z obřadu konaného o svatojánské noci („pohřeb“ pokácené lípy a ověšování jí květinami). Všechny tyto obyčeje, říkadla a popisy jednotlivých obřadů vybrané se zřetelem k místu, v němž měly být uvedeny, byly načerpány z *Veselých chvil lidu českého* od Čeňka Zíbrta²¹ a konzultovány s divadelní historičkou Andreou Jochmanovou.

¹⁹ ZAMAZAL, Jan Karel. Op. cit., s. 152–156.

²⁰ Více viz ZÍBRT, Čeněk. Op. cit.; ale také rozhovory se studenty, pamětníky apod., které byly podniknuty během přípravy inscenace.

²¹ ZÍBRT, Čeněk. Op. cit.

2.2.2. Využití lidových tradic jako dějotvorného prvku

Řazení jednotlivých scén probíhalo na základě jednoduchého chronologického principu, lidové zvyklosti a popisy jednotlivých obřadů pak představovaly jakási „přemostění“ mezi jednotlivými scénami. Zároveň však naplňovaly i funkci, kterou si popíšeme na základě následujícího příkladu: v prologu scénáře k inscenaci se nachází popis křtu čerstvě se narodivšího Antoně (divák v inscenaci naznal, že jde o Antoně, především kvůli hereckému představiteli, který jej ztvárňoval i ve scénách následujících), následně Antoň během dětských rozpočítadel (v jejich průběhu doroste do dospělého věku) zasazuje personifikovanou Lípu, která po svém zasazení začíná diváky spolu s dvěma postavami Auditorů „přivádět“ do Velké Lhoty (její repliky jsou ony výňatky ze vzpomínek Jana Karla Zamazala).²² Tyto zmínky o historii a poloze Velké Lhoty končí připomínkou represí z dob třicetileté války:

„Vypravěč 1: Vysokou polohou, drsným podnebím a málo úrodnou půdou nelákal tento kraj obyvatele nižších poloh k osídlení. Zato ve válkách, v dobách protireformačních a hlavně za války třicetileté se stával málo přístupnou skrýší uprchlíků a českých bratří, kteří v divokém zmatku prchali před nepřítelem.“²³

Poté ve scénáři následuje první scéna, která je zápisem průběhu obřadu stínání berana, včetně soupisu a přednesu jeho „poslední vůle“. Zařazením tohoto obyčeje do scénáře právě po uvedení zmínky o represích třicetileté války tak dovolilo zvýšit dramatický potenciál tohoto obřadu, neboť nadále v myslích diváků přihlížejících inscenaci působila asociace na ony represe a pronásledování evangelíků.

Tento princip, kdy na určitou historickou událost navazoval původní lidový obřad a asociačně ji doslovoval, a představoval tak vlastně přesah předcházející situace do situace aktuální, nebo i naopak – když scéna lidového obřadu tematicky či po asociační rovině předcházela následovně předvedeným událostem – byl ve scénáři uplatněn několikrát a stal se tak vedle velké míry epičnosti jeho hlavním rysem či výstavbovým principem.

Například čtvrtá scéna obsahující popis konce masopustu a pohřbívání basy byla vsunuta mezi odchod Antoně Lhoteckého s několika dalšími Lhoťáky do emigrace, tedy za scénu, jíž ve scénáři

²² ZAMAZAL, Jan Karel. Op. cit., s. 159.

²³ Scénář k inscenaci *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších*, s. 114.

vrcholila dějová a tematická linka věnující se represáliím kvůli náboženskému přesvědčení, a zároveň před scénu, v níž k lípě přicházeli starci Závodský s Plucarem, aby vzpomínali na své druhy v cizině:

„Lípa: Ubíhaly dny, měsíce, léta... Jaro vystřídal léto, zima podzim. Sousedé stárli. Ti, kteří před léty byli statnými muži, se jako starci klonili k zemi. Jen lípa jako by nestárla. V zimě, kdy mlhy s mrazem na lípu navěsily tuny ledového pancíře, rozhazovala svou přítěž na zlost vozkům i pocestným. Ale přišlo jaro, lípa se zazelenala, přišlo léto, lípa rozkvetla a pyšně opět zvedala korunu k nebi.

Auditor 2: V tu dobu přibelhávali se každoročně k lípě i dva starci: jeden z blízkého Brandlína, druhý ze vzdálenějších Radlic – Závodský a Plucar. Usedli a vzpomínali na starého druha Antoně a bratry v cizině. Žijí? Vzpomínají? A když mládež a sousedé přisedali k nim, vyprávěli starci o čtyřech bratrech v dalekém širém světě.

Auditor 1: A sousedé na lípu přenesli lásku těch, kteří ji již nikdy nespátřili. Říkali jí lípa bratří.²⁴

Pohřbení basy tedy přímo navázalo na odchod Antoně Lhoteckého a dalo jej tak pocítit jako konec jednoho období ve Velké Lhotě, a sice kvůli jezuitskému pronásledování období obtížného a náročného, ale zato majícího v postavě starého Antoně jasný morální pilíř. Ve výše citované scéně Závodský, Plucar a další Lhoťáci pouze vzpomínají na odcestovavšího Antoně a příkoří, kterým oni sami museli pravděpodobně nadále čelit, ale která již nejsou ve scénáři samotném konkrétně zmíněna. Scéna pohřbívání basy tak tedy ve scénáři uzavřela celé jedno období velkolhotecké historie.

Poté následovala scéna popisující vydání Tolerančního patentu v roce 1781, které sice znamenalo konec pronásledování evangelíků, ale zato způsobilo ve Velké Lhotě další rozbroje („Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!“).

Na šestou scénu, která ve zkratce opisuje vyhlášení 1. světové války, její průběh a následné založení první republiky, plynule navazuje pořekadlo z obřadu vynášení smrtky. Abychom snadněji porozuměli námi popisovanému prorůstání historických událostí a lidových obřadů a jejich

²⁴ Tamtéž, s. 119.

vzájemnému ovlivňování ve scénáři k inscenaci, uvedme si zde ono pořekadlo v plném znění, žádného dalšího komentáře už nebude třeba:

„Smrt nesem, zanesem, nové léto přinesem. Budťe, páni, veselí, že jsme léta dočkali s červenýma vejci, s žlutými mazanci. Jakej je to mazanec bez koření, bez vajec? Fiala, růže kvěsti nemůže, až jí milej Pán Bůh s nebe pomůže. Pomoz jí, Bože, svatá Markéto, dej nám dobré léto na pšeničku, na žitko, až to budem žít, Pán Bůh rač popřít. Svatý Jiří, svatý Jan po věnečku veze nám, nám, nám, těm lhoteckým panenkám. Vy lhotecký panenky, učešte si hlavičky pro zelený věnečky. Pochválen Pán Ježíš Kristus!“²⁵

K tomuto pořekadlu bylo připojeno ještě několik velikonočních her²⁶ pro dokreslení radostné atmosféry svobody, kterou založení první republiky (nejen) ve Velké Lhotě oplývalo. Prudkým střihem však tuto chvíli narušila postava úředníka přednášející vyhlášku o nutnosti pokácení lípy:

„Kořeny této lípy zvedají základy fary, její kmen překáží úpravě silnice, její koruna v zimě a v dešti ohrožuje bezpečnost jízdy. A proto, v pátek, 20. srpna 1937 v pravé poledne padne její ohromné tělo na zem.“²⁷

Ta byla opětovně komentovaná refrénem inscenace: *„Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!“* Před pokácením lípy byl ještě využit prvek vyňatý z rozličných jednání konaných při obřadech svatojánské noci – lípa byla ověšena květinami. Poté již byla pokácena, odnesena k nedalekému ohništi, v němž v závěru inscenace zapláol oheň a kouř z něj vycházející obklopol celou náves...

Ačkoliv tedy scénář k inscenaci nebyl lineárním vyprávěním určitého příběhu, řetězením jednotlivých obyčejů, pověstí a historických faktů (proložených místními lidovými písněmi), vznikl ve výsledné hodinové inscenaci kompaktní obraz Velké Lhoty a jejích obyvatel v časovém období let 1620–1937.

²⁵ Tamtéž, s. 120.

²⁶ Viz výše na s. 12.

²⁷ Scénář k inscenaci *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí* podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších, s. 121.

2.2.3. Montážní princip a jeho uplatnění v žánru pouličního divadla

I když scénář k inscenaci *Velkolhotecká lípa* zachycoval poměrně dlouhé historické období s velkým počtem historických událostí, popř. pověstí a hojně informoval své diváky/čtenáře o Velké Lhotě a jejích reáliích, čítal pouhých sedm stran. Bylo to dáno především tím, že o každé události se tvůrci rozhodli pojednat pokud možno stručně, ba až zkratkovitě. Výsledná podoba scénáře je pak montáží všech výše popisovaných prvků, což se samozřejmě neobešlo bez přímého vztahu ke způsobu scénování, zkoušení a utváření budoucí inscenace, jež měla být uvedena v otevřeném prostoru na návsi ve Velké Lhotě, a měla se tak vlastně stát projevem pouličního divadla.

Vzhledem k tomu, že divadlo hrané na ulici, v otevřeném prostoru, zkrátka pouliční divadlo, vyžaduje po svých tvůrcích, aby neustále bojovali o divákovu pozornost, je zřejmé, že forma montáže, jaké scénář nabyl, je pro uvedení inscenace více než vhodná. Překotné střídání jednotlivých scén, situací, písní a prvků různých lidových obřadů umožnilo hercům *Velkolhotecké lípy* uplatnit širokou škálu svých hereckých prostředků, ať už se tyto dotýkaly mluvy (kvůli prostoru návsi nesené v pomalejším tempu, ale o to hlasitější, především pak s neustálým zřetelem k divákům, kteří byli umístěni v kruhu po obvodu návsi), zpěvu (lidové písně a jejich úpravy od Terezy Kolářkové zapojující v několika případech i vícehlasy), pohybu (výraznost a „sošnost“ jednotlivých gest, dobrá orientace v prostoru) či kolektivní souhry (nutnost reagovat na partnera i přes celý prostor návsi, sborové zpěvy a stylizované pohybové kreace s hereckými partnery rozestými různě po hracím prostoru). Vedle tohoto častého střídání různých způsobů hereckého projevu tvůrci také často pracovali s obměnami nálad a atmosfér, k čemuž zdařile napomáhala především hudba Terezy Kolářkové (pro potřeby inscenace vytvořila několik hudebních motivů, které během inscenace dotvářely situace a zároveň udržovaly „zdání kontinuity“ předváděného). Kolářková zároveň ztvárňovala roli jednoho z Auditorů a lhotecké lidové písně a vlastní hudební motivy uplatněné v představení interpretovala spolu se zpívajícími herci hrou na housle. Zbylé velkolhotecké písně použité v inscenaci byly tento rok naposledy divákům předvedeny v podání Josefa a Jitky Čudlých (spolu se svými klávesami zaujali místo mezi diváky).

Fragmentárnost scénáře *Velkolhotecké lípy* rovněž umožňovala rozehrání celého prostoru návsi (a ne snad pouze jejího středu, v němž byl umístěn kulatý stůl, v jehož středu po většinu doby trvání představení stála či „vlála ve větru“ personifikovaná lípa v podání Šárky Zikové). Herci na začátku (tedy před zmiňovaným křtem čerstvě narozeného Antoně) inscenace vybíhali z hlavního vchodu dolního lhoteckého kostela a ihned vyskočili na naproti stojící zídku, kde se odehrál Antoňův křest. V jiných chvílích (vždy před novou „úřednickou“ vyhláškou, která znamenala změnu poměrů

ve Velké Lhotě)²⁸ se herci od stolu umístěného ve středu návsi rozprchli do všech směrů a hlasem napodobovali zvuk hlásné trouby. Již zmiňovaná scéna pohřbívání basy začala za kostelem, odkud herci na ramenou přinášeli za opakovaného rytmického vyvolávání basu („*Nesl sedlák ke kovářovi radlicu, / on mu ju spálil na polovicu. / Ešče sedlák kováře chválil, / že mu ju celó nespálil.*“)²⁹ až ke stolu, kde byla pomyslně pohřbena (byla přikryta černou plachtou). V závěru inscenace, když byla lípa pokácena, byla zahalena do tohoto černého hábitu a naložena na ramena všech ostatních herců. Ti ji skrz publikum odnesli k nedalekému ohništi, kde byla položena a spálena (v ohništi byl zažehnut oheň).

Možnosti uplatnění divadelní zkratky a hereckých stříhů poskytovaly ve scénáři především ty podávané informace, které byly spíše literárního charakteru. Epičnost scénáře byla ve výsledné inscenaci buď přímo parodována (doslovnou hereckou ilustrací právě řečeného) či dále zcizována (budováním situačních kontrastů k řečenému), popř. rozvíjena budováním paralelních situací či mikrosituací, jež diváky chystaly na události předvedené v příštích okamžicích nebo umožnily jednotlivým postavám či typům rozehrávat vztahy mezi sebou, tj. uvnitř herecké „tlupy“. Literární charakter textu, který se na určitých místech ve scénáři vyskytoval, byl rovněž narušován vkládaným refrénem celé inscenace „*Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!*“.

Důsledné rozehrávání jednotlivých situací a fragmentů bylo tedy umožněno hlavně dobře promyšlenou stavbou scénáře. Množství dějů a akcí v hracím prostoru ztvárněných tak napomohlo udržet diváckou pozornost po celou dobu představení a navíc, hlavně díky uplatněným písním, autorským hudebním motivům, sehranému hereckému kolektivu (přičemž každý herec ztvárňoval rolí rovnou několik) a „stálostí“ vprostřed návsi umístěné personifikované Lípy, která veškeré děje svou přítomností a občasnými komentáři doprovázela, bylo možno za fragmentárností a „rozkouskovaností“ scénáře cítit i ono zmiňované „zdání kontinuity“ předváděných dějů, a to i přesto, že doba popisovaná v inscenaci měla trvání celá tři staletí.

2.2.4. Paměť vesnice

Na rozdíl od inscenace předcházející, *Svatby na Velkolhotecku*, bylo množství ztvárňovaných a Lhoťákům prezentovaných (jejich vlastních) tradic ve *Velkolhotecké lípě* o mnoho více. Avšak právě ony nehrály v inscenaci tu hlavní roli – tu měly především historické události týkající se Velké Lhoty

²⁸ Roli úředníka, který v představení pokaždé předznamenával změnu poměrů ve Velké Lhotě, vždy ztvárňovala Libuše Hašková.

²⁹ Scénář k inscenaci *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších*, s. 118.

a některé její zlidovělé pověsti. Pakliže jsme se v souvislosti s inscenací *Svatba na Velkolhotecku* zmiňovali především o zkušenosti tvůrců, která je prezentována divákům (kterým je pak v čase představení umožněno „sebenahlížení“ na sebe samé pod jiným zorným úhlem, jinýma očima, resp. očima divadelních tvůrců), je zřejmé, že v případě *Velkolhotecké lípy* to platí vzhledem k množství použitého a divadelně zpracovaného materiálu přinejmenším dvojnásob. Ale jelikož se ve *Velkolhotecké lípě* tematizovala především minulost Velké Lhoty v čele s několikasetletou lípou, která ke Lhotě po tři staletí neodmyslitelně patřila, přicházíme k dalšímu důležitému aspektu uvádění inscenací ve Velké Lhotě, resp. *uvádění inscenací o Velké Lhotě ve Velké Lhotě*. A tím je paměť vesnice, v našem případě paměť této konkrétní vesnice, tedy Velké Lhoty.

Abychom o vztahu inscenace (nebo v dalších kapitolách inscenací) k paměti vesnice mohli pojednat, musíme se alespoň stručně o Velké Lhotě, jak v současnosti vypadá a co je pro její obyvatele příznačné, zmínit:

Velká Lhota, se nachází v jižních Čechách (v okrese Jindřichův Hradec) nedaleko měst Telče a Dačic.³⁰ V současnosti má okolo sto šedesáti obyvatel (počítaje v to i stálé obyvatele osady Poldovka ležící několik kilometrů nad Velkou Lhotou; z Poldovky pocházel mimo jiné i častokrát zmiňovaný Robert Smetana), což je oproti době meziválečné asi dvakrát méně. Většina z jejích obyvatel jsou starousedlíci, jejichž předkové žili ve Velké Lhotě po několik staletí (např. p. Karel Lojka vystopoval své kořeny až do 13. století, přičemž jeho rodina Velkou Lhotu nikdy natrvalo neopustila).³¹ Náboženské rozepře, které ve Velké Lhotě vedly až ke stavbě dvou sousedících kostelů (jsou od sebe vzdálené přibližně dvacet metrů přes silnici), jsou dnes již málo patrné. Avšak místo, kde je lze spolehlivě ještě dodnes spatřit, je místní hřbitov – polovina náhrobních kamenů je obrácena směrem na sever, zatímco ta druhá na východ. V současné době kostel navštěvuje pouze minimum lidí (Lhoťáci uvádějí pět až šest), což je patrně důsledek nepřítomnosti místního faráře – v době nedávne dojížděla do Velké Lhoty farářka z nedalekého Strmilova, ta je však v současnosti na mateřské dovolené. Nyní dojíždí farář jiný, který však spravuje i jiné obce, a tak pravděpodobně nemá čas se plně věnovat vsi jedné. Pošta byla ve Velké Lhotě rovněž zrušena, stejně jako místní obchod. Obyvatelé jsou tak nuceni nakupovat v pojízdné prodejně, která Lhotou projede dvakrát do týdne, nebo v nedaleké Studené či v Dačicích. Za zvláštnost by se dala považovat místní škola, která se svou

³⁰ Konkrétnější geografické i historické údaje lze snadno dohledat např. i na české Wikipedii: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Velk%C3%A1_Lhota_\(Volf%C3%AD%C5%99ov\)>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Velk%C3%A1_Lhota_(Volf%C3%AD%C5%99ov)>).

³¹ Tato i následující informace byly autorem nabyty především během rozhovorů s obyvateli Velké Lhoty, které spolu s herci podnikl na jaře a v létě 2012 při přípravě inscenace *Kterak se lhotecký rodák...*

velikostí k rázu této malé vsi snad ani nehodí, ale je hojně navštěvována žáky prvního stupně z Velké Lhoty i z okolních vsí. V domě, kde dříve bývala pošta, zřídila před nedávnem pí. Marie Šedová místní knihovnu – má otevřeno jednou týdně a vlastními knihami nedisponuje, vždy se „na objednávku“ doručují knihy z dačické městské knihovny. Místní fary (horní a dolní) slouží jako ubytování pro turisty či jako místo bohoslužeb, pokud se zrovna nekonají v jednom ze zdejších kostelů. Co se kultury týká, je nezbytné zmínit činnost Josefa a Jitky Čudlých, kteří v roce 2004 založili ve Velké Lhotě pěvecký sbor *Festivia Chorus*, jehož členové pocházející především z okolních vesnic se scházejí v prostorách místní knihovny, kde mají zkušebnu. Koncertují poměrně často v horním lhoteckém kostele, honosí se několika mezinárodními úspěchy (koncerty v Holandsku, Rakousku, Švýcarsku, Slovensku) a svou činnost nadále rozšiřují a rozvíjejí. Divadlu Velká Lhota před příchodem studentů Janáčkovy akademie múzických umění příliš neholdovala – místní ochotnický spolek ukončil svou činnost v první půlce 90. let 20. století. Nicméně v současnosti se stávají běžnými společné výlety do Národního divadla v Praze či do jiných pražských divadel.

Mezi místní „tradiční“ tradice, které se zde stále udržují, patří zejména pálení čarodějnic a různé velikonoční zvyky. Ostatní je buď zapomenuto, nebo zkrátka neudržováno. Oproti tomu je však Velká Lhota příznačná až komunitní semknutostí svých obyvatel, která na leckteré české či moravské vesnici nemá obdoby. Projevuje se společnými výlety po okolí (a zdejších zajímavostech, k nimž se pojí leckteré pověsti, např. Hradisko, Čertovy kameny, Studánka Páně aj.), pravidelnými úklidy lesa, jichž se účastní většina vsi, společným sběrem hub, oslavou Nového roku, organizací dětského dne, vymýšlením různých „tematických party“ v místní hospodě U Kožaka (např. „Party v zeleném,“ kam všichni účastníci musí přijít v zeleném oblečení) či dokonce společných dovolených v Chorvatsku, oblíbené to destinaci českých turistů. Mezi hlavní „tahouny“ těchto společných akcí patří místní Svaz žen (a zejména pak jeho přední představitelka Marie Šedová) a místní myslivecký a dobrovolnický hasičský sbor (těmi prošla většina mužského obyvatelstva Velké Lhoty). Co se ústředního tématu této kapitoly týče, tj. paměti Velké Lhoty, až na loňskou výstavu historických fotografií, která byla uspořádána v místní knihovně³² (snad i v návaznosti na uvedení inscenace *Velkolhotecká lípa*), Lhoťáci se k minulosti své a svého kraje nijak zvlášť (veřejně) nevyjadřují.

A právě v tomto faktu spatřujeme největší význam, který mohou velkolhotecké inscenace místu svého uvedení přinést (a který se projevil právě v inscenaci *Velkolhotecká lípa*). Projekty uváděné ve Velké Lhotě zajisté nenabývají svého smyslu v tom, že by obnovovaly tradice, o nichž je

³² Fotografie sesbíral a výstavu nachystal Vratislav Hes mladší.

v jednotlivých inscenacích pojednáno, ale tím, že tyto tradice a historické události, o nichž pojednávají, znovu uvádějí v patrnost (formou divadelního představení), znovu jim nacházejí cestu do paměti lidí, jichž se tyto tradice a události bezprostředně týkají. Je samozřejmé, že po odehrání *Svatby na Velkolhotecku* či *Velkolhotecké lípy* nebudou všechny svatby Lhoťáků vypadat tak, jak byla velkolhotecká svatba znázorněna a rozehrána ve zmiňované inscenaci, že nezačnou Lhoťáci pravidelně konat masopust či vynášet smrtku (etc.). Takováto naděje by byla zcela oprávněně lichá a naivní. Důležité je právě to, co bylo naznačeno již výše, ono „sebenahlížení“ na sebe samé jinými očima, a nyní k němu přidáváme ještě jakési vědomí kontinuity místa a lidí, v němž žijí, ke kterému patřím a které mě ovlivňuje (ať už chci anebo nechci), které bylo lze divákům prostřednictvím inscenace *Velkolhotecká lípa* a dalších v této práci popisovaných, získat. Nejvíce pak pravděpodobně došel tento význam svého naplnění v inscenaci *Kterak se lhotecký rodák...*

2.3. *Velkolhotecké pašije*: Pouliční inscenování velkého příběhu/Závěr trilogie

Rozhodnutí inscenovat na návsi ve Velké Lhotě pašijový příběh předcházela řada faktorů: zaprvé, tvůrce (ve fázi přípravné tedy Větrovce s Kovalčukem) poháněla nutnost udržení jakési kontinuity velkolhoteckých projektů, jejich neustálé originality a výjimečnosti, „neopakovatelnosti“, a to jak ve smyslu doslovném (žádná z velkolhoteckých inscenací nebyla dosud nikdy a nikde reprízována), tak i „neopakovatelnosti“ vzhledem k inscenacím z let předchozích – nechtěli vytvářet inscenaci, jejíž scénář by byl budován na stejných či obdobných tématech a principech jako dříve. Avšak na druhou stranu ještě stále hodlali zůstat u těch inspiračních zdrojů, které se týkají velkolhotecké historie či zvyklostí. Zadruhé, Větrovec, který se ve svém divadle *KočéBR* začal soustavněji věnovat pouličnímu a lidovému divadlu (v této době měl na repertoáru inscenaci Sachsovy masopustní frašky *Chtěl vysedět telata* – uváděné pod názvem *Tele* – a montáž z Erbenovy *Kytice*),³³ choval v mysli jako režisér téměř všech ve Velké Lhotě dosud uvedených inscenací záměr pečlivěji se věnovat právě pouličně-divadelním aspektům inscenace. Zatřetí, kvůli vazbám, které se ve Velké Lhotě během předchozích let mezi diváky a herci v čele s režisérem utvořily, cítili tvůrci takovou zodpovědnost vůči velkolhoteckému publiku, že hledali příběh, který by svou velikostí a následným zpracováním umožnil posunout kvalitativní příčku nové inscenace opět o stupeň výše. Rozhodnutí tedy zcela logicky padlo poté, co místní farářka dodala Kovalčukovi text původních velkolhoteckých pašijí.

³³ S *Teletem* pak divadlo *KočéBR* v létě 2010 podniklo kočování po vesnicích Českomoravské vrchoviny, jednou z jeho „štací“ byla právě i Velká Lhota, s *Kyticí* se divadlo chystalo kočovat právě v rok uvedení *Velkolhoteckých pašijí*.

Velkolhotecké pašije, které Větrovec zahrnul do repertoáru svého divadla *KočéBR*, pak s časovým odstupem můžeme vnímat jako pomyslné završení trilogie inscenací věnované historii a zvyklostem Velké Lhoty a jejího bezprostředního okolí. V nadcházejícím roce se již snahy inscenátorů začaly ubírat směrem, který bude detailně popsán níže v souvislosti s inscenací *Kterak se lhotecký rodák...* Nutno však podotknout, že směr, kterým se velkolhotecké inscenace příštího roku vydaly, by nebyl myslitelný a možný bez všech inscenací, které byly ve Velké Lhotě předtím uvedeny, a bez zkušeností, které jejich tvůrci s jejich inscenováním nabyli.

Pakliže jsme se v předchozích kapitolách věnovali především jakýmsi ideovým východiskům práce na velkolhoteckých inscenacích, zkušenostem, které tato práce představovala pro své tvůrce, a principům využívání lidových tradic ve scénáři k inscenaci, zaměříme se nyní především na způsob a prostředky, jakými byly *Velkolhotecké pašije* na návsi ve Velké Lhotě inscenovány.

2.3.1. Prvotní východiska a režijní záměr: Pašije jako středověká poprava

Ježíš byl v inscenaci *Velkolhoteckých pašijí* pochybujícím člověkem, ne bohem či polobohem. Záměrem tvůrců bylo vyvolat mezi diváky účast s osudem, který si postava Ježíše naložila na svá bedra a který dobrovolně (s vědomím svého krutého konce) podstupovala i přes občasné strachy a pochybnosti. Ježíš měl být divákům představen jako moudrý a soucitný člověk, při jehož mučení (byla mu věnována více jak třetina scénáře) by s ním měl divák soucítit a být šokován tím, že Ježíš martyria na něm páchané podstupuje dobrovolně, ve jménu svého Otce a víry v něj. Divák tedy měl být zasažen především silou přesvědčení člověka o svém vlastním osudu, vírou ve vlastní sebeurčení a morální silou, díky které ze své vytyčené cesty přes mnohé překážky Ježíš neuhnul ani o píd'.

Režijně-dramaturgická koncepce spočívala v neustálém zobrazování kontrastu mezi Ježíšem, který v myslích tvůrců představoval jakýsi vrchol lidství, a ostatními postavami, které byly zjednodušeny do pouhých typů. Tematizována pak byla hlavně samotná krutost, které byl Ježíš vystaven nejenom od svých soudců, ale vlastně i od samotných učedníků, kteří jej, pokud ještě byl naživu a pobýval mezi nimi, nikdy plně nechápali. Ježíš jako člověk trpící i mezi svými přáteli, ale trpící trpělivě, s příznačnou „křesťanskou pokorou“, až do své smrti na kříži. Veškeré postavy obklopující Ježíše ve velkolhotecké úpravě pašijového příběhu byly znázorněny „pokřiveně“ – učedníci byli představeni pouhými maskami v rukou herců, způsobem mluvy a jednáním pak působili jako nějací „skřítki“, kteří se Ježíšovi neustále drží v patách a brebentí přitom mezi sebou, občas si dokonce dovolí přidržlou poznámku. Tato jejich stylizace pak byla zrušena až zjetím Ježíše v Getsemanské zahradě, tedy v okamžiku, kdy se Ježíšovo proroctví o vlastním osudu začalo

neodvratně naplňovat. Tehdy masky odložili Jidáš, který v tomto momentu příběhu vlastně nacházel vrchol své dějové linie, a následně i Petr, který se vrhá na přicházející římské vojáky a který svého vyvrcholení dosáhl v jedné z následujících scén – když Ježíše třikrát zapřel ještě před ranním zakokrháním kohouta. Avšak i po odložení masek, kdy se vlastně ze zmiňovaných a od sebe navzájem nediferencovaných uřednických „skřítků“ stávaly individuální a pro příběh důležité postavy, tvůrci od oné „pokřivenosti“ neupustili. Ráčkující Jidáš napadal na levou nohu a jeho obličej neustále vládl pokřivený úsměv, který zmizel, až když pochopil své provinění („*Zhřešil jsem, zradiv krev nevinnou.*“ – při navracení třiceti stříbrných Kaifášovi) a oběsil se. Petr oproti tomu byl znázorněn jako horlivý revolucionář, který však namísto proklamovaných tezí a slibů („*Byť se pak všickni zhoršili nad tebou, jáť se nikdy nezhorším.*“)³⁴ měl na mysli spíše své zapůsobení na přihlížející diváky a ostatní uředníky – po příchodu vojáků začal za hlasitého vykřikování slova „ne“ obíhat celou náves a zklidnilo jej až Ježíšovo napomenutí. V okamžiku, kdy po třetím Petrově zapření Ježíše zakokrhá kohout, tak Petr konečně pochopí platnost a důsledky předchozích Ježíšových činů a slov.

Nejinak tomu samozřejmě bylo i u ostatních postav, které již z vlastní podstaty příběhu více či méně pokřivenými charaktery oplývaly. Kaifáš byl zpodobněn jako cholerik nalézající sadistické potěšení v ponižování Ježíše, jenž před něj byl vojáky předveden, Pilát jako unavený flegmatik, který za svůj rozsudek nechce nést zodpovědnost, vojáci Hamata s Nandaverem, kteří Ježíše bičovali a ukřižovávali, spíše jako zvířata, které těší pohled na prolitou krev etc.

Pokud se rozepisujeme o budování kontrastu mezi Ježíšem/člověkem a ostatními postavami/typizovanými figurkami, je nezbytné se ještě zmínit o davových scénách (pokud je tak vzhledem k počtu herců účinkujících v inscenaci můžeme nazvat) bičování a křížové cesty. Obě tyto scény byly vystaveny tak, aby co nejvíce připomínaly jakousi šou či podívanou, aby se nesly v atmosféře slavnostních středověkých poprav, kdy diváci nadšeně přihlížejí mučení a týrání svých bližních.

Tvůrci tímto rozhodnutím tak vlastně šli plánovitě proti lítosti běžné, obecné a formalizované (v níž chybí osobní zainteresovanost přihlížejícího), ale chtěli u diváků vzbudit lítost „opravdovou“, účastnou, a to především prostřednictvím šoku z předváděného, když scény bičování a křížové cesty se všemi jejími zastaveními scénovali za doprovodu rozverné hudby, bujarého zpěvu, křiku a smíchu herců, přičemž představitel Ježíše nadále trpěl pod ranami vojáků i přihlížejících rozvášněných davů.

³⁴ Scénář k inscenaci *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl*, s. 135.

Tento kontrast lítosti, kterou chtěli tvůrci u diváků vzbudit, a bezuzdně krutého způsobu, s jakým bylo s postavou Ježíše v těchto scénách nakládáno (a jak sám představitel Ježíše tyto scény hrál), byl ve výsledném tvaru inscenace ještě navýšen líčením účinkujících – téměř všichni (až na herce ztvárňující Smrt a Vypravěče) měli bíle nalíčené obličejy a rudě namalované rty. Fakt, že od začátku inscenace divák vlastně přihlížel hře „klaunů,“ dopomohl k šokujícímu účinku výše popisovaných scén – klaunská hra jakoby se zvrtila, začala najednou nabývat realistických obrysů, stávala se krutou.

2.3.2. Hudba a její použití v inscenaci

Veškerou hudbu v inscenaci použitou a interpretovanou hrou na akordeon a zpěvem herců složila Tereza Kolářková (zároveň i představitelka Smrti) ve spolupráci s režisérem Vítězslavem Větrovcem jak v přípravné fázi, tak i v průběhu zkoušek inscenace, přičemž zhudebnění scénáře se dělo v několika rovinách: zhudebněny byly některé vybrané textové pasáže (v inscenaci zpívané herci), v několika situacích hudba sloužila jako podkres k dotvoření atmosféry, v jiných případech hudba dokreslovala a ilustrovala jednání postav a v neposlední řadě sloužila hra na akordeon jako vyjadřovací prostředek postavy Smrti. Právě v inscenaci *Velkolhoteckých pašijí* dosáhlo uplatňování hudby v několika rovinách (následně popisovaných) svého vrcholu, právě v této inscenaci se hudba stala nedílnou a nezbytnou součástí divadelního představení.³⁵ Tento fakt se v inscenacích ve Velké Lhotě uváděných opakoval i v následujících letech, proto se o něm nyní zmiňme podrobněji.

2.3.2.1. Zhudebnění textových pasáží

V inscenaci zhudebněvané pasáže byly povětšinou repliky sboru, který spolu s postavou Vypravěče komentoval právě probíhající situace. Tyto zpěvy především akcentovaly důležité momenty pašijového příběhu, na některých místech děj posouvaly a v případě znázorněné křížové cesty zejména napomáhaly výše zmiňovanému režijnímu záměru inscenovat *Velkolhotecké pašije* jako slavnostní podívanou na právě probíhající popravu. Tyto jednotlivé hudební motivy se pak již bez zpěvu, ale zato v různých variacích, vyskytovaly i v jiných místech inscenace, kde fungovaly především jako podkres k právě probíhajícímu dění.

³⁵ Srovnej s přítomností hudebních pasáží v předchozích inscenacích – hudba byla ve *Velkolhoteckých pašijích* poprvé interpretována samotnými herci, na rozdíl od předchozích let, kdy inscenace hudebně doprovázeli manželé Čudlých, kteří se do projektu zapojovali až v jeho finální fázi. Hudební pasáže tak byly herci převážně ilustrovány či naopak kontrastně rozehrávány proti smyslu dané písně. Hudba tak nebyla organickou součástí hereckého jednání, jako se tomu stalo právě ve *Velkolhoteckých pašijích*.

Mezi momenty, které fungovaly jako komentář a zastavení se v určitém momentu příběhu, jež tvůrci považovali pro celkové vyznění inscenace důležitý, náležely následující – křest Ježíše Nazaretského Janem Křtitelem a následné rozpoznání Ježíše jako budoucího spasitele:

*„Sbor: Tu jest náš milý Spasitel,
Smrti, pekla Vykupitel.*

*Vypravěč: A z nebe se ozval hlas:
Toto je můj milovaný syn,
v němž jsem našel zalíbení.*

*Sbor: Aleluja, Vykupitel,
aleluja, aleluja!“³⁶*

(Přičemž Vypravěč svou repliku recitativem pronášel do opakovaného zpěvu sboru.)

Dále komentář Ježíšových strachů a pochybností při modlitbách v Getsemanské zahradě, kde jej ve chvíli nejtěžší, když se definitivně rozhoduje stvrdit svůj osud, opouštějí i jeho usínající učedníci:

*„Sbor: Krvavý pot z tváře kape,
záhonky z kropuje,
smrti ouzkosti veliké
tak tě zarmucuje.
Duch tvůj jest hotový,
ale tělo zemdlelé
smrti se strachuje.“³⁷*

Stejný hudební motiv byl uplatněn v okamžiku, kdy Hamata s Nandaverem Ježíše opatří rudým pláštěm a posměšně jej korunují, přičemž Pilát jim v tom svoluje:

³⁶ Scénář k inscenaci *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl*, s. 133.

³⁷ Tamtéž, s. 135.

*„Sbor: Korunovaný Ježíši,
můj dobrý Ježíši.“³⁸*

- v následujícím momentu, kdy je Ježíšovi do ruky posměšně podáno žezlo (v inscenaci v podobě polene) a Hamata s Nandaverem se mu vysmívají:

*„Sbor: Podívejte se na něho
krále a chotě milého,
jak jest pěkně připravený
jak korunou ozdobený.“³⁹*

– a rovněž ve scéně Ježíšova ukřižování, když o jeho roucho hrají Hamata s Nandaverem kostky a k Ježíšovi přichází jeho matka:

*„Sbor: Přesmutné divadlo, Ježíši rozmilý,
již jsou tvoje šaty tobě rozdělili
nepřátelé, ukrutní katané.
Přistup Matko Páně, podívej se na ně.“⁴⁰*

Mezi ty zhudebněné textové pasáže, které sloužily zejména k posunutí či „dovysvětlení“ děje, náležela následující, kterou v inscenaci vrcholil příběh Jidášův (před zpívajícím sborem prchal až ke stromu stojícímu na velkolhotecké návsi, kde ze sebe svlékl uřednický oblek⁴¹ a ze stromu uvolnil jej představující figurínu pověšenou na provaze):

*„Sbor: Kdo by se byl nadál toho,
že v tom člověku tak mnoho
šibalství je jistě skryto?
Věřil v ďábla víc než v Mistra*

³⁸ Tamtéž, s. 141.

³⁹ Tamtéž, s. 142.

⁴⁰ Tamtéž, s. 145.

⁴¹ O práci s tímto divadelním znakem viz dále.

*a to byla chyba jistá.
Zlou práci dokonal sice,
támhle visí na osice!*⁴²

Vedle této to pak byla ještě píseň, která s temnou předzvěstí dokreslovala cestu Ježíše za Pilátem Pontským:

*„Sbor: Již vedou Ježíše k soudci Pilátovi,
ještě na něj více žalovat se strojí,
by římskému vladaři byl k odsouzení vydán,
ach, v svém lidu jakou křivdou trpí nebeský Pán.“*⁴³

Tato zastavení v průběhu inscenace jednak průběžně zpomalovala její temporytmus, ale zároveň snad umožňovala divákům nad právě odehranými situacemi popřemýšlet. Byla to zastavení v těch momentech děje, během nichž si snad divák mohl vydechnout od toku právě ubíhajících událostí a uvědomit si tvůrci akcentované momenty děje popisovaného v inscenaci. Jakoby se čas, který v inscenaci plynul, na okamžik zastavil, a všem tak bylo umožněno (i, či spíše právě prostřednictvím hudby) si onen důležitý okamžik pašijového příběhu dostatečně „vychutnat“, „užít“ či nad ním po několik chvil „kontemplovat“.

Jakýsi koncentrát právě napsaného tak bylo lze zakusit při scéně znázorňující křížovou cestu.⁴⁴ Všechny její čtrnáct zastavení bylo zpodobněno živými obrazy, které herci ztvárnili během opakovaného vícehlasého zpěvu následujících řádků:

*„Sbor: Již jest ortel vydán,
již na smrt musí Pán.
Musí s křížem z města,
ó, bolestivá cesta.*

⁴² Scénář k inscenaci *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl*, s. 138.

⁴³ Tamtéž, s. 139.

⁴⁴ Vzhledem k evangelickému vyznání většiny obyvatel Velké Lhoty budilo dopředu znázornění křížové cesty rozpaky. Rozplynuly se však po uvedení inscenace (informace opět nabyty především rozhovory s velkolhoteckými obyvateli pro potřeby inscenace *Kterak se lhotecký rodák...*).

*Odsouzený Ježíši,
můj dobrý Ježíši.* ⁴⁵

Živé obrazy se pak odehrávaly vždy po odzpívání celé repliky, v této pauze pak Vypravěč divákům stroze oznamoval (vyvolával) název právě předváděného zastavení. Během zpívaných pasáží pak herci doprovázeli kříž nesoucího Ježíše a představovali krvechtivý a na Ježíše dorážející dav, pro nějž byla Ježíšova poprava a jeho předchozí mučení velkolepou podívanou, srovnatelnou se současnými reality šou.

2.3.2.2. Hudba jako tvůrce atmosféry/Hudba v podkresu situací

Obdobně jako v předchozím případě měla hudba jako tvůrce atmosféry či využitá pro podkres jednotlivých situací funkci akcentování významných scén či momentů *Velkolhoteckých pašijí*. Od výše popsaných zhudebňovaných pasáží se většinou lišila hlavně svou délkou a důslednou prací s jednotlivými motivy, které byly často využity vícekrát. Scény z odlišných míst děje tak byly hudebně propojovány, čímž tvůrci napomáhali divákům pochopit možnou tematickou souvislost jednotlivých scén.

Motiv, kterým *Velkolhotecké pašije* začínaly, vycházel ze zamýšleného rámce inscenace. Ten spočíval v hlučném příchodu „cirkusácké/herecké tlupy“ na velkolhoteckou náves (ovšem bez představitele Ježíše), čímž vlastně tvůrci již od počátku inscenace dávali divákům jasně najevo, že půjde o přiznané divadlo, že nebudou pašijový příběh hrát iluzorně, ale budou ho vytvářet přímo před nimi, v místě a čase mu věnovaném ho budou před jejich zraky postupně budovat a znázorňovat. Během předvádění různých akrobatických dovedností pak herci sborově odříkávali tento text:

„Sbor: Sem, sem k poslouchání, pobožní křesťani.

Sem, sem poběhněte a muže poslechněte

horlíciho pro Ježíše Spasitele mého

v rozjímání muk, bolesti, křivd a všeho zlého. ⁴⁶

⁴⁵ Scénář k inscenaci *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl*, s. 143.

⁴⁶ Tamtéž, s. 132.

Na něj plynně navázal Vypravěč (v inscenaci pak vlastně vedoucí herecké skupiny, principál):

„Vypravěč: Pochválen buď pán Ježíš Kristus.

V nejhlubší pokoře a poníženosti

žádám se vší uctivostí

všech přítomných, jež sem přišli,

nelíbějí nás valchovat,

když nás poznají chybovat.

Představíme vám zrcadlo,

v němž to krvavé divadlo

bude vám vyobrazené.

Ach, pohlédni do něj pilně!

Spatříš smutnou tragédii

zde na této komedii.

Jeho nevinné trýznění

chceme vám figurovat nyní.

Jestliže v čem pochybíme,

vy nám to za zlé nemějte,

neděláme to pro naši chválu,

ale pro čest Boha a jeho věčnou slávu,

jen vás žádáme, byste víc duchem rozjímali,

než my můžeme figurovat, bídí.

Za dovolení žádáme,

ve jménu Páně již začínáme.“⁴⁷

Rozverný hudební motiv uplatněný v začátku inscenace, kde byl divákům ozřejmen její rámec, se pak logicky objevil i v jejím konci, v závěrečném proslovu Vypravěče (který se v jedné z posledních scén představení proměnil v anděla Michaela a zvěstoval třem Mariím Kristovo zmrtvýchvstání), během kterého se ke zmrtvýchvstalému Kristovi navracely ostatní postavy a vítaly se s ním:

⁴⁷ Tamtéž, s. 132.

*„Vypravěč: A kdyby nám čas postačoval,
ještě mnoho bych povídal.
Ale čas je opožděný,
musíme tak nechat nyní.
Co kde nám v tom chybělo,
prosíme, by bylo odpuštěno.
A já vám teď všem přeji,
by to sloužilo ke spasení.*

*Sbor: Buď z toho Pán Bůh pochválen,
až na věky věkův. Amen.
Věřmež v Ducha svatého, církev svatou chrám jeho, všech hříchův odpuštění dle
Kristova zasloužení. Jehož všickni vzývejme, u víře setrvejme, a lásku pravou
mějme: tak slávy věčné čkejme!“⁴⁸*

Hudba dryáčnická, veselá a slavnostní spíše v duchu začátku cirkusového vystoupení v úvodu a v konci inscenace tak snad opět šla proti diváckým očekáváním toho, jak by měl pašijový příběh začínat či končit, přičemž právě onen rámeček na náves vtrhávajících „cirkusáků“, kteří se rozhodli odehrát (v osmi lidech!) pašijový příběh, zafungoval jako zdařilý zcizovací efekt, který okamžitě upoutal diváckou pozornost.

V inscenaci pak byly uplatněny ještě tři hudební motivy, které v různých variacích podkreslovaly jednotlivé scény. První z nich (který hudebně vycházel ze zhudebněných textů „*Krvavý pot z tváře kape...*“ či „*Přesmutné divadlo, Ježíši rozmilý...*“) dotvářel scénu Poslední večeře, v níž se vlastně ustanovoval budoucí křesťanský ritus:

„Vypravěč: A když oni jedli, vzav Ježíš chléb a dobrořečiv lámal a dal učedníkům, a řekl:

Ježíš: Vezměte, jezte, to jest tělo mé.

⁴⁸ Tamtéž, s. 148–149.

Vypravěč: A vzav kalich a díky činiv, dal jim řka:

Ježíš: /bere kalich/ Píte z toho všickni. Nebo to jest krev má nové smlouvy, kteráž se za mnohé vylévá na odpuštění hříchů. Ale pravímť vám, žeť nebudu píti od této chvíle z tohoto plodu vinného kořene až do onoho dne, když jej píti budu s vámi nový v království Otce mého.⁴⁹

Dále rovněž scénu, v níž se Ježíš v osamění na hoře Olivetské modlí ke svému Otci („*Otče můj! Jestli možné, nechť odejde ode mne kalich tento, a však ne jakž já chci, ale jakž ty chceš.*“)⁵⁰ a okamžik, kdy se Petr po příchodu vojáků rozhoduje Ježíše bránit, chápe se meče a obíhá s opakovanými výkřiky slůvka „ne“ celou náves, přičemž svým mečem vždy jen „polechtá“ kopí římských vojáků.

Motiv použitý v těchto situacích nepostrádal určitou míru patosu, která byla v jeho třech variacích buď umenšena či naopak podpořena. Ve scéně Poslední večeře hrála Kolářková onen motiv poklidně a umírněně, aby nechala plně zaznít slova Ježíšových replik, zatímco variace tohoto motivu ve scénách Ježíšových modliteb na hoře Olivetské již nabírala na hlasitosti a důraznosti, aby se tak snad zvýšila dramatická situace, která již těsně předcházela Ježíšově zajetí a v níž Ježíš odevzdává svůj osud do rukou svého Otce. Nejvýraznější variací tohoto motivu pak byla ta, která byla použita ve scéně Petrova vzdoru vůči římským vojákům, kde byl patos navýšen na maximální možnou míru zejména prostřednictvím zvýraznění a zvýšení hlasitosti jednotlivých akordů. Petrův odpor nakonec v inscenaci vyzněl trapně až zbytečně, což však bylo v souladu se záměrem ukázat Ježíše osamocené i v okruhu svých učedníků. Ježíš Petra pouze blahosklonně napomenul jako malé dítě a odevzdaně se nechal zajmout římskými vojáky.

Až bizarně dryádnícký motiv byl použit u scény, kdy Petr zapírá fakt, že byl Ježíšovým učedníkem, a při bičování Ježíše vojáky Hamatou a Nandaverem. Hudební rozdíl mezi těmito dvěma scénami spočíval zejména v uplatnění hudební dynamice: zatímco rytmus v Petrově scéně byl přerušovaný jeho jednotlivými odpověďmi („*Nevím, co pravíš,*“ a dvakrát „*Neznám toho člověka!*“)⁵¹ na dotazy, kterými ho pronásledoval rozvášněný dav, a vyvrcholil zakokrháním v inscenaci personifikovaného kohouta, ve scéně bičování Ježíše pak tento rytmus neustále s jednotlivými

⁴⁹ Tamtéž, s. 135.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž, s. 139.

ranami gradoval, až vyvrcholil v okamžiku poslední rány a s replikou „*Ani se za krále židovského vydávat!*“⁵²

A, konečně, motivem posledním, podkreslujícím Ježíšovo ukřižování a smrt na kříži, byl volný latinský překlad textu, který pro inscenaci sepsala Tereza Kolářková:

*„Ježíš Kristus zemřel,
nebe pláče,
prázdna je moje duše,
Ježíši!“*

Ve volném latinském překladu se v inscenaci objevil v následující podobě:

*„Iesu Christus mortuus est,
caelum clamans,
inanis est anima mea,
Iesu!“*

2.3.2.3. Hudba jako ilustrace jednání

Vedle právě popsaných funkcí hudby v inscenaci *Velkolhoteckých pašijích* sloužila ještě hra na tahací harmoniku k pointování jednotlivých situací, mikrosituací a jednání, když pouhým vyluzováním různých zvuků ilustrovala jednotlivá gesta či pohyby, což ve většině případů napomohlo komickému účinku situace, jejímu zrytmizování a zvýraznění pro diváky.

Tak byla hudebně zdůrazněna (připsaná) situace, v níž se učedníci rozpočítávali, kdo půjde za Ježíšem s otázkou, kde mají připravit beránka pro Poslední večeři (pět u sebe těsně stojících herců hrajících dvanáct učedníků prostřednictvím v rukách držných masek se rozpočítávalo tak, že vždy s danou slabikou vystrčili dopředu směrem k divákům masku či svou vlastní hlavu). Dále zmiňme důsledně zrytmizovanou scénu následující po Ježíšově replice: „*Kdo omáčí se mnou ruku v míse, ten mne zradí,*“⁵³ kdy si učedníci sedící okolo kulatého stolu začali mezi sebou onu mísu přehazovat za gradujičích zvuků, které z akordeonu potměšile vyluzovala Kolářková/Smrt sedící na střeše jednoho z domů na velkolhotecké návsi.

⁵² Tamtéž, s. 141.

⁵³ Tamtéž, s. 134.

Pro příklad, v němž hudba dokreslovala jednotlivé gesto či pohyb, můžeme uvést scénu, v níž si pro Ježíše přicházeli vojáci a on se jim dal poznat („*Jáť jsem.*“).⁵⁴ Vojáci byli vzápětí donuceni udělat krok nazpět a padnout na zem – právě toto jejich počínání bylo doprovázeno hřímavým zvukem řinoucím se z akordeonu.

Vedle těchto příkladů se podobné principy dokreslování jednání jednotlivých postav objevovaly v méně křiklavých případech v celé inscenaci a neustále tak upamatovaly diváky na přiznanou divadelnost znázorňovaného dění.

2.3.2.4. Hra na akordeon jako vyjadřovací prostředek postavy Smrti

Jelikož hudbu, jež zaznívala v inscenaci, na akordeon interpretovala Tereza Kolářková, která zároveň představovala postavu Smrti, je samozřejmé, že Smrt hrající na tahací harmoniku nutně v očích diváků nabývala jakéhosi vztahu ke scénám, v nichž hudba zaznívala. A právě hlavně skrze tuto hru na harmoniku se mlčící Smrt projevovala po téměř celou dobu trvání inscenace.

Kolářkové ve ztvárnění postavy Smrti zajisté napomohl fakt, že i ve scénách, kdy hudebně zdůrazňovala Ježíšovo osamocení (scéna, v níž Ježíš prosí učedníky, aby s ním setrvali a bděli a oni místo toho usnou) a hudba jakoby s Ježíšem „soucítila“, stále musela mít na mysli charakter, který v inscenaci hrála. Tato překážka jí pak ve ztvárňování její postavy mohla jen napomoci. Výraz jejího obličej se v takovýchto okamžicích pohyboval na škále od znechucení po lhostejnost. Oproti tomu v okamžicích, kdy hudba působila na diváky jako podkres Ježíšova bičování či křížové cesty, se Smrt v podání Kolářkové radostně tetelila blahem a ve hře na akordeon přidávala na důrazech a tempu. Veškeré výrazy obličej, které Kolářková pro svou roli využila, byly ještě umocněny jejím líčením – okolí očí měla začerněné, přes ústa bylo namalováno několik vertikálních čar připomínajících kostlivcovu čelist, zbytek obličej byl nabílen – a kostýmem, velkou černou halenou, která stírala tělesné rysy její postavy.

Vedle jednání, které bylo v souladu či v opozici vůči právě zaznívající hudbě, pak měla Smrt v inscenaci ještě několik momentů, kdy přímo zasahovala do děje či kdy byla pozornost diváků vedena jen a pouze jejím směrem. Jedním takovým místem bylo její svědectví podané při dialogu Ježíše s Kaifášem („*Tento pověděl: Mohu zbořiti chrám Boží, a ve třech dnech jej ustavěti.*“).⁵⁵ Ve chvíli, kdy byl Ježíš před Kaifáše předveden, slezla Smrt pomalu ze střechy domu (kde seděla od samotného začátku inscenace - dokonce i ve chvílích před jejím zahájením), proplétala se mezi diváky, až došla

⁵⁴ Tamtéž, s. 137.

⁵⁵ Tamtéž.

ke stolu uprostřed návsi, na němž stál Kaifáš s Ježíšem, a teprve v tomto okamžiku pronesla svou repliku. Během této doby, zejména v okamžicích, kdy Smrt procházela mezi diváky, Koláčková k jejímu prokreslení využila vysoké tóny linoucí se v nepravidelném tempu z akordeonu, kterými diváky lekala či jim přinejmenším pohled na sebe samou (nezapomeňme na její líčení a kostým!) znepříjemňovala. Hraní na harmoniku ještě doprovázela skřípavým a potměšilým smíchem, který jakoby naznačoval, že se s každým z diváků v budoucnu nepochybně setká za ne zrovna příjemných okolností, a upřenými pohledy do očí publika.

Od tohoto okamžiku jakoby si Smrt již byla jista svým vítězstvím, setrvala sedíc na stole uprostřed návsi a nechávala kolem sebe postupně probíhat jednotlivé události Ježíšova procesu, které občas doprovázela svou hrou. Tentokrát již pokaždé hrála zvesela, s vědomím, že nad Ježíšem vyhrála, a pokud motivy, které z jejího nástroje zaznívaly, měly opět u diváků budit nad Ježíšovým osudem lítost, svým doprovodným jednáním dávala Koláčková jako Smrt divákům najevo svou blahosklonnost, s níž jim v těchto okamžicích vlastně dočasně v jejich soucitu vyhovovala.

Největší „rejdiště“ Smrti pak samozřejmě představovalo ztvárnění křížové cesty s jejími čtrnácti zastaveními a samotné ukřižování Ježíše. Divoká hudba a zpěv („*Již jest ortel vydán...*“) jako kdyby byly v souladu s tím, co Smrt právě pociťovala. Koláčková pak svou hru na tahací harmoniku ještě doprovázela jakýmsi bujarým tancem kolem Ježíše nesoucího na svých zádech kříž, chvílemi si na něj sedala a čím dál více unavenějšímu Ježíšovi se posmívala. Křížová cesta tak v inscenaci *Velkolhoteckých pašijí* představovala okamžik jejího triumfu, v němž mohla Koláčková postavu Smrti rozehrát naplno, neboť samotné ukřižování bylo již scénováno především jako živý obraz Ježíše visícího na kříži, jeho truchlící matky, vojáků hrajících kostky o jeho roucho a Smrti vítězoslavně sedící pod ukřižovaným Kristem.

Ve scénách, které po ukřižování následovaly (tři Marie, dialog vzkříšeného Krista a Máří Magdaleny), nebyla již hudba použita a možný závěr dějové linky postavy Smrti, v němž by se zákonitě musela nad Ježíšovým vítězstvím nad ní samou rozčítit a rozvztekat, nebyl v inscenaci zahrnut.

2.3.3. Náves a její „rozžívání“

Rozehrání celého prostoru velkolhotecké návsi se neslo v souladu s režijním záměrem věnovat se a důsledně naplňovat při přípravě inscenace ty aspekty divadelní práce, které se týkaly uvedení *Velkolhoteckých pašijí* v otevřeném prostoru návsi ve formě pouličního divadla. Prostředky, kterými docházel zmiňovaný režijní záměr svého naplnění, byly dvojí – scénografické a herecké.

2.3.3.1. Scénografií...

Scénografický záměr si kladl za cíl především uvést v diváckou patrnost fakt, že hrací prostor *Velkolhoteckých pašijí* představuje celá návěs a že diváci jsou součástí děje, který bude v tomto prostoru ve formě divadelní inscenace předveden. Vedle centrálně umístěného kulatého stolu, který představoval výchozí hrací prostor, tak mezi další dějiště pašijového příběhu náležely – strom rostoucí vedle dolního lhoteckého kostela (Jidášova sebevražda), zeď proti vchodu do dolního kostela (veškeré scény, v nichž figuroval Pilát Pontský, a scéna poslední, v níž se Ježíš zjevuje Marii Magdaleně v podobě zahradníka), střecha garáže stojící na návsi (sedící Smrt), prostor pod nedaleko stojící hospodou, kde si kvůli jemně se svažujícímu terénu většinou najde své místo většina přihlížejících velkolhoteckých diváků (místo vztyčení kříže a ukřižování Ježíše), a cesty vedoucí z několika směrů na návěs (Ježíšův příchod). Divákům pak bylo umožněno zaujmout místo po téměř celém prostoru návsi, jediné omezení pro ně představoval centrálně umístěný kulatý stůl a jeho bezprostřední okolí (hlavní hrací prostor tak tedy tvořil kruh o průměru přibližně šesti metrů).

Takto definovaný hrací prostor zahrnující celou velkolhoteckou návěs pak tvůrcům umožňoval rafinovaně nakládat s diváckou pozorností, když se jednotlivé prostory mezi sebou střídaly, či se hrálo na dvou zároveň (většinou stůl a další prostor, např. Jidášův úprk ke stromu, na němž se následně oběsil, před davem na stole zpívajícím text „*Kdo by se byl nadál toho...*“), či mezi nimi (závěrečný Ježíšův dialog s Marií Magdalenou). K práci s diváckou pozorností, která vycházela z uspořádání a rozehrání prostoru lhotecké návsi, musíme ještě připočíst i přesuny mezi jednotlivými hracími prostory, během nichž herci samozřejmě stále herecky jednali (již popisované zpěvy zhudebněných částí textu), pohyb a jednání v prostoru kolem centrálního hracího prostoru/kulatého stolu, které dokreslovalo dění na něm a v neposlední řadě pohyb Vypravěče, který byl budován na základě následujícího principu – stál vždy na takovém místě a v takové vzdálenosti od aktuálně odehrávané a znázorňované scény, aby mezi jím a právě hranou a jím komentovanou scénou byli diváci. Tím tak vlastně zahrnoval diváky *Velkolhoteckých pašijí* do času a děje probíhající inscenace.

Pozornost publika se díky takovému využití prostoru celé návsi snad mohla poněkud tříštit, ale současně byl divák udržován v ustavičné bdělosti (tak potřebné v žánru pouličního divadla!), když musel „ustíhat“ veškeré znázorňované děje.

Tvůrcům inscenace pak právě popisovaná práce s (nedivadelním) prostorem umožnila takovou výstavbu jednotlivých situací, při níž se individuální herecká jednání dala různými způsoby skládat k sobě, ať už „souhlasně“ či kontrastně. Jednotlivé situace v inscenaci pak mohly obnášet více významů, než kdyby byl hrací prostor určený pro inscenaci redukován na běžný divadelní sál či

kukátkové jeviště. Tato okolnost pak spolu s výše napsaným mohla pro diváka představovat i určitou výhodu – mohl si vybrat, kudy svou pozornost povede (nebylo tomu však v takové podobě a míře jako v např. v inscenaci *Di'Sein* divadla *D'Epog*, ve *Velkolhoteckých pašijích* byla pozornost diváků přece jenom vedena především dějem a obsahem pašijového příběhu).

V závěru části věnované scénografii se ještě zmiňme o výrazném líčení všech postav (viz výše) a podobě kostýmů, jež na sobě herci v průběhu inscenace nosili. Základem u všech postav byl jednoduchý černobílý cvičební oděv (bílé či černé nátělníky a kraťasy, sportovní obuv, bílé ponožky), přes který si herci ve chvíli, kdy na sebe brali roli učedníků po Ježíšově křtu, oblékli sytě barevné a ke kolenům sahající haleny, jež si opásali pruhy látek odlišných barev (Ježíš si na sebe po svém křtu oblékl halenu bílou a opásal si ji zlatým pruhem). Ve chvíli, v níž byl Ježíš zajat vojáky, učedníci (až na Petra s Jidášem, kteří se v inscenaci ještě měli objevit) si tyto haleny vysvlékli a každý si ji dále vždy poupravoval pro potřeby postavy či postav, které v inscenaci nadále představovali. Takovéto zvýraznění herců pak zajisté divákům usnadňovalo jejich rozpoznání v celém hracím prostoru násvi, zejména pak v situacích, které se odehrávaly na více místech najednou či přímo v publiku.

2.3.3.2. ... a hereckým jednáním

Obdobně, jako byla divácká pozornost tříštěna při práci s hracím prostorem inscenace, tomu bylo i u hereckého projevu většiny účinkujících. Vedle tří stálých postav, které zůstávaly po celou dobu trvání inscenace neměnné (Ježíš – Tomáš David, Smrt – Tereza Kolářková, Vypravěč – Vojtěch Johaník), vyskytovaly se pak ve *Velkolhoteckých pašijích* mnohé postavy další, v jejichž rolích se zbylí herci (Jan Neugebauer, Vít Piskala, Tomáš Wortner, Natálie Pelcová a Libuše Hašková) střídali. Vedle rolí kolektivních (dav v křížové cestě, herecká tlupa v počátku a v konci inscenace, sborové seskupení herců v několika zpěvech, „šmoulí“ učedníci etc.) tak například Tomáš Wortner ztvárňoval roli Jidáše i Piláta Pontského, Jan Neugebauer vojáka Nandavera, personifikovaného kohouta usvědčujícího Petra z křivé přísahy a Marii Salome, Vít Piskala vojáka Hamatu a Jana Křtitele, Natálie Pelcová apoštola Petra a Marii Magdalenu a Libuše Hašková Kaifáše, Pannu Marii a Marii Jakubovu.

Stříhy mezi jednotlivými postavami pak byly uskutečňovány prostřednictvím jednoduchého znaku vycházejícího především z práce s kostýmem (zmíněné pestrobarevné haleny a pruhy látky), přičemž se divákům již nijak více neozřejmovaly – nebylo toho již zapotřebí. Například Tomáš Wortner spolu s Natálií Pelcovou se svých učednických postav (Jidáše a Petra) oba zbavili pouze tak, že v okamžicích, kdy dějové linky jejich postav docházely svého vyvrcholení, svlékli ze sebe své učednické roucho (Wortner ho následně pověsil na na stromě oběšenou figurínu Jidáše, zatímco

Pelcová jej ze sebe po zakokrhání kohouta rezignovaně svlékla a odhodila na zem), Libuše Hašková ze sebe Kaifáše udělala prostě tak, že si pruh látky přehodila přes rameno (stejně jako Wortner v případě Piláta Pontského), Vít Piskala a Jan Neugebauer se ve vojáky Hamatu a Nandavera převtělili jednoduše pouze svlečením svých halen, jejich uvázáním kolem pasu a uchopením kopí, postavy tří Marií (Pelcová, Hašková a Neugebauer) měly pruhy látky přehozené přes hlavy, přičemž svým jednáním pak herci postavy tří Marií samozřejmě ještě dále dokreslili a specifikovali (stylizovaná chůze v centrálním hracím prostoru, záměrná „ochotnická“ deklamace replik) etc.

Vedle technického a hereckého ovládnutí těchto stříhů pak s sebou ještě herecká účast ve *Velkolhoteckých pašijích* přinášela i velké množství dalších aspektů herecké práce, které herci museli zvládnout. Spolu s již popsanými hudebními pasážemi zahrnutými v inscenaci to byla nutnost „provázání“ jednotlivých akcí – kolektivních (zejména zpěvy, ale také sborové přesuny mezi jednotlivými hracími prostory), těch, které se odehrávaly na více místech zároveň (osvobození Barabbáše, při němž byli herci zvolávající jeho jméno rozesteti po celém prostoru návsi, bičování Ježíše – Neugebauer s Piskalou na stole odříkávali text Hamaty a Nandavera, rytmicky jej doprovázeli šviháním smotaných kusů látky o hranu stolu, zatímco Hašková s Pelcovou, z nichž každá držela Tomáše Davida za jednu ruku, proháněly Ježíše prostorem kolem stolu, přičemž Ježíš se při každé zaznělé ráně prohnul v kolenou) a akcí ilustrujících či dokreslujících jednotlivé situace (monotónní zpěv při „korunování“ Ježíše a jeho zesměšnění vojáky Hamatou a Nandaverem). Zároveň bylo nutné postavy od sebe výrazně odlišovat (i přes jejich jasné a čisté oddělování stříhem) – za tímto účelem byl pro každou postavu vymyšlen další jednoduchý znak: ať už to bylo Jidášovo pokulhávání a ráčkování, nebo Kaifášovo „chrchlání“, vždy byl volen takový (v kombinaci s použitím kostýmu), aby divák mohl bezprostředně poznat, kterou postavu právě sleduje.

Mezi těmito akcemi pak byli herci režisérem inscenace ještě nuceni v průběhu Ježíšova přelíčení zahrnovat do výkřiků davu i velkolhotecké publikum – tak byli Lhoťáci během inscenace navedeni ke křiku repliky „*Krev jeho na nás i na naše dítky*“ či „*Barabbáše*“, čímž, stejně jako díky Vypravěčovým replikám a celkovému uspořádání prostoru velkolhotecké návsi, byli zahrnuti do pašijového děje.

Spolu s nutností se mezi všemi zároveň a neustále probíhajícími akcemi orientovat pak samozřejmě herci museli ovládnout veškeré své technické prostředky nutné k „ovládnutí“ návsi. Vedle expresivity projevu (která byla umocněna zvolením vhodného znaku pro tu kterou postavu), obnášející hlasitost mluveného projevu a výraznost pohybů a gest, s sebou tento požadavek přinášel

i snadně čitelnou srozumitelnost těchto akcí, jež pro tvůrce *Velkolhoteckých pašijí* při jejich uvedení na návsi ve Velké Lhotě představovala nezbytnou a nutnou součást inscenace.

Představitelé postav Ježíše, Smrti a Vypravěče (David, Koláčková a Johaník), tedy postav, které se vyskytovaly v celém průběhu inscenace, pak vykonávali pochopitelně méně rozličných akcí, avšak o to konkrétnější musela jejich jednání být, když uvážíme, že charakteristice jejich postav by po celou dobu inscenace jednoduše zvolený znak nevydržel a zároveň museli stejně jako ostatní herci velkolhoteckou náves svým projevem „ovládat“.

O způsobech ztvárnění postav Smrti a Vypravěče jsme pojednávali již v předchozích oddílech (o hudbě a scénografii), věnujme teď tedy pozornost zejména postavě Ježíše v podání Tomáše Davida.

Zatímco ostatní herci své proměňující se postavy charakterizovali prostřednictvím jednoduchého znaku, který mnohde vedl až ke groteskní karikatuře, volil David pro své zpodobení Ježíše prostředky snad méně výrazné, avšak ve svém úhrnu v celku inscenace více než funkční. Jeho Ježíš byl po svém pokřtění Janem Křtitelem (na který ještě přicházel jako člen herecké tlupy a na stůl uprostřed návsi se dostal přemetem) skoupý na velká gesta a své (k patosu mnohde navádějící) projevy pokud možno co nejvíce zcivilňoval. Davidův Ježíš byl smířený a klidný, pouze v okamžicích, kdy osaměl, popustil uzdu svým strachům a pochybnostem, jako by stále měl na zřeteli akt, který musí pro lidstvo vykonat. Do svého projevu David vedle zcela zřejmých a pro inscenaci potřebných kvalit (hlasitá mluva „přes publikum“, zřetel na rozmístění publika) dovedl na rozdíl od ostatních zúčastněných vložit i emoce, detaily a drobné nuance (pohledy, detailní gesta etc.), které postavu Ježíše v inscenaci plnohodnotně dotvářely. Díky Davidově podařenému ztvárnění postavy Ježíše pak do inscenace vstupovala i jakási „metadivadelní“ rovina, která vlastně byla v souladu s režijním záměrem: ukázat postavu Ježíše kontrastně vůči postavám ostatním – jako jediný nesklouzával do karikatury a díky svému ztvárnění Ježíše představoval v inscenaci jediného „opravdového“ člověka.

Veškeré herecké prostředky v tomto oddílu zmíněné pak spolu s vizuální podobou inscenace, resp. kostýmů a hereckého líčení, a spolu s uspořádáním scénického prostoru umožnily tvůrcům *Velkolhoteckých pašijí* soustavně udržovat „bdělost“ publika, atakovat jeho pozornost množstvím podnětů, a předat tak snad velkolhoteckým divákům poselství pašijového příběhu (nehledě na v inscenaci latentně přítomnou zkušenost, kterou tvůrci při přípravě inscenace nabyli).

2.3.4. O *Velkolhoteckých pašijích* závěrem

Popisované a v inscenaci *Velkolhoteckých pašijí* praktikované „rozžívání“ prostoru návsi ve Velké Lhotě bylo ovlivněno i chápáním návsi jako prostoru, kde se lidé mají scházet a prožívat v něm chvíle výjimečné, sváteční, které se týkají celé komunity. Události.

Vše výše napsané by pak mělo čtenáři této práce především osvětlit, jakým způsobem byly inscenace ve Velké Lhotě doposud scénovány, jakých režijních, dramaturgických, hudebních, scénografických a hereckých prostředků v nich bylo použito. Ne náhodou byl na ono „jak“ zaměřen oddíl věnující se *Velkolhoteckým pašijím*. Domníváme se, že právě v nich tvůrčí tým (v nějž nepočítáme pouze režiséra a dramaturga, ale rovněž všechny herce v inscenaci účinkující) konečně po zkušenostech z minulých let a minulých inscenací našel divadelní jazyk, kterým ke svým divákům ve Velké Lhotě mohl plnohodnotně promlouvat. Po nalezení tohoto „společného“ jazyka již bylo jasné, že další inscenace uvedená ve Velké Lhotě se musí v mnohém od těch předcházejících lišit.

2.4. *Kterak se lhotecký rodák... a spolu s ním i herci do Velké Lhoty navrátili*

Inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* a její uvedení 23. června 2012 na návsi ve Velké Lhotě v podobě, kterou si popíšeme v následujících částech, by nebyly myslitelné bez vztahů, které si studenti/herci/účastníci projektu s velkolhoteckými obyvateli během let předcházejících vytvořili. Vedle výše popsanych představení nesmíme opomenout i dva ročníky kočování divadla *KočéBR* s inscenacemi *Tele* a *Kytice* (*Šavgočovo kočování 2010, KočéBRování 2011*).⁵⁶ Stejně jako *Velkolhotecké pašije*, i inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* byla uvedena právě pod *KočéBRem* (a samozřejmě také pod záštitou Divadelní fakulty JAMU).

Dalším faktorem nepochybně ovlivňujícím budoucí inscenaci bylo Větrovcovo nastoupení na doktorandské studium, kde se nadále zabývá „obnovou lidových tradic“. Stejnojmenný jednosemestrální předmět osobní specializace, který Větrovec vyučuje, pak slouží právě k přípravě studentů na nově chystanou velkolhoteckou inscenaci a k obeznámení se s možnostmi, jak lidové tradice divadelně nově ztvárňovat, rekultivovat a opět je uvádět v paměť a patrnost lidí, jichž se týkají.

Pakliže *Svatba na Velkolhotecku, Velkolhotecká lípa* a *Velkolhotecké pašije* představovaly pomyslnou a završenou trilogii věnující se historii a zvyklostem Velké Lhoty, nově vzniklá inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* představovala nové vytyčení směru, kterým by se měly velkolhotecké

⁵⁶ První ročník tohoto projektu se konal ještě pod záštitou občanského sdružení *Šavgoč*, které následující rok Větrovec i se svými pod *Šavgočem* doposud uváděnými inscenacemi opustil a založil divadlo *KočéBR*.

inscenace nadále ubírat. Tato změna spočívala především v odklonu od tradic a historických událostí k aktuálnějším tématům, s nimiž mají Lhoťáci bezprostřední zkušenost a která jsou přítomna v současné paměti Velké Lhoty.

Vedle tohoto záměru pak během přípravy inscenace došel celý tvůrčí tým (režisér Vítězslav Větrovec, dramaturgyně Kateřina Menclerová, scénografka Katarína Kováčiková, autorka hudby a herečka Tereza Kolářková a herci Vojtěch Johaník, Jan Neugebauer, Libuše Hašková a Natálie Pelcová s později se připojivšími Slávkem Bílským a Barborou Nesvadbovou, přičemž dramaturgický a pedagogický dohled nad celým projektem držel jako v letech předchozích Josef Kovalčuk) ještě k jednomu záměru, který měl být (a byl) budoucí inscenací prostoupen – Lhoťákům za všechna předchozí léta a čas u nich strávený poděkovat a vyznat se v samotném představení ze svého vztahu k Velké Lhotě, resp. k jejím obyvatelům.

2.4.1. Začali to dělat jinak...

Projekt sestával ze tří navzájem se ovlivňujících, ale časově oddělených fází: přípravné (sběr materiálu a „destilace“ tématu), režijně-dramaturgické (tvorba scénáře) a fáze zkoušení, přičemž až na druhou zmíněnou se všech fází účastnil tvůrčí tým v celém svém složení.

Přípravná fáze obnášela tři víkendové výjezdy (únor, březen, duben) do Velké Lhoty za účelem sběru ústního i jiného (zejména fotografického) materiálu od samotných Lhoťáků. Tvůrci zde ještě neměli ponětí o tématu ani o podobě budoucí inscenace, účelem těchto výjezdů bylo vůbec nějaké téma nalézt a následně jej dalšími rozhovory konkretizovat pro potřeby scénáře inscenace. Všechny rozhovory byly zaznamenávány na kameru (Lucie Harapátová) a studenty následně přepisovány.

Režijně-dramaturgická fáze pak již představovala sepsání scénáře k inscenaci a vytvoření její koncepce (Větrovec, Menclerová). Využity byly zaznamenané autentické rozhovory se Lhoťáky, ale následně, spolu s vytvořenou koncepcí a nově vzniklou potřebou z ní vycházející, i se samotnými herci, kteří se měli k Velké Lhotě v inscenaci rovněž vyjádřit. V této fázi byly do scénáře k inscenaci opět zařazeny Smetanou zaznamenané lidové písně a repliky hlavní postavy budoucí inscenace – Františka Macků. Tyto repliky byly „seskládány“ především z různých vzpomínek Lhoťáků na tuto osobnost, jejich propojení a vhodné zařazení pak obstaral především Josef Kovalčuk. Zmiňme ještě tu samozřejmost, že scénář byl v následující fázi během zkoušení nadále upravován a přepisován, žádných výrazných změn se mu však již nedostalo.

Fáze zkoušení sice započala již v květnu v Brně (zpěvy písní, hledání a následné autentické ztvárnění mluvy Lhoťáků a zejména Františka Macků, základní aranže jednotlivých situací), avšak

hlavní těžiště práce představovalo především pětidenní soustředění ve Velké Lhotě (od 18. do 23. června 2012) završené uvedením inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* pro velkolhotecké publikum.

2.4.2. „Destilace“ tématu z lidových pramenů/Rozhovory se Lhoťáky

První výjezd lze označit za tematicky značně „rozbíhavý“ – vzhledem k tomu, že tvůrci sami nevěděli, kudy se jejich následné kroky budou ubírat, rozhodli se klást Lhoťákům otázky týkající se všech možných aspektů života ve Velké Lhotě. Pro potřebu tohoto prvního výjezdu (na kterém bylo navštíveno nejvíce Lhoťáků) byl vytvořen dotazník. Nutno podotknout, že Lhoťáci nebyli oslovováni herci s oficiálním soupisem otázek v ruce, ten sloužil spíše jako návod, kudy jednotlivé rozhovory vést, co by v nich mělo padnout, kdyby Lhoťáci sami snad odmítali „spolupracovat“ a s divadelníky se bavit. Těchto rozhovorů se opakovaně účastnilo devět obyvatel Velké Lhoty, ale číslo to není konečné – některých rozhovorů se účastnili rovněž příslušníci jejich rodin. Výsledný počet respondentů se tedy pohybuje kolem dvaceti (nepočítaje v to mnohé rozhovory, které nahrávány nebyly a k nimž docházelo spontánně např. v místní hospodě).

„Velkolhotecký dotazník 1:

- 1. Co Vás do Lhoty přivedlo?*
- 2. Jak se Velká Lhota proměnila během vašeho života?*
- 3. Co se změnilo ve Velké Lhotě v posledních letech?*
- 4. Jaké jsou současné zvyky/tradice a kdo se o ně stará?*
- 5. Jaké je vaše oblíbené místo ve Velké Lhotě či v jejím okolí a proč?*
- 6. Váže se k nějakému místu ve Velké Lhotě specifická pověst či historka?*
- 7. Co je pro vás centrum Velké Lhoty?*
- 8. Jak vnímáte mezilidské vztahy ve Velké Lhotě?*
- 9. Jaké jsou vaše vztahy s lidmi z ostatních vesnic?*
- 10. František Macků a další podivíni?*
- 11. Výrazné osobnosti Velkolhotecka?*
- 12. Chodíte do kostela?*
- 13. Jak zasáhl komunistický režim do života ve Velké Lhotě?“*

Některé otázky byly záměrně směřovány tak, aby Lhoťáky donutily promluvit o tématech, o nichž divadelníci již věděli z předchozích let, ale chtěli je hlouběji prozkoumat či zaslechnout názor

místních obyvatel (otázky č. 4, 6), nebo byly kladeny již s přihlédnutím k informacím, které do začátku přípravy projektu zanesl Josef Kovalčuk a které se pro budoucí inscenaci ukázaly jako směrodatné (osobnost Františka Macků, otázka č. 10). Během dalších výjezdů se pak již pozornost dotazujících zaměřovala především na nalezená témata (František Macků, divadlo ve Velké Lhotě, mezilidské vztahy Lhoťáků) a okruh otázek se tímto neustále zužoval a zpřesňoval.

Natočený materiál byl studenty zprvu přepisován kompletně a po rozhodnutí, kterým tematickým směrem se v inscenaci vydají, již pouze útržkovitě.

Studenti přepisovali všechny rozhovory foneticky, aby byl mluvený projev jednotlivých Lhoťáků („... rozumíš, víš,“ či slůvko „ne“ za každou druhou větou, k nejvýraznějším osobám, po této stránce, patřil např. p. Brychta, pí. Jelínková či p. Závodský z Poldovky) zaznamenan i písemně. Pro příklad si uveďme část přepsaného rozhovoru s p. Brychtou:

„Herci: A co ten Franta Macků?

Brychta: Jo Frantík, no to je krásná historka.

Herci: Jenom jedna?

Brychta: Ne, no tak jako von toto ne. Já začnu třeba takovým tím, že Frantík dělal, protože ho znáte, dělal u Kovalčuků, nebo u Smetanů, tam se říká u Smetanů. Něco tam dělali a ten Frantík mu tam nádeničil ne? Tak proč ne Frantík byl pracovitej žejo, i když von to myšlení měl trošku jináč postavený. Franta dycky byl na numera jo, to pak vám řeknu ještě a von taky špatně mluvil (huhlá, předvádí Frantovu mluvu) ne Franta a toto a třeba Vondroušek ne, švagr Kovalčuka, mu říká, tak Frantíku, podívej se, do míchačky budeš dávat čtyrykrát za sebou, čtyry lopaty písku, lopatu cementu a čtyrykrát to takhle uděláš do té míchačky ne, necháš vodu, já nevím, tam dáš dva kýble, nebo já nevím jo. No tak míchal beton nebo já nevím co. No a za chvíli ten beton byl modrej, von dával toho cementu čím dál tím víc ne. Tak Vondroušek za nim přišel a říká mu, Frantíku, ježišmarja, toho cementu, to sem ti říkal, rozumíš, jenom čtyry ty kýble ne. No tak dobře, tak Franta zmírnil žejo, tak jako normálně a za chvíli byl zase modrej. Vod toho, víš, ta barva to se pozná na tom. No Vondroušek přišel a povídá, Franto no to ne ježiš toto a Franta povídá,

no to ne, na mě neušetříš a bylo to vyřešený jo, tak to todle. A Franta, já jsem tady měl dílnu, pod chalupou ne a Franta vobčas zašel ne a takhle a von měl velice pěknej rukopis, von i když byl starší, tak ho zajímaly děvčata, děvčata jo, a von napsal, že kdybych měl čas, jsem nepřipravenej na toto že, tak bych vám ukázal, že jako vopravdu starej pěknej rukopis, i když tam měla třeba chyby jo, ale pěknej toto. No a ten Franta vobčas někde napsal na inzerát ne, no tak za nim přijela nějaká paní, a když to zjistila v jakym tam bydlí žejo, tak zase jako vodjela, ale František takhle šel vokolo a zašel za mnou třeba. No a řeknu takovou konkrétní věc, že já jak jsem tady zepředu u těch dveří žejo tak tím jsem takhle žejo, jsem si dones pár briket nebo co, že tam budu a měli jsme vlčáka, Franta von šoupal nohama no, tak von šel jak šedá eminence a ted'kon vrazil, protože bylo rozsvícíno, večír to bylo, vrazil žejo jako do chalupy a vlčák udělal cvak, takhle ho jako, ne že by ho roztrhal, ale jenom bylo vidět ty tesáčky. No Franta zařval ne, protože se lek, zařval, tak jsem ho posadil v dílně a žena šla, dobrák ne, a udělala mu dva krajíce chleba vobložený ne, protože von byl takovej bezdomovec ne, todle ne, pivo a todle ne, jsem mu tam dal, no a povídám, Franto, tak co chceš, pudeme k doktorovi. Ne, ne. Já povídám, no hele to si rozmysli, tak hele pojez jo, tak žena přišla s tím chlebem, nebo já nevím, jak už to bylo, zkrátka přišla a von, a kafe si dám taky, jo, tak Franta si dal kafe a Franta teda k doktorovi nechce. No když nechceš, nechceš, tak jsem dones kořalku. (napodobuje Frantu) Víš, ty seš takovej hodnej, ženu máš hodnou, děti máš hodný, tak nalej. A povídá, ať nikomu nic neřeknu, já povídám, ale Františku, co bych komu říkal, stalo se, stalo, rozumíš, vo nic nejde ne. Nikomu nic neřeknu. První, co bylo, šel do hospody a tam spustil: (napodobuje Frantu) Ta svině, mě kous, podívejte se! A všem to tam ukazoval ne. Jo, tak Franta byl kouzelnej.⁵⁷

Na jednotlivých setkáních se pak režisér spolu s herci snažili tyto specifické intonace a slovní vložky věrně napodobit.

Jedna z nejvýraznějších tematických linek, která během rozhovorů se Lhoťáky zazněla, souvisela s osobností Františka Macků, který za svého života představoval jakéhosi „místního

⁵⁷ Rozhovor s Josefem Brychtou pořizen 3. března 2012. Přepis: Natálie Pelcová. Uloženo v archivu autora.

blázna“, nicméně celou Velkou Lhotu spojoval (více o něm dále) a zemřel před deseti lety, v roce 2002. Dále tvůrce při jejich snaze nalézt ve Velké Lhotě nějaký problém či konflikt, o němž by se dalo v inscenaci pojednat, zarážely odpovědi Lhoťáků, kteří byli jak s Velkou Lhotou, tak i s jejími obyvateli/svémi sousedy a vztahy mezi nimi navýsost spokojeni, nic jim nevadilo, Lhotu vnímali jako naprosto bezproblémovou. Tuto (často až nakažlivou) bezkonfliktnost se Větrovec s Menclerovou rozhodli ve scénáři k inscenaci rovněž tematizovat a pojednat o ní právě ve vztahu k divadelníkům, kterým bylo díky jednotlivým výjezdům tuto atmosféru vzájemnosti dáno pocítit a zažít na vlastní kůži.

Za tímto účelem byly v květnu natočeny i rozhovory s jednotlivými herci účastníky se projektu. Dotazování byli zejména na důvody svého opakovaného účinkování ve velkolhoteckých inscenacích, na svůj vztah k Velké Lhotě a jejím obyvatelům. Jádra těchto rozhovorů a autentické výpovědi herců pak byly rovněž zahrnuty do scénáře, který sepsal Větrovec s Menclerovou ve spolupráci s Josefem Kovalčukem v souladu s režijně-dramaturgickou koncepcí inscenace.

2.4.3. František Macků (1924–2002)⁵⁸

S touto osobností se kolektiv herců blíže seznámil jednak prostřednictvím historek jednotlivých Lhoťáků, ale i díky fotografiím, které jim byly poskytnuty (Vratislav Hes ml., Josef Kovalčuk), zdařilým imitacím jeho mluvy (Josef Brychta, Jiřina Jelínková, Karel Lojka, Marie Šedová) a rozličným údajům o Františkově životě z úst velkolhoteckých pamětníků (zejména Božena Kopřivová a Karel Lojka).

František Macků se narodil v roce 1924 na Slovensku. Zanedlouho se však rodina (měl bratra, který později zastával vedoucí post v Baťových závodech ve Zlíně) přestěhovala na Poldovku, s jejímž okolím a v něm žijícími obyvateli ji pojily vzdálené příbuzenské vztahy. Matka zemřela poměrně záhy ještě na Slovensku a bratr odešel do učení, František tedy zůstal na Poldovce sám s otcem, který po úraze v lese při svážení dřeva přišel o nohu a ze svého domu již příliš často nevycházel. Jednou Františkovi domluvil otec sňatek s jakousi „Máňou“ z vedlejšího Brandlína. František se však ženit nechtěl, nakonec však byl otcem donucen. Manželství vydrželo pouze krátkou dobu, navíc začaly o nevěstě po vsi kolovat všelijaké peprné historky. Jak již bylo několikrát zmíněno, František byl v pozici jakéhosi „místního blázna“ – huhlal, šoupal nohama, neustále si drmolil něco sám pro sebe. Po Velké Lhotě dodnes kolují historky, že jej matka v dětství upustila ze stolu, nebo že spadl na hlavu

⁵⁸ Veškeré informace zmíněné v tomto oddílu pocházejí z rozhovorů s velkolhoteckými obyvateli či s Josefem Kovalčukem.

z vozíku, se kterým jeho otec na Slovensku rozvážel chléb. K tomuto vnímání jistě ještě přispívala jeho neschopnost pořádně se o sebe postarat – chodil často nemytý, rád a často pobýval v hospodě („... ale *kvůli lidem, ne kvůli pití...*“, byl tam znám pod přezdívkou „šéf“), vidět ho bylo stále ve stejném oblečení, ve svém domě po otcově smrti nehospodařil („... *matová skla v autech jsou Frantovo vynález...*“), dřevo na topení si začal pořizovat většinou až v zimě, novinami ucpával díry v kamnech, střechu neopravoval atd. Oproti tomu však byl pracovitý na všech jiných místech – Lhoťákům často pomáhal na jejich pozemcích („... *za polévku...*“), po nějaký čas byl zaměstnán v pivovaru či v cukrovaru.

Co z něj však dělalo opravdu svéráznou osobnost, byla jeho paměť – dovedl si zapamatovat data svátků a narozenin jednotlivých Lhoťáků (při té příležitosti jim vždy strkal do schránek pohled s krásně napsaným blahopřáním), ale i různá historická data, zeměpisná fakta apod. Známal rovněž inzeráty, které si neustále podával kvůli seznámení („... *jeho heslo byla věta: „foto napoví...“*). Několikrát za ním dokonce nějaké ženy přijely – aby po spatření jeho chalupy opět zmizely do nenávratna – či on sám se za nějakou vždy na krátký čas vydal, což však nikdy nemělo dlouhého trvání. Ještě se zmiňme o historce, která se týkala jeho zpěvu – vždy po něm prý začalo pršet. Pokud mu chlapi v hospodě začali zpívat píseň „Ach, synku, synku...“, vždy se rozplakal. V hospodě vypomáhal odvážením opilých hostů na kolečku, a pokud se domů na Poldovku rovněž navracel v podnapilém stavu, nadával svým nesrozumitelným huhlavým hlasem na lidi bydlící v domech po cestě. Nestávalo se to však často – když se opil, bylo pro něj příjemnější vyspat se na místní zastřešené autobusové zastávce, které se přezdívalo „Frantova ložnice“. Za svého života choval asi nejpřátelštější vztahy s Josefem Brychtou a s rodinou Josefa Kovalčuka, kterým často vypomáhal a občas u nich dokonce trávil svůj volný čas. V posledním období jeho života se o něj zejména tito lidé starali nejvíce. Ať už šlo o poskytnutí topiva na zimu či o ustavičné „navracení“ Františka do domova důchodců v nedalekých Budiškovcích, odkud neustále prchal zpět do Velké Lhoty i v době, kdy jeho synovec jeho dům již dávno prodal. Na jeho pohřbu v roce 2002 se sešla celá vesnice.

Tvůrce budoucí inscenace zaujala osobnost Františka Macků zejména kvůli svému sepjetí s Velkou Lhotou. Jakoby byl pevně zakořeněn v tomto kraji a odjakživa k němu a k lidem v něm žijícím patřil (i když tomu tak nebylo, narodil se na Slovensku). Zároveň bylo z vyprávění pamětníků jasné, že František Macků nebyl člověkem zlým či hloupým – vždy si dovedl nějak poradit a často si sám na jednotlivé Lhoťáky vymýšlel všelijaké čertoviny (viz historka Josefa Brychty uveřejněná na předchozích stránkách). Nikdo ve vsi na něj nepohlížel úkosem, všichni ho přinejhorším tolerovali, ale spíše na něj v rozhovorech s divadelníky vzpomínali v dobrém a neustále divadelníky napomínali,

aby, pokud o něm budou hrát, Františka neměli za hlupáka („... *ale hloupej von nebyl...*“). I proto byl František Macků v názvu inscenace označen za „lhoteckého rodáka“.

2.4.4. Koncepce inscenace, její záměr a scénář

Hlavním odrazovým můstkem pro vytvoření scénáře a koncepce budoucí inscenace byla okolnost či spíše otázka, co by se stalo, kdyby se František Macků do Velké Lhoty po deseti letech strávených v nebi (?) navrátil. Kam a za kým by šel? Co by se dělo? A proč by se vůbec vracel? A na jak dlouho? etc.

Při hledání okolností Františkova návratu do Velké Lhoty přišla tvůrcům scénáře vhod tematická linka věnující se hercům a jejich vztahu k Velké Lhotě a vztahu Lhoťáků ke každoročně se navracejícím divadelníkům, který se projevoval i během výjezdů při jednotlivých návštěvách a rozhovorech. Úvaha tvůrců byla zpočátku vedena především odpovědí na následující otázku: za jakých okolností by se mohl nebožtík na určitý čas vrátit z mrtvých? Leda během divadelního představení. Snad pouze během takového svátečního času je možné, aby se stal zázrak, jakým zmrtvýchvstání zajisté je. A čas, který je nebožtíkovi dáno na tomto světě opět prožít, může být rámován opět pouze dobou trvání divadelního představení (resp. jeho začátkem a koncem) a o nic déle. Tyto dva základní předpoklady tedy stály u zrodu scénáře a celé inscenační koncepce a staly se také základním inscenačním klíčem, dle kterého režisér inscenaci *Kterak se lhotecký rodák...* scénoval.

Aby tyto úvahy byly srozumitelné i publiku, bylo nutné ve scénáři dostatečně akcentovat i krátkou historii velkolhoteckých projektů a ukázat čtenáři/divákovi cestu, kterou divadelníci prošli jak od začátku uvádění projektů ve Velké Lhotě, tak i od začátku zkoušení právě této inscenace. Rozuměj: aby tematizovali samotné divadlo, které je ve Velké Lhotě každoročně uváděno, ale i divadlo, které bude ve Velké Lhotě předvedeno zrovna letos. Teprve poté, co se takto zvýraznila tradičnost a svátečnost této divadelní události, bylo možné přivést na scénu postavu Františka Macků. V první scéně inscenace se tedy rekapitulovaly veškeré dosavadní velkolhotecké inscenace, ve druhé bylo ve zkratce a s využitím autentických rozhovorů znázorněno dotazování se herců na velkolhotecké reálie během uplynulých výjezdů do Velké Lhoty a ve třetí scéně byla vypočítána jednotlivá fakta, která se divadelníci o Františkovi Macků dozvěděli.

Scénou čtvrtou pak započalo samotné „fiktivní“ představení o Františkovi Macků („*Jak se Franta Macků z nebe navrátil a co bylo potom...*“), které bylo náhle narušeno jeho „opravdovým“ příchodem. Po Frantově uvítání se se Lhoťáky, kteří byli Františkovi za jeho života nejbližší (Brychta,

Kopřivová...), a poblahopřání vybraným Lhoťákům v publiku k uplynulým zameškaným svátkům a narozeninám začal nutný dialog mezi Františkem Macků a dosavadnímu dění přihlížejícími herci (scéna pátá a šestá).

Právě v těchto dialogích se začaly objevovat repliky, které byly autentickými přepisy rozhovorů s herci vyznávajícími se ze svého vztahu k Velké Lhotě a jejím obyvatelům. Těmito a dalšími scénami začal být ve scénáři a následně i v inscenaci realizován záměr „poděkovat“ Lhoťákům za čas s nimi strávený nejen během výjezdů konaných pro potřeby této inscenace, ale i za zážitky a zkušenosti z let předchozích (nezapomínejme na fakt, že až na Slávka Bílského a Barboru Nesvadbovou sestával herecký kolektiv ze studentů, kteří se do Velké Lhoty navraceli již potřetí či počtvrté, nepočítaje Větrovcovy projekty s divadlem *KočéBR*, jichž se pokaždé účastnil Vojtěch Johaník a Tereza Kolářková):

„František: A proč vy semka jezdíte? Třeba ty?

Honza: Líbí se mi na tom, že je to dědina s historií. Že tady byli ti protestanti, a to tu prostě je. Že držeš při sobě, jsou to berani a držeš, teda jako maj hodnoty.

František: Jak říkám, na bídě neušetříš. A ty?

Líba: Mně se líbilo, že si můžu někde zahrát. A potom jsem sem přijela a zjistila, že je to takový příjemný, že tu jsou ty lidi i takový semknutý. Taky pro mě bylo důležitý vrátit se do prostředí, kde nás ty lidi takhle přivítali. A taky odjet z města.

František: Na bídě neušetříš. A ty seš tady proč?

Tereza: Když jsem sem začala jezdit, tak to byla jenom sranda bejt někde venku, mimo město, na vesnici, což jsem nikdy předtím nedělala. Čím dál víc se to posouvalo do roviny osobní, začaly se vytvářet vztahy.⁵⁹

⁵⁹ Scénář k inscenaci *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*, s. 168–169.

V následujících čtyřech scénách („Hospoda U Kožaka“, „U Jelínků“, „U Kopřivů“ a „U Brychtů“) František prověřuje divadelníky, zda dostatečně znají velkolhotecké reálie, a nechává si zahrát jednotlivá specifická prostředí spolu se zpodoběním jednotlivých obyvatel Velké Lhoty (Ivana Zabloudila, Petra Jelínka, Josefa Brychty, Jiřiny Jelínkové, Boženy Kopřivové). V těchto scénách se pro čtenáře/diváka vlastně odehrává dvojí: zaprvé se před očima čtenáře/diváka realizuje a znovuoživuje vztah již zemřelého Františka a jeho přátel, zadruhé se díky tomu, že jsou tito přátelé „nějak“ ztvárnění herci, vyjevuje pohled tvůrců na jednotlivé reálně žijící osoby, který byl ve výsledné inscenaci opět v souladu s kýženým „poděkováním“. Netřeba dodávat, že repliky použité v těchto scénách byly útržky rozhovorů se Lhoťáky.

Ve scéně desáté („U Brychtů“) pak dochází již k předzvěsti konce inscenace, a tím i Františkova budoucího návratu do Nebe (?). Ve Františkem komentovaném vyprávění Josefa Brychty se dozvídáme o počátečních Františkových zdravotních potížích:

„Brychta: No a jednou se stalo, že Franta přišel, v hospodě byl jinak furt, že jo, ale bylo na něm vidět, že je úplně jako nemocnej, to já hned poznal a říkám, hele, Františku, tobě není dobře. Von říká, noo, kňučel. Říkám, hele já tě hodím k doktorovi. Von, že ne. Ale mně to druhej den nedalo, tak jsem jel tam na Poldovku k němu tam. No a von tam ležel na posteli. František, to jako málokdo ví, když někdo vždycky říká, hele tak jsem potkal auto a mělo matový skla. Povidám, prosím vás, co mi tady vykládáte, ty měl Frantík Macků už dávno doma na chalupě. Přes ty vokna nebylo vidět, ty se nemyly dvacet let. A jelikož jsem tam nechtěl moc ložit, protože jsem si říkal, někdo mě uvidí a bude si myslet kdovíco. Tak jsem si došel pro Václava Šedu, protože ten měl votad' ženu. Říkám, hele, ty, Vašku, pojď se mnou, rozumíš, Franta je na tom zle. A Vašek zbrkloun, že von je mrtvej, von je mrtvej. Tak říkám, prosimtě vychladni, no a pak jsem Frantu vodvezl, von totiž nechtěl do Dačic do špitálu. Já říkám, kam teda?

František: Do Počátek. Bylo to do Počátek?

Brychta: Tak jo. Tak jsem ho dovez do Počátek, tam jsem ho předal, doktorovi to vysvětlil a voni ho tam pěkně, jak bych to řekl, vošetřili. Von byl Franta prochlazenej. Když jsme tam přijeli, takhle šáh na tý chodbě na ty radiátory.

František: Ten hřál!

Brychta: Chudák tam mrzlo a tam najednou na chodbě radiátor a byl teplej, ne. No a když jsme jeli dom, když jsme jeli, sem ho zase vodvez dom. Já jsem za tím doktorem zašel, že jo, informovat se, no nic jsem Frantovi neříkal. Sedli jsme do auta a von:

František: Co ti říkal doktor?

Brychta: Říkám, no Františku... nesmíš pít. Byl takovej smutnej, ne.

František: Ani pivo?

Brychta: No, ani pivo. Von jako moh pít, ale fór byl v tom, že jsem chtěl, aby si ušetřil peníze trošku, když ted'kon byl ve špitále, žejo. Pít se musí na žízeň, jedno pivo a bude to bez problémů.⁶⁰

Ve scéně jedenácté, poslední, se pak František s Velkou Lhotou loučí, chce se vrátit, aby si pro něj zas nepřijeli a on by už „nedostal žádný vycházky“,⁶¹ ale po uvědomění si, že „tady je to jako v nebi. A možná ještě lepší.“,⁶² se rozhoduje zůstat ve Velké Lhotě – lehne si kousek od návsi, „kousek nahore“⁶³ (tj. na hřbitově) a bude tu se Lhoťáky i nadále.

Herecká tlupa byla v inscenaci znázorněna především prostřednictvím různých typů – byl přítomen Průvodce/principál (Vojtěch Johaník), baletka (Natálie Pelcová), bubeník/vyvolávač (Jan Neugebauer), operní pěvkyně (Libuše Hašková), silák (Slávek Bílský) a dva šašci hrající na akordeon a housle (Tereza Kolářková a Barbora Nesvadbová). Celá skupina byla oděna do kostýmů v bílých, červených, žlutých a černých barvách. Z principála se ve čtvrté scéně stal František Macků (s kostýmem odpovídajícím fotografiím, které byly tvůrcům během sběru materiálu poskytnuty), avšak

⁶⁰ Tamtéž, s. 172–173.

⁶¹ Tamtéž, s. 173.

⁶² Tamtéž, s. 174.

⁶³ Tamtéž.

v závěru inscenace, po Františkově odchodu směrem na hřbitov, se opět vracel ve svém kostýmu. Mimořádný čas, v němž se mohl František Macků navrátit „mezi své“ a opět s nimi pobýt, skončil.

Do scénáře byly mezi jednotlivé scény spolu s písní „Ach, synku, synku...“ zahrnuty, již tradičně, písně zaznamenané Robertem Smetanou, které pro potřeby inscenace upravila Tereza Kolářková a v inscenaci samotné je interpretovala hrou na akordeon spolu s Barborou Nesvadbovou (hra na housle), Janem Neugebauerem (hra na buben) a doprovázejícím zpěvem herců. Další momenty v inscenaci pak byly vyplňovány Františkovými komentáři přímo k publiku, přátelskými „poplácáváními“ známých a krátkými improvizovanými dialogy s nimi. Prostřednictvím těchto průběžných jednání se představitel hlavní role Vojtěch Johaník snažil zachytit autentický obraz Františka Macků, jak si jej divadelníci během svých rozhovorů se Lhoťáky ve svých myslích vytvořili a velkolhoteckému publiku jej předložili jako dar v podobě divadelní inscenace, která „přivedla k životu“ jejich někdejšího souseda a v několika případech i přítele.

2.4.5. Františkova exhumace/Analýza inscenace *Kterak se lhotecký rodák...*

Tento oddíl (poslední v této kapitole) je věnován analýze inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* Analýza právě této inscenace a její zařazení v tomto místě práce mají samozřejmě své důvody. V této, ve Velké Lhotě doposud poslední uvedené inscenaci, se setkávají a protínají ty aspekty a ta témata, o nichž jsme v souvislosti s velkolhoteckými inscenacemi pojednávali ve všech předchozích oddílech, přičemž u každé inscenace jsme se věnovali pouze jednomu z těchto aspektů (ať už to bylo „sebenahlížení“ u *Svatby na Velkolhotecku*, montáž lidových tradic ve scénáři k inscenaci *Velkolhotecká lípa*, či hudba a „rozžívání“ návsi scénografií a hereckým jednáním ve *Velkolhoteckých pašijích*) tak, jak si na ně tvůrci postupně „přicházeli“ a uvědomovali si je. V inscenaci *Kterak se lhotecký rodák* se tedy tato témata a aspekty stýkají a jsou ze všech inscenací právě v této nejviditelnější. Proto o ní pojednejme ze všech dosavadních nejpodrobněji.

Obyvatelé Velké Lhoty byli na uvedení inscenace připraveni nejenom vyvěšenými plakáty a pětidenní přítomností herců ve Velké Lhotě před uvedením představení, ale rovněž jednotlivými reminiscencemi na Františka Macků ve formě jednoduchých scénografických a jiných nápadů, které byly ve Velké Lhotě realizovány počínaje čtvrtým dnem předcházejícím premiéře. Tak byl například všem Lhoťákům do poštovních schránek vhozen pohled (starý, zakoupený v antikvariátu) pokaždé s jinou Františkovou „hláškou“ („*Na bídě neušetříš*“ či „*Niagarské vodopády leží na řece Svatého Vavřince*“ aj.), na cestu z hospody U Kožáka na Poldovku byly namalovány Františkovy nepravdivé šlápoty, na lavičku náležící autobusové zastávce byla položena figurína ve Františkově kostýmu a

sama zastávka opatřena nápisem „Frantova ložnice“ a na pivní podtácky v hospodě byly přilepeny seznamovací inzeráty. Náves samotná pak byla ozdobena vlajícími praporky (v červených, žlutých, bílých a černých barvách, tedy v barvách kostýmů použitých v inscenaci) a fotografiemi z jednotlivých výjezdů studentů za Lhoťáky a dřívějších inscenací. Tímto způsobem již byli obyvatelé Velké Lhoty chystáni na budoucí inscenaci, v níž se do Velké Lhoty měl František Macků „navrátit z mrtvých“ a která měla být rovněž oslavou společně strávených chvil mezi nimi a herci, kteří chystané představení vytvořili jen díky nim.

Ve chvíli, kdy se v premiérový den diváci začínají na velkolhotecké návsi scházet, stojí v prázdném centrálním hracím prostoru Tereza Koláčková a Barbora Nesvadbová, obě v šaškovských kostýmech, a hrají na akordeon a housle motivy rozličných velkolhoteckých lidových písní. Po krátké pauze, kterou po tomto hracím bloku obě dělají, vtrhává z jednoho stavení (garáž p. Lojky) na náves herecká tlupa se svým Průvodcem/principálem (Vojtěch Johaník). Za zvuků další hudby divadelníci obcházejí po kruhu celou náves a zdraví se se Lhoťáky. Familierně, ale ne neslušně, jako známí, co se již dlouhou dobu neviděli. Ve chvíli, kdy v prostředku stojící Průvodce zahlásí: „23. červen 2008, 8 hodin večer“,⁶⁴ divadelníci běží k plachtě, která zakrývá na návsi stojící zídku. Plachtu strhávají dolů, a odkrývají tak fotografie z inscenace *Svatba na Velkolhotecku* za následující repliky:

„Na návsi ve Velké Lhotě odehráli divadelníci z Brna představení Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písňe zapsal profesor Robert Smetana.“⁶⁵

Jednoduchou hereckou zkratkou (dvě po sobě následující repliky „ano“) připomínají divákům zmiňovanou inscenaci a poté se již na další Průvodcův pokyn přesouvají k plachtě zakrývající fotografie z dalšího představení. Takto jsou v prologu připomenuty všechny dosavadní inscenace ve Velké Lhotě (za uplatnění hudebních motivů použitých v těchto představeních), aby se v závěru této scény divadelníci rozptýlili po celé návsi a tajuplně Lhoťákům oznamovali, že „... roku dvoutisícíhodvanáctého již v únoru divadelníci do Velké Lhoty přijíždějí a Lhoťákům všelijaké otázky kladou...“⁶⁶ Poté následuje prudký střih, Koláčková s Nesvadbovou začínají hrát píseň „Nestůjte,

⁶⁴ Tamtéž, s. 163.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Tamtéž.

mládenci, pod okny“ a herci žádají diváky, aby jim pomohli s přesunutím čtyř částí kulatého stolu, které po svém složení vytvoří hlavní hrací prostor inscenace.

Tyto autoreferenční odkazy divadelníků pokračují i v následující scéně, kde jsou zveřejněny části rozhovorů, které divadelníci se Lhoťáky podnikali během předcházejících měsíců. Jednoduchým principem, kdy na Průvodcův pokyn všichni herci pokládají otázku a jeden z nich předehrává dotazovaného Lhoťáka (přičemž ostatní se při svých dotazech nechávají Lhoťáky různě hostit), se tak shrnují základní informace, které studenti hrající o Velké Lhotě během výjezdů (ale i během předchozích let) obdrželi a s nimiž při přípravě inscenace pracovali. Zároveň se v této scéně poprvé pracuje s oním „sebenahlížením“ – jednotliví Lhoťáci v publiku se poznávají, je jim umožněno spatřit sama sebe v podání herců.

Způsob ztvárnění Lhoťáků herci byl v této scéně sice budován na základě divadelní zkratky (repliky byly vícekrát složeny z odpovědí několika Lhoťáků, v krátkém čase bylo nutno postavu co nejlépe vystihnout především prostřednictvím jednoho specifického znaku, kterým byla ta která osobnost charakteristická), avšak nesklouzával do karikatury. Herci ztvárňující jednotlivé osoby v publiku se snažili o uctivost či snad o určitou vážnost ve svém ztvárnění těchto lidí. Nadsázka tedy byla přítomna, ale v takové míře, aby neurazila.

Třetí scéna pak již byla věnována Františkovi Macků, avšak stále ještě pokračovala v autoreferenčním rámci inscenace. Pořadí jednotlivých podávaných informací, které herci hlásí do publika a jakoby se předhánějí v tom, kdo toho o Františkovi ví nejvíc, a následně, dokud nemají přijít s další replikou, je slovně i tělesně rozvíjejí pro nejbližší okruh diváků,⁶⁷ určuje Průvodce prostřednictvím svého cylindru – nasadí jej vždy na hlavu aktuálnímu mluvčímu. Tento princip je několikrát nabourán a temporytmus této scény je rovněž narušován několika vloženými písněmi („Kořalinka, teta moje“, „Von tu stojí jako němej“ či „Když jsem byl ještě maličký“), které rozvíjejí herci předkládané informace („Často si po cestě z hospody povídal sám pro sebe, někdy nadával na darebáky, jak on říkal. V hospodě mu říkali „šéfe“, „Máňa byla jakási podivná“ a „Možná prý spadl jako dítě matce ze stolu. Ale nikdo to neví jistě.“).⁶⁸ Scéna je zakončena Průvodcovou replikou, v níž

⁶⁷ Např. Slávek Bílský svou repliku: „*Pravda, v domě se zrovna dvakrát neuklízelo. Brychta říká, že matová okna v autech jsou vlastně od Franty... tak měl v baráku začouzená skla!*“ (ze scénáře k inscenaci *Kterak se lhotecký rodák...*, s. 165) rozvíjel tak, že hrál člověka volajícího na Františka a stojícího před oknem, skrz které není vidět, a proto se rukou neustále snažil ono okno vyčistit, pozn. aut.

⁶⁸ Scénář k inscenaci *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*, s. 165.

uvádí v patrnost, že právě o Františkovi Macků bude letošní velkolhotecká inscenace, která se bude jmenovat *„Jak se Franta Macků z nebe navrátil a co bylo potom...“* a která vlastně „právě začíná“:

„Sobota 23. června roku 2012. Večer. Lhoťáci se pomalu scházejí na pivečko. Popíjejí a klábosí v poklidné atmosféře za zvuků, které vydává ptactvo Českomoravské vrchoviny neboli Vysočiny. Najednou se ozve ohlušující zvuk hromu. Televize ve velkolhoteckých domácnostech se rozblikají. Světla ve velkolhoteckých staveních zhasnou. Obloha nad Velkou Lhotou potemní. Znenadání se ozývají zvuky lesní zvěře. Srnky, laně, kuny, lišky, veverky, zajíci, ptáci a uprostřed toho všeho jelen šestnáctérák, na kterém se veze postava – a není to Smolíček Pacholíček. František Macků!“⁶⁹

Herci během této repliky, jejíž text mezi ně byl rozdělen, pozvedávají čtyři plachty (kterými byly na začátku inscenace přikryty fotografie z předchozích inscenací) a zakrývají jimi na štaflích stojícího Průvodce. Kolářková s Nesvadbovou svým hudebním podkresem dotvářejí téměř hororovou atmosféru, kterou se herci snaží nastolit. V závěru této promluvy za společně zakřiveného Františkova jména pak herci plachty pouštějí a na štaflích se před velkolhoteckými diváky objevuje František Macků (převlečený Průvodce/Vojtěch Johaník).

V souladu s režijně-dramaturgickou koncepcí inscenace se právě v tomto okamžiku protínají dvě témata, která byla pro divadelní tvůrce zásadní: postava Františka Macků, osobnosti spjaté neodmyslitelně s Velkou Lhotou a jejími obyvateli, a její objevení se právě a jen díky možnostem, které poskytuje divadlo či divadelní představení. V souvislosti s touto prací upozorníme na jeho opětovné vstoupení do paměti lidí, kteří jej ještě zažili, a tímto jim byla poskytnuta možnost s Františkem ještě jednou komunikovat, byť jen v „umělém“ rámci divadla. Musíme zároveň však podotknout, že nikdo na návsi pochopitelně nevnímal Františka Macků zosobněného Vojtěchem Johaníkem jako pravého Františka – ale zajisté si uvědomoval fakt, že divadelníci mu tohoto Františka/Johaníka přivádějí, že jim tento „dar“ předkládají, že tuto „sváteční událost“ pro ně nachystali právě oni. František/Johaník se tak tedy stal jakýmsi „kanálem“, skrze nějž mohli mezi sebou komunikovat herci a diváci, skrze nějž a v dialogích s ním mohli herci v inscenaci nadále vyjadřovat své názory a vztahy k Velké Lhotě a velkolhoteckým obyvatelům.

⁶⁹ Tamtéž, s. 166.

Inscenace a její diváci se v tuto chvíli změnili – najednou jako kdyby do průběhu představení zasáhlo něco reálného, jako kdyby se František doopravdy vrátil (a přitom nevrátil – „vždyť jde jen o divadlo...“). Tento akt, který divadelníci před Lhoťáky v tuto chvíli učinili (rozuměj ono „přivedení Františka zpět“), byl naprosto skutečný a reálný.

František se na štaflích (sestoupil přece z Nebe!) rozhlíží po povědomých tvářích a komentuje nastalou situaci, pro niž je příznačné ticho a napjaté očekávání, co bude dál.

„Ahoj! Přišel jsem se na vás ještě jednou z Nebe podívat... Tak co, Brychto? Tady je lidu... Většinu ani neznám... Ale tyhle znám velice dobře. Už se mi stýskalo. Jak říkám, na bídě neušetříš.“⁷⁰

Následně se František zdraví s celou návsí a rozdává několika divákům blahopřání k uplynulým svátkům a narozeninám, které „za dobu své nepřítomnosti“ promeškal, a obdarovává děti přítomné v publiku oplátkami (blahopřání nebyla „fingovaná“, šlo o přání s přesnými daty jmenin a narozenin konkrétních lidí: Karel Lojka, Božena Kopřivová, Vratislav Hes st.).

Po tomto pozdravení se s velkolhoteckými obyvateli následoval krátký dialog Františka a herců, kteří se ho dotazovali na okolnosti jeho pobytu v Nebi.

„Herci: Tak nám, Franto, řekni, jaký je to tam v Nebi?“

František: To byste chtěli vědět, co? Ale já vám to schválně neřeknu. Jenom Lhoťákům, a to ještě těm pravejm. Brychto, neposlouchej! Tak abyste věděli, v Nebi je to bezvadný. Koupou mě tam v mlíce, každý den. Ke snídani dávaj smetanu, k obědu šlehačku a večer kefír. Anděl mi myje záda. Střechu mně na chalupě taky udělali, jako tady na Poldovce. Už mně taky táhne komín a nečoudí mi to tak.

Honza: A co ženský, Franto? Máš tam taky nějakou ženskou?

František: Tam je ženských! To byste koukali. Tam si dám inzerát jako tady a hned nějaká přijede.

⁷⁰ Ze záznamu inscenace *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*. Režie Lucie Harapátová. Uloženo v archivu autora.

Bára: A co máš radši, Franto? Vánoce nebo sex?

*František: Co říkáš? Niagarský vodopád leží na řece svatýho Vavřince.*⁷¹

Ve scéně následující se situace obrací – František se dotazuje herců, co jsou vůbec zač, co pohledávají ve Velké Lhotě, zda jí opravdu znají tak, jak tvrdí, co pro ně Velká Lhota znamená etc. V těchto situacích bylo lze poprvé spatřit a zaslechnout autentické výpovědi herců, v nichž se vyjadřovali k Velké Lhotě. Oproti prvním třem scénám inscenace, kde byl herecký projev notně stylizovaný, se nyní v dialogu s Františkem Macků herci projevují spíše civilně, autenticky a upřímně a nechávají tak před Lhoťáky plně a bez zbytečných příkras zaznít své názory na jejich ves a na ně samotné.

Do těchto dialogů pak byly vloženy ještě dvě písně – při jedné z nich František požádal o tanec Boženu Kopřivovou, nejstarší ženu ve Velké Lhotě, která kdysi s Františkem Macků na zábavách tancovala, a při druhé („Horo, horo, vysoká jsi“) se rozčilil, protože „*dřív ji tady taky všichni uměli zpívat*“.⁷² Následně se herci rozdělili do tří skupin, přičemž každá měla na starost jeden úsek publika, a Kolářková ze stolu dirigovala – každé části publika přidělila jeden úsek textu, který měli diváci dle jejích pokynů v ten který okamžik začít zpívat. Píseň pak byla zazpívána herci společně s velkolhoteckým publikem.

Tímto jakoby František přijal divadelníky „za své“ a v následujících scénách si nechává předehrávat jednotlivá prostředí. V hospodské scéně („*Hospoda U Kožaka*“) si postupně nechává zahrát své přátele (Petra Jelínka, Ivana Zabloudila, Brychtu) a sám začne vlastně „hrát divadlo“ spolu s divadelníky, když s postavami, které mu oni předehrávají, začíná komunikovat, přičemž jejich výkony zároveň zhodnocuje (Johaníkovy částečně improvizované promluvy k divákům).

„František: Předved’ Jelínka.

Jelínek: Tak jaký to bylo, Franto? Seš nějakěj poškrábanej.

⁷¹ Scénář k inscenaci *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*, s. 167.

⁷² Tamtéž, s. 169.

František: To mě pokousal Brychtův pes, převít jeden. Já jsem mu teda slíbil, že to nikomu neřeknu, ale tady to říct můžu.

Jelínek: Jenom jestli tě nepoškrábala nějaká ženská?!

František: No, nějaký dříví jsem jí tam poštípal, plot jsem jí spravil... /začne se hlasitě smát/ Taky mně myla záda... /směje se ještě víc/ a pak jsme se poznali. Zahraj Čertíka – Zabloudila!

Zabloudil: A kdes to vlastně byl, Franto?

František: To bys rád věděl, Čertíku, ale já ti to neřeknu. Nejdřív jsem šel pěšky do Studený. Potom na vlak do Prahy. Tam jsme na Florenci přestupoval. Tam mají na záchůdku takový hnědý kachličky, jako u Smetanů. A pak jsem jel ještě autobusem k Jičínu.

Zabloudil: A jaká byla, Franto?

František: Hodná. Móc hodná. A pak řekla, že už mám jet domů. Tak jsem zase tady...Doma je doma. Na bídě neušetříš.

Jelínek: Hele, Brychta!

Brychta: Tak abys, Franto, věděl, tak za tebou zase přijela nějaká ženská. Kde prý bydlí Franta Macků. Tak jsem ji poslal nahoru. Nechala si u nás kufr, že tu tvou chalupu musí napřed omrknout.

František: A kde je teď?

Brychta: Seběhla z Poldovky, vzala kufr a mazala pryč. Ohnivá čára za ní zbyla.

František: Jaks ji moh pustit, Brychto?! Já tu na ni čekám celý den.

Všichni: Houby čekáš. Sotva ses vrátil od druhý. Dáš si zase jiný inzerát...⁷³

Do závěru této scény pak byla vložena píseň „Ach, synku, synku...“ kterou Františkovi zpívali herci spolu s publikem (a při které se František dojímal k pláči, jako tomu podle vyprávění Lhoťáků bylo i za jeho života).

Hospoda byla znázorněna velice jednoduše – kulatý stůl se opět rozdělil na čtyři části, které od sebe herci přibližně o metr a půl odsunuli a pokryli je plachtami (František/Johaník: „*Takhle čistý ubrusy jsme tady nikdá neměli.*“).⁷⁴ Následně každý z herců zasedl k jednomu stolu, Kolářková s Nesvadbovou rozvernou hospodskou situaci hudebně dokreslovali a Pelcová se chopila role hospodské, která neustále kmitala mezi svými hosty a roznášela jim „panáky“.

Ve scéně „*U Jelínků*“ (byla situována stejně jako ta předchozí) jsou divadelníci Františkem donuceni odehrát své vlastní zážitky, které je k této rodině pojí. Po replice Libuše Haškové: „*Já jsem tam byla poprvé v životě na zabíječce!*“⁷⁵ se před diváky znázorní nahánění a zabití vepře (Hašková) a jeho následné zpracování. Kolářková, která situaci s Nesvadbovou opět hudebně podkreslovala, situaci dvakrát přeruší, pokaždé v roli Jiřiny Jelínkové. Poprvé s replikou: „*Tak já přinesu sůl, jo? A berte si!*“⁷⁶ a podruhé v závěru celé scény, když přestane hrát na akordeon, pomalu se blíží k hercům, kteří ji v napjatém očekávání sledují, a když k nim konečně dojde, pronese lakonicky, ale s vyjádřením velké spokojenosti: „*No.*“⁷⁷

„*U Kopřivů*“ pak odehrávají všichni dohromady kus rozhovoru, který udělali s Boženou Kopřivovou. František herce pouze postupně nabádá, v jakých okamžicích by kdo měl „Boženku“ zahrát. Herci zde hrají spíše civilně, jakoby Františkovi chtěli pouze ukázat, že se s Boženou Kopřivovou opravdu setkali a leccos se o ní dozvěděli, nemají zde tendence samotnou její osobnost ztvárnit.

⁷³ Tamtéž, s. 170–171.

⁷⁴ Ze záznamu inscenace *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*. Režie Lucie Harapátová. Uloženo v archivu autora.

⁷⁵ Scénář k inscenaci *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*, s. 171.

⁷⁶ Ze záznamu inscenace *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval*. Režie Lucie Harapátová. Uloženo v archivu autora.

⁷⁷ Tamtéž.

Výše citovaný dialog Františka Macků a Josefa Brychty je podmalován Koláčkové úpravou písně „Ach, synku, synku...“ a vede již k závěru, který byl popsán výše. František si chce se Lhoťáky ještě jednou zazpívat, tentokrát píseň „Na lhoteckém hřbitově“. Při této závěrečné písni herci rozdávají divákům text a zpívají ji spolu s nimi, zatímco František Macků odchází směrem ke hřbitovu.

Vojtěch Johaník se v roli Františka Macků snažil o co nejvěrnější napodobení jeho mluvy (čerpal přitom jen z různých imitací této mluvy Lhoťáky), šoupavého způsobu chůze a neustálého brebentění, kterým improvizovaně komentoval jevištní dění. Podobně jako Tomáš David ve *Velkolhoteckých pašijích*, i on představoval v této inscenaci jedinou „opravdovou“ postavu, přičemž situaci měl ještě ztíženou tou okolností, že ztvárňoval postavu, kterou drtivá většina diváků stále uchovávala v živé paměti a chovala k ní v minulosti nějaký vztah. Se všemi těmito okolnostmi se vypořádal se ctí – jeho výkon byl uměřený, nezátížený zbytečnostími. Neustále měl na paměti široký okruh diváků a zároveň k některým dovedl promlouvat takovým způsobem, že snad dovedl připomenout blízkost, která mezi jednotlivými diváky (Josef Brychta, Karel Lojka aj.) a Františkem Macků kdysi existovala. Ve zpodobnění Františka mu zajisté napomohl i kostým, který se na rozdíl od ostatních, divadelně stylizovaných, podobal svému reálnému předobrazu, a v ruce neustále přítomná rekvizita v podobě síťové tašky, v níž byla (pro osobnost Františka Macků příznačná) láhev rumu, šiška salámu, tatranky a kupa pohlednic.

Svým projevem se pak Johaník rovněž stal hlavním prostředníkem „rozžívání“ velkolhotecké návsi. Nejen, že se po svém „znebesestoupení“ zdravil s konkrétními lidmi, ale i ve zbytku inscenace se k nim často obracel, mával jim, či některé ze svých častých komentářů směřoval jen a pouze ke konkrétním lidem, čímž neustále udržoval diváckou pozornost. K tomu mu zdařile napomáhalo i časté zapojování diváků do průběhu inscenace nejen aktivním způsobem (zmíněný společný zpěv dvou písní, nutnost pomoci se sestavením hlavní hrací scény, časté krátké improvizované dialogy s lidmi sedícími v publiku ve formě blahopřání či jednoduchého komentáře, na který stačilo přikývnout), ale i prostě tím, že se hrálo o lidech sedících přímo v publiku, kteří představení přihlíželi (viz veškeré citované úryvky ze scénáře inscenace). Ostatní herci (Natálie Pelcová, Jan Neugebauer, Slávek Bílský, Libuše Hašková, Tereza Koláčková a Barbora Nesvadbová) se pak ve svých projevech, v nichž byli nuceni často střihem „přepínat“ mezi jednotlivými postavami, či naopak vystoupit „sami za sebe“, řídili především těmi principy a pravidly, které s sebou neslo pouliční uvedení inscenace a které jsme zmiňovali zejména v souvislosti s inscenováním *Velkolhoteckých pašijí*.

Záměr „poděkovat“ velkolhoteckým obyvatelům pak byl přítomný zejména ve scénách, v nichž byli samotní Lhoťáci herci znázorňováni. Právě skrz svůj zveřejněný a znázorněný pohled na

jednotlivé postavy se před diváky realizoval názor tvůrců na jednotlivé Lhoťáky, ale i na současnou podobu Velké Lhoty, pokud se v textu zmiňovali soudobé reálie či do nich byly jednotlivé scény situovány. Z tohoto zveřejněného názoru spolu s obsahem autentických hereckých výpovědí a s „přivedením“ Františka Macků zpět do Velké Lhoty pak v inscenaci vyplývalo následující – že je všem hercům (a stejně tak i režisérovi, dramaturgyni, scénografce) ve Velké Lhotě ve společnosti zmiňovaných a připomínaných lidí dobře a cítí se tam „mezi svými“.

Inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* mohla pravděpodobně obtížně promlouvat k lidem, kteří Františka Macků, Velkou Lhotu či inscenace v ní uváděné neznali. O to více pak byla, domníváme se, silnější a intenzivnější právě pro okruh lidí, kteří „si pamatovali“. A do tohoto okruhu počítejme rovněž herce, kteří představení o Františkovi Macků připravili a zahráli. Inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* byla především společným a intimním (!) setkáním lidí, mezi nimiž se během předchozích let vytvořily osobní vazby, které v nové inscenaci již nešlo opomenout. Čas, který spolu tyto dvě skupiny lidí během inscenace (která se nedočkala jiného uvedení než 23. června 2012 ve Velké Lhotě) strávili, lze oprávněně označit za výjimečný a sváteční.

3. ZÁVĚREM: TRADICE A „TRADICE“/„TRADIČNÍ“ UVÁDĚNÍ VELKOLHOTECKÝCH INSCENACÍ

Zamyslíme-li se nad významem velkolhoteckého projektu v celé jeho dosavadní kontinuitě z popisovaných let (a to zejména z pohledu jeho tvůrců), musíme se zpočátku alespoň letmo zmínit o jakési „osvětové“ funkci každoročně uváděných inscenací. Obyvatelé Velké Lhoty přijdou do styku s divadlem spíše výjimečně (společné výjezdy do brněnských či pražských divadel se konají jednou, maximálně dvakrát ročně, místní Svaz žen ještě občas navštěvuje nedalekou Studenou, kde párkrát do roka hrají přizvaní ochotníci, od roku 2010 se v červenci někteří herci do Velké Lhoty navracejí během každoročního *KočéBRování* divadla *KočéBR*),⁷⁸ a tak je již od roku 2008 vždy nová inscenace se zájmem očekávána. Tento význam však tvůrci velkolhoteckých představení primárně na zřeteli nemají. Význam své divadelní činnosti ve Velké Lhotě spatřují především ve faktu,⁷⁹ že vyzdvihovaná témata, o nichž hrají a která na zdejší návsi rozehrávají, byla dosud zasutá v paměti této konkrétní vsi. Třeba hluboko, nebo na ně nebylo v každodenním shonu čas, ale stále se jedná o témata dosud živá a obyvatel Velké Lhoty se bezprostředně (po jejich „vzdvižení“ z hloubek paměti, a to právě formou divadelní inscenace) dotýkající, o čemž svědčí i pravidelné (a velice živé) debaty, které vždy po skončení představení mezi herci a Lhoťáky probíhají. Řeší se v nich nejenom „správnost“ podání právě odehraných událostí a ztvárnění jednotlivých postav (nezřídka reálných a dosud živých, ve Velké Lhotě žijících, či již zesnulých příbuzných současných obyvatel), ale diváci rovněž přinášejí tvůrcům témata a historky, které by se mohly na návsi odehrát následující rok (tak byl ostatně režisér Vítězslav Větrovec přiveden k nápadu ztvárnit osud zdejší školy v čele s učitelem Františkem Havlíkem, který ve Velké Lhotě působil třicet let, v letošní inscenaci *Velkolhotecká škola aneb Kterak cizinci Velkou Lhotu poznávali, studenti divadelní jim to překládali, zkušené divadelníci, ty staré páky, jim k tomu přitakávali a velkolhotečtí obyvatelé mnohé očekávali*). Jak bylo již zmíněno dříve, uvedení některých inscenací dokonce „vyprovokovalo“ ve vsi aktivity, které se paměti vesnice (a jejímu uchování) dotýkaly rovněž (vzpomínaná výstava fotografií zorganizovaná Vratislavem Hesem, výlety pořádané Svazem žen po různých místech v okolí, k nimž se vážou mnohé pověsti atd.).

V souvislosti s právě zmíněnými je potřeba vyzdvihnout také socializační aspekt velkolhoteckých projektů. Ačkoliv je podle názoru autora této studie vesnice Velká Lhota a její obyvatelé semknuti tak jako málo jiných (společně konané výlety, sběry hub, uklízení návsi apod.),

⁷⁸ Odvoláváme se především na rozhovory s obyvateli Velké Lhoty, které jsou průběžně zaznamenávány, přepisovány a ukládány do archivu autora od února 2012 v souvislosti s přípravami inscenace *Kterak se lhotecký rodák...*

⁷⁹ Tato i následující informace jsou čerpány především ze zkušenosti autora studie a zaznamenanými rozhovory s herci, kteří se do Velké Lhoty pravidelně navracejí (Vojtěch Johaník, Tereza Kolářková, Libuše Hašková, Natálie Pelcová, Jan Neugebauer). K dispozici jsou v archivu autora.

stále nelze opomíjet fakt, že publikum všech ve Velké Lhotě dosud uvedených inscenací je tvořeno většinou obyvatel celé vsi (což čítá přibližně sto šedesát diváků, přičemž do Velké Lhoty se na jednotlivá představení přijíždějí podívat i obyvatelé nedalekého Brandlína, Řečice či Studené). Avšak po zakončení produkce publikum neodchází – nyní právě nastává okamžik, kdy dochází právě k oněm druhým hovorům mezi herci a jejich diváky či pouze k rozhovorům diváckým, ale pojednávajícím o právě zhlédnutém. Míra účasti publika na jemu předvedeném divadelním díle je zajisté vyšší, než tomu nastává u běžných divadelních produkcí, zejména v anonymních uzavřených sálech, kde se po skončení představení publikum rozuteče do svých domovů (avšak ne nutně, nepouštějme se do přílišných – a zbytečných – generalizací). Vzpomeňme v této souvislosti například na okamžiky před uvedením inscenace *Svatba na Velkolhotecku* – divadelníci byli během generální zkoušky soustavně vyrušováni okolo hracího prostoru procházejícími ženami s náručím plným svatebního cukroví, kterým v závěru inscenace obklopily hrací prostor – či okamžiky po zakončení letošní inscenace (*Velkolhotecká škola aneb Kterak cizinci Velkou Lhotu poznávali, studenti divadelní jim to překládali, zkušené divadelníky, ty staré páky, jim k tomu přitakávali a velkolhotečtí obyvatelé mnohé očekávali*) – kdy si nejenom herci, ale především jejich diváci, obyvatelé Velké Lhoty, mohli popovídat s učitelem Františkem Havlíkem, jenž byl po třicet let učitelem několika zdejších generací a o němž představení (také) pojednávalo.

Nakonec je také (v kontextu socializačního aspektu velkolhoteckých inscenací) potřeba položit důraz na každoroční kontinuitu projektu, kterou se tvůrci snaží zachovávat a která vede k úsměvnému zjištění, které bylo divadelníkům opakovaně sdělováno v rozhovorech s jednotlivými Lhoťáky – obyvatelé Velké Lhoty se mohou chlubit (a také se chlubí), že mají „vlastní divadlo“. Tato projevená „hrdost“ (v uvozovkách proto, že ji vnímáme – a bývá tak i vyřknuta – spíše s lehkým nadhledem) velkolhoteckých obyvatel na události a chvíle, které jim studenti pod vedením režiséra Vítězslava Větrovce každoročně zprostředkovávají, mnohdy bývá tvůrcům velkolhoteckých projektů nefalšovanou odměnou.

Význam popisovaného divadelního počínání ve Velké Lhotě pro současné české divadlo může spočívat v nalézání konkrétních témat v konkrétním místě pro konkrétní publikum, pro něž budou takto vybíraná témata vždy žitá (záměrně nepíšeme „živá“), a tím snad i aktuální, a budou tedy mít schopnost se svého diváctva téměř vždy bezprostředně dotýkat. Zároveň „velkolhotecké divadlo“ (v tom smyslu, jak je o něm pojednáváno v předchozích kapitolách věnovaným jednotlivým inscenacím) představuje možnost, jak dostat divadlo i k lidem, kteří jej buď nevyhledávají, nebo s ním nepřichází do styku příliš často. Díky neustále prohlubované a důkladné znalosti publika se pak

možná jedná o mnohem bezprostřednější zažívání divadla, než tomu může být u většiny oficiálních divadelních scén, o setkávání, které je oproštěné od snahy šokovat, poučovat, nově a co nejvýrazněji interpretovat dramatický text či „dělat umění“ – jedinou snahou tvůrců velkolhoteckých inscenací je být prostě a jednoduše sdílní ve svém ztvárnění tématu zasutého v paměti obyvatel jedné konkrétní vesnice, být v hracím prostoru pro své publikum a se svým publikem, které již důvěrně znají. Což, přiznejme, může představovat i ohromné riziko! Zodpovědnost za jednání a události předvedené známým divákům pak u tvůrců samozřejmě vzrůstá vzhledem k závažnosti zvoleného (či zvolených) témat – přeci jen, hrají o konkrétních lidech a událostech, které jejich publikum zná, pamatuje si na ně či se na ně během inscenace rozvzpomíná...⁸⁰

Pokud bychom měli vyjmenovat problémy, které s sebou divadelní činnost ve Velké Lhotě v popisovaných letech přinášela, byly by to především problémy dílčí, týkající se především organizační stránky projektu. Tvůrci zprvu bojovali zejména s nedostatečnou časovou dotací, s nedostatkem financí (obě se výrazně zlepšilo otevřením předmětu Obnova lidových tradic na DiFa JAMU v roce 2012 v souvislosti s přípravou inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* a s nástupem Vítězslava Větrovce do doktorského studijního programu) a zejména pak s otázkou, nakolik si mohou dovolit zasahovat svou činností do života a paměti obyvatel Velké Lhoty („Nebude tam těch reálií už moc?“, „Neměli bychom to hrát více pietně a nevkládat tam vtipy a gagy?“ či „Neurazí se, že o nich hrají nějakí studenti z Brna?“ a podobné dotazy). Byla zodpovězena zejména v poslední inscenaci (*Kterak se lhotecký rodák...*), kdy se ukázalo, že čím větší zásah do života vsi tvůrci učiní (a učiní-li jej ne proto, aby šokovali, ale proto, že se s publikem chtějí v daném čase a místě setkat), tím větší odezvu (pozitivní) u svých diváků vzbudí.

Jako nejvýraznější negativum však vnímá autor studie a zároveň i režisér většiny velkolhoteckých inscenací fakt, že se mu dosud nepodařilo sehnat schopného divadelního dramaturga či teoretika, který by soustavně divadelní činnost prezentovanou ve Velké Lhotě analyzoval, komentoval a uváděl ji do širšího divadelního (přinejmenším českého) kontextu, čehož je Vítězslav Větrovec schopen jen v omezené míře, která je mu dána autorstvím většiny ve Velké Lhotě uvedených inscenací. Reflexe velkolhoteckého projektu v celé jeho kontinuitě, která by proběhla „zvnějšku“ by snad umožnila jeho zdárné posouvání vpřed v součinnosti s tvůrci, kteří se na velkolhoteckých inscenacích opakovaně podílejí.

⁸⁰ Netřeba zmiňovat, že takováto znalost publika může mít samozřejmě i své stinné stránky – podbízění se divákům, „sázení na jistotu“ atd. Při obdobném způsobu tvorby je neustále zapotřebí mít tato nebezpečí na paměti. Domníváme se však, že jak po dramaturgické, režijní či herecké stránce se jim tvůrcům velkolhoteckých projektů dařilo dosud víceméně zdárně vyhýbat.

V době, kdy byly ve Velké Lhotě uváděny inscenace *Svatba na Velkolhotecku*, *Ondráš*, *Velkolhotecká lípa*, *Velkolhotecké pašije* a *Kterak se lhotecký rodák...*, vyšel najevo rovněž paradox, který je pro popisovanou divadelní práci, v níž je věnována soustavná kontinuální péče jednomu kraji či regionu a jejich paměti, příznačný. V souvislosti se všemi v této studii uváděnými inscenacemi jsme zmiňovali obnovu či rekultivaci paměti vesnice, která obnáší zahrnutí minulých událostí, zvyklostí, obyčejů a faktů zpět do paměti vesnice a jejích obyvatel. Je to vlastnost všech dosud uvedených velkolhoteckých inscenací, o níž netřeba po předcházejících stránkách pochybovat. Zároveň se však samotné uvádění těchto projektů stává ve Velké Lhotě tradičním, z čehož mohou pro kvalitu budoucích inscenací a jejich tvůrce plynout rozličná nebezpečí. První je zcela očividné a týká se možného budoucího „z dřevěnění“ této tradice (uvádění velkolhoteckých inscenací), její zautomatizování. Troufáme si říci, že doposud se toho tvůrci vyvarovali, každý rok se snažili přijít s jiným tématem, s jiným zpracováním a obecně s jiným záměrem než v předchozích letech. Snad i právě kvůli uvědomění si tohoto nebezpečí.

Druhé navazuje na to první a týká se neustále zvyšovaných nároků velkolhoteckého publika na produkce ve Velké Lhotě uváděné. Tvůrci jsou tak každý rok vystavováni většímu a většímu tlaku ze strany diváckého očekávání, což vyvrcholilo zejména s inscenací *Kterak se lhotecký rodák...*, pochopitelně i díky tomu, že se hrálo téma doposud nejaktuálnější, byly využity autentické rozhovory se Lhoťáky apod. Tvůrce v takových případech již zmíněná zodpovědnost za předváděné do jisté míry svazuje (vazby k jednotlivým divákům se s přibývajícimi lety projektu stávají také stále osobnějšími).

Třetí nebezpečí tohoto paradoxu shrnuje všechna předchozí – kontinuita projektů a jich účastnících se tvůrců, dále osobní vazby, které se mezi tvůrci a Lhoťáky během let vytvářely, ale i samotné hraní jen a pouze ve Velké Lhotě (reprízy neprobíhají) svádí k jisté „zakonzervovanosti“, na kterou jsme narazili již u inscenace *Kterak se lhotecký rodák...* Rozhodnutí, zda se další inscenace ponesou v duchu intimních a svátečních setkání mezi herci a velkolhoteckým publikem, či zda se budou inscenace ve Velké Lhotě uváděné ubírat spíše směrem „ven“ a budou se snažit mezi řady svých diváků nalákat i „vnější“ publikum, je však plně na bedrech jejich tvůrců.⁸¹

⁸¹ V době vzniku této studie je tato závěrečná otázka již zodpovězena. Ve dnech 21. a 22. června 2013 byly ve Velké Lhotě (na dětském hřišti, před „horním“ kostelem, na místní faře a na návsi) uvedeny celkem čtyři produkce v různých jazycích s mezinárodním obsazením složeným ze zahraničních studentů v programu Erasmus, studentů oboru Divadlo a výchova DIFA JAMU, Katedry výchovné dramatiky a Katedry autorské tvorby a pedagogiky DAMU – *Velkolhotecký otvůrák* (Turecko, Španělsko, Česká republika), *Hazivat & Karagöz* (Turecko), *Mi abuela Pilar* (Španělsko) a *Velkolhotecká škola aneb Kterak cizinci Velkou Lhotu poznávali, studenti divadelní jim to překládali, zkušené divadelníci, ty staré páky, jim k tomu přitakávali a velkolhotečtí obyvatelé mnohé očekávali* (Česká republika). Velkolhotecký projekt tak nabyl podoby

4. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: *Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písně zapsal profesor Robert Smetana* (scénář inscenace)

Příloha č. 2: *Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písně zapsal profesor Robert Smetana* (fotografie)

Příloha č. 3: *Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš* (scénář inscenace)

Příloha č. 4: *Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš* (fotografie)

Příloha č. 5: *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších* (scénář inscenace)

Příloha č. 6: *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších* (fotografie)

Příloha č. 7: *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl* (scénář inscenace)

Příloha č. 8: *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl* (fotografie)

Příloha č. 9: *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval* (scénář inscenace)

Příloha č. 10: *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval* (fotografie)

mezinárodního divadelního setkání, v němž zahraniční studenti (s přispěním těch českých) hráli o svých domácích regionálních a lokálních tématech a obyčejích. Tento projekt bude důkladně popsán v jedné z dalších autorových studií. Snad naznačil směr, kterým se budou tvůrci v čele s Vítězslavem Větrovcem nadále ubírat.

Příloha č. 1: *Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písně zapsal profesor Robert Smetana* (scénář inscenace)

SVATBA NA VELKOLHOTECKU

ANEB

DIVADELNÍ REKONSTRUKCE SVATEBNÍCH ZVYKLOSTÍ, JAK JE V ROCE 1933

PODLE VYPRÁVĚNÍ RODINY ZÁVODSKÝCH ZAZNAMENAL A PÍSNĚ ZAPSAL

PROFESOR ROBERT SMETANA

1. ZAHÁJENÍ – SVATBA ZAČÍNÁ RÁNO V BYTĚ NEVĚSTY

/přicházejí Družba s Ženichem a svatebčany, Nevěstiny rodiče jim přicházejí naproti a družba je oslovuje/

Družba Vážení rodičové, zdraví, pokoj a všechno dobré vám od Boha vinšuji. Když jenom vaše povolení obdržíme do příbytku vašeho vstoupiti, začez já jménem pana ženicha a všech zde přítomných jako svatebčanů vás za svolení a povolení uctivě žádám. Jestli nám v tom dovolujete, odpovzte ano.

Nev. rodiče Ano, ano, my vás společně vítáme.

/Družba se svatebčany vejdou/

Družba Vážení svatebčané, když první svatba v Káni Galilejské slavená byla, i sám Ježíš Kristus se svými učedníky na té svatbě pozván byl. Proto není dnešní den ani počátečním a konečným dnem svatebního veselí. A k této příležitosti jistě je vám známo, kterak k ozdobě a okrase také krásných panen, mládenců, žen a mužů zapotřebí jest. A jenom k této příležitosti a pod tímto krovem v jeden svatební svaz jsme se spojili a rodiče vás prosí, abyste se za ně v ničem neostýchali, pak-li vás v něčem rozhněvali, abyste jim to ze slabosti a křehkosti lidské navždy odpustili a jejichžto manžele k církevnímu potvrzení do chrámu Páně doprovodili. Za tuto lásku od vás obojí rodičové, též i pan ženich a panna nevěsta laskavě vám děkuji a vše je pro nás přichystaný k svatebnímu hodování.

/zpěv písně „Krásný byl Absolón,“ Družba přivádí Ženicha před Nevěstiny rodiče/

Družba Jestli je vám tento mládenec velice dobře známý, který vás často navštěvoval a k vám přicházel. Dnes ale s větším počtem k vám přichází, aby ten sňatek svatební a své nové manželství, do kterého s vaší milou dcerou vstoupiti sobě umínil, uzavřel, tím více k jeho a vaší radosti v rouše svatebním ozdoben a okrášlen jest. Což, aby se tak státi mohlo, a já abych vaši dceru jemu přivéstí a odevzdati mohl, uctivě vás za svolení a povolení žádám.

Otec nev. Svolujeme!

/mládenci berou Ženicha do kruhu, muži s Družbou odchází pro Nevěstu do komory, Nevěsta uzavřena v komoře s družkami/

Družba Vzácné panny droužky, milé, vznešené panímámy, přijměte můj pozdrav vděčný jménem naší družiny!

Droužka Ó, jest nám vítán pan ten neznámý, nuž vejďte a mluvte, co vás dnes přivedlo k nám?

- Družba Nuž slyšte, tedy já vyprávěti budu vám. Tam, kde žárem slunce praží, i kde ledovou půdu tuhý svírá mráz u silnic i na nádraží, všude, kam jen oči naše vedly nás. V poledne i o půlnoci, ano, dřív, než zasvitl se den.
- Droužka Aj, pane, snad nejste unaven? Nuž vezměte místo a odpočiňte nohám svým!
- Družba Vy, pravdu máte, však odpočinout nemíním, dokud nesplní se žádost naše!
- Droužka Nuž rcete! Jaká jest ta žádost vaše?
- Družba Ten poklad vámi střežený žádáme my od vás, však nijak ve zlém smyslu, my máme klenot jemu podobný, jenž lásku svou k vašemu připoutal, pro nějž bloudili jsme v ona místa, o nichž jsem vám vypravoval. Nuže, vydáte jej nám?
- Droužka Že zadarmo ne, to uznáte sám, ale podle odměnění ženichovi k potěšení vydáme jej s ochotností, bude to k naší radosti. Co nám za něj dáte?
- Družba A vy mě na peníze snad se ptáte? Peníze jsou smrt a náš ženich je živý! Láska v jeho srdci ukrytá, to bude nevěstina odplata! Vy pak místo nevěsty přistrojte nám čtyři jiné a my si zas pro ně přijdeme!
- Droužka Jen pozor, ať vás nevyženem, vy jste příliš smělý, takhle darmo dostat poklad celý, nemůže každá nevěstou býti, jenom která se ctnostně třpytí. Chcete-li takovou mít, musíte ji zaplatit! My pak draze koupit, darmo dát, tak to nemůžeme dělat!
- Družba Jenom neračte se, slečno, na mě hněvati, jestli mám, s radostí vám zlaták dám!

/dá jí falešný peníz/

- Družba Já vás uctivě žádám, aby mě panna nevěsta od vás vydaná a společně k panu doprovázena byla!

/svatebčané zpěv písní „Ó radost má, však jediná,“ „ Já jsem si tě vyvolila, já chci tvoje být,“ dojdou k ženichovi a s ním si stoupají před nevěstiny rodiče/

- Družba Šlechtný a vážený pane ženichu! Dříve nežli vám panna nevěsta vydaná a odevzdaná bude, ačkoli z knihy zákona i nového z úst kazatelů a duchovních pastýřů našich o stavu manželském býváme vyučováni, jakému konci a cíli Bůh všemohoucí první manžele Adama a Evu stvořil, jak skrze manželství jejich po všeckém světě lid rozmnožil, jak mnohé svaté manžele Bůh divně zaopatřil, zachoval a potěšil a vysvobodil a zde jí věčně oslavil, to jen vám, pane ženichu připomenu, že nic krásnějšího a

radostnějšího není nad stav manželský. Ale jenom manželům těm, kteří v něm, jak na ně náleží, spokojeně spolu žijí jsou. Lásku, svornost a upřímnost sobě zachovají a ve všem dobrém sobě povolují, v práci a hospodářství svých pilní jsou, děti, pak, které jim pán Bůh dá, k pobožnosti cvičí a ke všemu dobrému vedou, rodiče své ctějí a o ně se starají, takových jen manželů jsou děti okolo stolu jako olivy a takoví manželé uhlídají synů svých do třetí i čtvrté pokolení. Naproti tomu nic smutnějšího a neradostnějšího není nad nepořádný stav manželský! A kdo tu mysl vystihne a vymluví, co zlého pochází z nesvorného manželství, což aby se tak nestalo, pane ženichu, musíte býti předně Boží ctitel, sám sebe a své manželky moudrý ředitel, milost a lásku k ní vždycky zachovejte, ji za svou věrnou pomocnici mějte a jako za sebe pozorlivě ji držte – ve všem dobrém ji předkládejte, ve všech vašich věcích za paní a plnomocnou hospodyní mějte! Lásku a svornost a ctění rodičů vzbuzujte. A za takovou nevěstu já vám ji od milých rodičů nyní vydávám a odevzdávám. Na tento slib si podejte pravé ruce své!

Nyní i vy, šlechtná panno nevěsto, aby se i o vás vyplnila ta slova, která o všech dobrých manželkách písmo praví, poněvadž od dnešního dne počínaje býti, rovněž také od bázně Boží musíte počítí, nebo praví písmo, kdo se Boha bojí, činiti bude dobré věci: Proto, kdo se Boha bojí, ten dobré věci činí. Když pak i žena jest dobrá, opět praví písmo: Při ženě dobré je blahoslavený muž, ale ženu zlou kdo má, ten jest znepokojen v životě svém. Jako kdyby držel štíra v hrsti, žena, která ctí muže svého, za moudrou ode všech uznána jest. Abych tuto řeč neprodužoval, když vy, panno nevěsto, předně pána Boha a pak muže svého ctíte budete, jemu pokorná a ve svém hospodářství pilná a ve všech důležitostech rozšafná a k rodičům přívětivá budete, toť bude ovšem ten zlatý sloup v domě vašem. To jest okrasa a sláva domu vašeho, která, když se i do dítek vašich vstíjí, nevyhyne rod váš, ale bude dlouho trvati a počet dnů muže vašeho bude dvojnásobný a ten stav manželský nebude než samá radost a plesání a vaši milí rodičové z jedné i druhé strany radost a potěšení z toho míti budou a léta svá s radostí zanesou až do hrobu. Nezapomeňte na slib, svůj, který jste sobě dnes navzájem přislíbili, nebo my všichni zde přítomní slibu vašeho svědkové jsme.

Když Raguel dal Sárú, dceru svou za manželku mladému Tobíášovi, požehnal jim a vypravil je na cestu. A řekl dcéři své: Cti tchána i tchyni svou, oni nyní tvoji rodičové budou, abychom o tobě slyšeli pověst dobrou, která by potěšila nás i srdce naše. Edra také, manželka Raguelova a matka nevěstina, připomněla ženichovi slovy těmito: Já dávám dceru svou k věrné ruce tvojí, šlechtný a vážený pane ženichu, prosím tebe, neubližuj jí a opatruj ji jako sám sebe a zřítelnici oka svého a ona se tobě oddala na znamení lásky manželské. Ne k zarmoucení, ale k potěšení, a proto žijte ve svornosti a spokojenosti v domě vašem. A co společně konati budete, šťastně se vám povede. Amen.

Ženich

Se srdcem vděčným, rodičové milí, choť svou z rukou vašich přijímám za péči a starost, kterou jste jí věnovali nejvřelejší díky vám chci vzdátí. Pán vám za vše žehnej! On vám popřej mnohou radost nyní

na zemi i potom na věčnosti. Dávám ruku, ó Františko, milá, kéž by šťastná cesta byla, po níž v síle Páně chceme jít. Jemu věrnými vždy býti. On nechť řídí kroky naše sám.

Nevěsta Bud' s Bohem, útulný ty krove, ty role lásky rozseté. A vy pak, drazí rodičové, dnes díky moje přijměte! Kam paměť jen letí, snové ta všude láska rozkveté. Již krásné vždy mě skytly dnové, kdy vyrostla jsem z poupěte. Vy mě dnes, moji rodičové, k věčnému blahu vedete. Kéž za to vám též štěstí nové se v žití drahou rozkveté! Bud' dík vám, rodičové, vřelí za vaši lásku, dobrotu! Kéž stále štěstí zraje nové ta srdce rovné klenotu.

/zpěv písně „Už mou milou do kostela vedou“/

2. PO OBŘADU

Otec nev. Řekl Bůh skrze Jeremiáše proroka: Blahoslavení jsou manželé ti, kteří ve svornosti a spokojenosti tráví dnové života svého, které jim od Boha vyměřeny jsou. Proto nedejž, Bože, aby slunce svítilo na hněv mezi vámi způsobený, který byste sobě jeden druhému navzájem působili.

/svatebčané zpívají píseň „Bud' pokoj tomuto domu“/

Nevěsta Moje nejmilejší nastávající rodičové, já přicházím o vašeho příbytku s láskou a potěšením. Já vás nastokrát prosím, abyste mně přijali do kruhu své rodiny. Já vás taky milovati a ctíti chci, lásku k vám vždy dosvědčovat, ve vaší starosti věrně vám sloužiti, pokud nám pán Bůh popřeje spolu bydleti. Jak zde časně, potom i v nebi věčně.

Družba Vážení rodičové, rodiče od strany nevěstiny s láskou vás pozdravují a posílají k vám svoji dceru, kterou jste sobě za dceru a nevěstu vyvolili. Odevzdávají vám ji k vaší a její radosti s tou důvěrou, že ji za vlastní dceru přijmete, ji milovati a všechno dobré přát i v nějakém pochybení ji mírně napomínati a ke všemu dobrému ji vésti budete. Má ona také od svých rodičů přikázáno, aby vás jako své nejmilejší rodiče ctíla, poslouchala a vámi se řídila, samou radost a potěšení jak manželé svému, tak i vám působila. Když starý Tobiáš nevěstu svou Sárú zdaleka přicházeti spatřil, zvolal on: Zdráva k nám přichází nevěsta naše, požehnaný Bůh, který tebe přivedl k nám, otec tvůj i matka tvá!

/svatebčané zpívají píseň „Jedenkrát v nedělním čase“ a do toho cinkání nádobí/

/svatebčané za stoly, Družbova předmluva k jídlu/

Družba Vážení svatebčané! Já vás společně vítám z chrámu Páně! Pan ženich, též panna nevěsta a obojí rodiče mnohokrát vám děkují za lásku vaši, kterou jste nastávajícím manželům vykonali. Chtějí se vám všim dobrým odměniti a zvláště v tomto samém způsobu vám to vynahraditi. Dříve nežli pokrmy přijímati

budeme, které pro nás přichystané jsou, slušný a křesťanský způsob jest, abychom se jednu kratičkou modlitbu pomodlili.

/svatba povstane/

Družba Pane Bože, otče náš nebeský, zhlédni shůry na tyto novomanžele, abys jim požehnal tak, jako jsi požehnal prvním manželům v Káni Galilejské, aby oni poznali, že co ty činíš, vše dobře činíš a že i tentokráte naším laskavým otcem býti nepřestáváš. Vyslyš modlitbu naši pro milého syna svého, Pána našeho Jezu Krista, amen. Příjemnost a chuť všech vzácných pánů hostů ať užívají darů božích ku zdraví a veselosti.

3. VEČER SVATEBNÍHO DNE – ČEPENÍ NEVĚSTY

/ženy zpívají píseň „Muzikanti, hrajte, nic se nestarejte“/

Ženy Muzikanti, hrajte, my chceme ještě!

/píseň „Poslechněte, lidé drazí, jaký je to dneska svět“/

/píseň „Muzikanti, vy jste“/

/píseň „Hej, hej, hej, máme na prodej“/

Družba Tak ženský, bude půlnoc, musíte jít!

Bába A kde máme ženicha... A nevěstu, abychom je tu pak nenechaly. Tak pojď, ženichu, neuhejbej, musíš s náma!

/odchází se do domu ženichova, ženy cestou píseň „Černá vlna na bílém beránku“/

Báby No, už nás čekají, už je ve vlně světlo...

/píseň „Nestůjte, mládenci, pod vokny“/

/svatba přichází k ženichovu domu, bádnuou hrncem a píseň „Dobřej večír vám vinšujem“/

Matka Žen. No jo, jsem doma, jsem, jen pojďte dál, vítám vás!

/kořalka/

Někdo Ach, ta je vostrá!

Bába No tak, ženicha dáme za stůl, nevěsta bude naše! Jdeš tam, Nevěsto, ta bude naše, tu nám dej!

Jiná Dejte sem nějakou židli... a přineste nám talíř!

/píseň „Dvanáct trubačů troubilo“/

Báby Dejte mi sem zrcadlo, ať se vidí! Koukej, podívej se, jak vypadáš, líbí se ti to?

/dala jí obrácené zrcadlo/

Jiná Možná, že tady budeš hezčí!

/místo panenského věnečku dostala nevěsta čepec/

Další A ty s tou slaměnkou! Koukej na ženicha!

/bába se tlačí na ženicha a chce na něm na krupičku/

Bába Nic mu nedávej, ta je někde vod cikánů!

Jiná Dej jí něco, ať už jde pryč, tady máme něco lepšího!

/báby nechtějí dát nevěstu ženichovi zadarmo/

Báby My jsme si ji vočepili, je to dobrý zboží!

Další No tak, farář mu ji dal, rodiče mu ji dali a vy na něm ještě něco chcete?

Bába Jo, my jsme mu ji očepili, ninčkom je naše.

Ženich Tak, co chcete?

/dává jim falešné mince, hřebíky/

Báby To my nechceme, co pak je do hřebíků... a musíš tam!

Ženich Tak tady máte a dejte mi pokoj!

Báby Tak si jdi!

/píseň „Ti muzcí jsou hloupí“, „Tu Jeníčku, tu ji máš“ a „Už, už už, Jeníček je muž“/

/píseň „Zaplať ti Pánbíček“ a „Co pak jsem to za ženušku dostal“/

Matka žen. Tak pojďte teď za stůl!

Báby Tak pojďte pro buchty!

/píseň „A ta naše sousedka“/

/matka ženicha dává na stůl buchty/

/píseň „Včera nám sousedka řekla,“ kořalka pro hudebníky/

/odchod celé svatby zpět do hospody, kam berou kořalku a buchty, po cestě zpěv, v hospodě pití a tanec/

KONEC

Příloha č. 2: *Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písňě zapsal profesor Robert Smetana* (fotografie)

Obr. 1. Úvodní slovo Josefa Kovalčuka a Josefa Čudlého před začátkem inscenace.

Obr. 2. Titulní strana do inscenace vložené kramářské písně.

Obr. 3. Pěvecký sbor Festivia Chorus doprovázející inscenaci.

Obr. 4. Chystání droužek (uprostřed Veronika Slováková).

Obr. 5. Družba (Jonáš Konývka) mává na přicházejícího Ženicha.

Obr. 6. Ženich (Matěj Mužík, uprostřed) a jeho dva Družbové (Vojtěch Johaník a Jonáš Konývka).

Obr. 7. Družbové (Vojtěch Johaník a Jonáš Konývka) předehrávají Ženichovi, čeho by se měl v nadcházejícím manželství vyvarovat.

Obr. 8. Nevěsta (Radka Dalová) čeká, až Bába (Šárka Ziková) důkladně vyzpovídá Ženicha.

Obr. 9. Jedna z předsvatebních her, kdy Ženich se zavázanýma očima musí najít svou Nevěstu mezi droužkami...

Obr. 10. ... a průběh této hry.

Obr. 11. Obdobná hra, tentokrát v Nevěstině podání...

Obr. 12. ... kdy Nevěsta rozpoznává svého Ženicha mezi vybranými muži z publika.

Obr. 13. Matka dává Nevěště (Radka Dalová) požehnání.

Obr. 14. Svatebčané vcházejí do kostela.

Obr. 15. Předvedení kramářské písně zaznamenané Robertem Smetanou.

Obr. 16. Počátek svatební hostiny.

Obr. 17. Vedoucí pěveckého sboru Festivia Chorus Jitka Čudlá (za klávesami).

Obr. 18. Báby roznášejí pohoštění a počínající rozehrávat tradiční svatební obyčeje (vykupování nevěsty aj.).

Obr. 19. Družbové (Vojtěch Johaník a Jonáš Konývka) s Ženichem (Matěj Mužík, uprostřed) se snaží uhodnout odpověď na jednu z babských hádanek.

Obr. 20. Ženich si od bab vykupuje Nevěstu.

Obr. 21. Báby se vysmívají Ženichovi.

Obr. 22. Ze závěru inscenace (uprostřed Radka Dalová jako již očepená Nevěsta).

Příloha č. 3: *Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš* (scénář inscenace)

KOMEDIE O STRAŠLIVÉM MORDU VE SVIADNOVSKÉ HOSPODĚ LP 1715

ANEB

ONDRÁŠ

/ze štaflí a žebříků postaveny „hory“ s „bránou“ uprostřed, k ní vede plošina „stezka“ (ze strany od diváků, na jevišti pod „horou“ je pět stanovišť (židlí nebo přenosných podstavců), které slouží jako základny pro Opovědnice, píseň „Hory, hory,“ Ondráš již na scéně/

1. VÍTÁNÍ DIVÁKŮ

Dorotka Komedie o strašlivém mordu ve Sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš. Šlechtní, poctivý...

/přerušena/

Opovědnice 1 Šlechtní, poctiví i vznešení páni,
jež jste tuto shromáždění,
buď od stavu neb sprostnosti,
všechny vás vítám s upřímností.

Opovědnice 2 Jistěže jsou všichni žádostiví
slyšet a vidět naší komedii,
kterážto figurována bude
o ukrutném a udatném –

Opovědnice 3 A moc pěkném!

Opovědnice 2 – raubíři Ondráškovi.

Opovědnice 4 O čemž ihned uslyšíte,
když v tichosti pozor dáte,
jaká pomsta za zlé činy,
ač často trpí dost nevinný.

/na vrchol „hory“ vystupuje zezadu (ze zákulisí) Juráš s figurínou Ondráše/

2. SEBEOBHAIJOBA – SVOBODNÁ VOLBA

/Jurášova sebeobhajoba by měla vykazovat prvky určité psychické lability, zřejmě svůj čin spáchal před krátkou chvílí a sám se podivuje tomu, jak to bylo jednoduché, postupně se činem začíná chvástat a vnucovat si, že udělal to jediné dobré/

Juráš To je on... No Ondráš... Ted' má co chtěl! Já jsem mu to říkal, ať toho včas nechá. No a je po něm! Já jsem Juráš a tak jsem ho zabil. Tak jsem ho zabil a co? Co se dívíte? Že jsem byl jeho kamarád? Kdybych to neudělal já, tak by to udělal někdo jiný... Sto zlatých je sto zlatých, ne?

/píseň „Slyš útrpná duše lidská,“ zdáli na Juráše reaguji dívky svými klevetami, vrtí se na svých stanovištích, posouvají se směrem do centra jeviště, aby dobře viděli, začínají ho vnímat jako dalšího „hrdinu“ (celebritu) na scéně/

Hlas 1 Teda, ať si říká, kdo chce, co chce, já stejně tvrdím, že ten Juráš je pěkná sketa.

Hlas 2 No jo, takhle zabít kamaráda, to se nedělá.

Hlas 3 To znám takovýchle řečičky. Zadarmo by to neudělal.

/Juráš si seskočí do slavo-“brány“ pro odměnu, pro holky opovědnice je to něco jako záznam skryté kamery, výsek reality/

Hrabě ... tak vám, pane Juráši, pěkně děkujeme a přijďte někdy zas.

Hraběnka Vy jste ho zabil?

Juráš No, jistě.

Hraběnka Jaké to je zabít člověka?

Juráš Ach, paní hraběnko...

Hrabě Ehm, ehm!

Hlas 2 Slyšeli jste to? Ten Juráš za to dostal pěkný prachy. Já to říkala, on dobře věděl, proč to dělal.

Hlas 4 Já zas myslím, že to udělal kvůli té ženské.

/otáčí se na Dorotku/

Však víš, jak kvůli ní vyváděl.

/Juráš se vrací na „horu“ a pokračuje sebevědoměji v sebeobhajování.../

Juráš Na ty peníze jste měli políčeno všichni, všichni, jak tady stojíte! Jenomže jste měli strach, co kdyby to náhodou nevyšlo. Jenom já jsem se nebál. Teď na mě budete plivat, co? No prosím, jen si plivněte... prosím, poslužte si, no prosím! Já vám ale něco řeknu: stejně by nás dostali... dřív nebo později. Všichni bychom tady leželi anebo viseli, houpali se nohama ve vzduchu. Všechny by nás pochytili. Teď jsem pro vás svině, která zabila pro sto zlaťáků... Jenomže já jsem pochopil, že všechny ty jeho lidumilný skutky jsou dneska k ničemu. Člověk je křehká nádoba, zdechneš, ani po tobě pes neštěkne.

Hlas 4 Holky takovej hajzl, ale on tak pěkně mluví...

/pláče/

Juráš Tady ho máte, tělo je ještě teplý.

/skopne figurínu z „hory“ dolů/

/figurína z lehkého materiálu, oblečená, její končetiny jsou přidělány suchým zipem, aby se daly parádně odtrhávat.../

3. ČTVRCENÍ (PŘEDZVĚST „NEPOHÁDKOVÉHO“ KONCE)

/zvuk bubnu, branou pod „horou“ vstupuje Bubeník s šaškovskou čepicí, Juráš se utíká schovat, jeho místo brzy nahradí Hrabě, dívky vzorně zaujímají původní místa Opovědnic/

Bubeník Nařízení jeho milosti hraběte Pražmy: Protože Ondřej Fuciman, též zvaný Ondráš, syn fojta janovského, jinak hlavní loupežník zbojnické bandy, kteráž již delší čas rabovala a pustošila náš kraj a dopouštěla se jiných ukrutností, již dříve propadl hrdlem, ve známost činím, aby jeho tělo nebylo uloženo do země, nýbrž pro věčnou výstrahu bylo ve městě Frýdku na náměstí za hojné účasti všeho lidu na věž, před hospodu a pod zámeckým vrchem rozvěšeno havranům napospas.

/Bubeník si jde stoupnout na plošinu k „hoře“, bubnuje, z „hory“ odchází Hrabě, „bránou“ přichází kat s pochodní a nějakým mučícím nástrojem, gesty poroučí dívkám upoutat figurínu na mučidla a mučit ji natahováním/

/píseň „Sem chaso spěchejte“/

Bubeník Čtvrcení je zvlášť oblíbeným druhem hrdelního trestu, který se na popraveného člověka vztahuje i po smrti.

/Opovědnice, vyjma Dorotky, začínají mučení figuríny/

Hlas 2 Dělo se obvykle tak, že člověk přivázaný ke čtyřem kůlům, byl mečem rozdělen ve čtvero.

Hlas 3	Jiná možnost byla ta, že ho na prkně rozřezávali pilou.
Hlas 1	Kat jim rovněž vyřezával kusy kůže, čemuž se po cizinsku říká šmyt.
Hlas 4	Hlavy a těla nebožtíků se vystrkovaly na brány a věže městské, kde strašily tak dlouho, až shnily, nebo je vítr rozházel.
Dorotka	Hrozná smrt bývala násobným vrahům podle práva švábského, a to, že je lámali kolem.
Kat	Oud, který se měl lámati, se podložil jenom částečně a kat palicí přerážel hnáty kus po kuse. Když potom hnáty zpřerážel, byl odsouzenec vpleten do kola.
Bubeník	<i>/s ironií/</i>
	Dělo se to přesně tak, jak jsme vám ukázali, jenomže ten člověk byl zatím ještě na živu. Dodělal až potom.

/Kat si „vyhrál“ s figurínou nataženou na mučidlech, odchází, za ním odchází i bubeník, který se však ještě všemu hurónsky zasměje, dívky jen zmrazeně civí a stojí nečinně na místě/

4. POROD, DĚTSTVÍ, SUDIČKY... ATD.

Opovědnice 3	Jenomže to všechno bylo až potom.
Matka	Tak a je to tady.
	<i>/kus figuríny strká pod kostým = těhotenství/</i>
Hlas 4	Pomozte jí někdo. Co budeme dělat? Holky?
Opovědnice 1	<i>/na „hoře“/</i>
	Ondráš se narodil jako první syn janovického fojta.

/Matka jako porodila, ve výklenku „hory“ se objeví fojt/

Hlas 4	Už je na světě. Takový malinký je to.
--------	---------------------------------------

Opovědnice 1 /na „hoře“/

Kluk, je to kluk! Křičel janovický fojt.

Hlas 3 Tak tatínku a seš táta!

/podává dítě přicházejícímu fojtovi/

Hlas 4 A jak se bude jmenovat?

Matka No přece Ondřej, po tátovi.

Fojt Já se z toho zblázním!!!

Hlas 3 Tak nalejte slivovici, ne?

Opovědnice 1 /na „hoře“/

To všechno se stalo 13. listopadu roku 1680 v Janovicích...

Dorotka Všimněte si, prosím: Třináctého a ještě k tomu v pátek.

Hlas 3 Ty jsi pěkně blbá a pověřivá, vid'! Já jsem si zase všimla, že ten večer se na obloze objevila kometa.

Hlas 4 A já jsem sudička a dávám Ondráškovi do vínku, aby byl člověkem spravedlivým, aby se chudého zastal a bohatému se postavil.

Fojt Dejte pokoj, ženské zatracené. Ještě s tou spravedlností přijde do nějakého maléru. Ještě aby ho tak někdo zabil.

/příchod Ondráše, ostatní štronzo/

Opovědnice 1 /na „hoře“/

Venkovský chlapec Ondráš prožíval bezstarostné dětství jako ostatní děti.

Matka Ty, táto, nezdá se ti, že se ten náš Ondráš poslední dobou nějak toulá?

/Ondráš pomalu prochází mezi stojícími nehybnými postavami/

Fojt Já jsem ti to nechtěl ani říkat, ale já jsem ho zase tuhle přistihl, jak trhá muchám křídla.

Matka Já se ti bojím, že v něm nevěží nic dobrého. Co kdybychom ho tak poslali do škol. Myslím do Příbora, na panáčka. Tam by se naučil poslouchat.

Fojt A to zas ne. Přece nedám fojtství do cizích rukou. Ne knězem, ale fojtem bude můj syn. Fojtem, jako jsem já, jako byl můj otec a můj děd. Taková je regule rodu. Zem bude obracet a právu dobře činit.

/naštván se hýbe k odchodu, jeho žena za ním/

Matka Ale uvaž, táto, přece se nebude celý život dříť jako my.

Fojt Tak já nevím, mámo, hlavně aby z něho byl pořádný člověk...

/odchází/

/zbylé dívky na jevišti závistivě hledí na pár Dorotku, kterou si Ondráš vybral jako objekt zájmu/

Hlas 3 Pořádný člověk... Takovou puťku si vybere.

Hlas 4 Vidělas to. Jen okolo mě prošel, jako bych nebyla.

Dorotka Už mě nech, Ondro, pusť mě přece! Ještě nás někdo uvidí.

Ondráš Neuvidí, Dorotko. A i kdyby, můžeme si přece dělat, co chceme, ne?

Dorotka Já nevím, Ondro. Lidi jsou různí.

5. SEDLÁCI JDOU ŽÁDAT O PŘÍMLUVU

Opovědnice 1 */schází z „hory“/*

Před dveřmi fojtovy chalupy sedláci jdou žádat o přímluvu.

Hlasy ... tak běž!

Já první nejdu, běž ty!

Proč nejdou dál, chápeš to?
Nikdo tady není!
Však on přijde.
A kdo mu to řekne?
No, přece ty.
Jo, to zrovna, já začnu a oni mě pak zavrou.
Tak začnem všichni najednou, alespoň nebudou vědět, kdo začal.

Fojt Ale to jsou k nám hosti, a že tolik najednou.

Hlas 3 Ale, to nic, jdeme takhle kolem, tak jsme se stavili na kus řeči.

Hlas 2 Tak mu to řekni.

Hlas 3 A nechceš mu to říct ty?

Hlas 1 Já to teda řeknu! Nemůžeme ty daně platit. Chceme napsat supliku a přišli jsme za tebou, abys nám ji pomohl napsat a přimluvil se za nás.

Fojt Já si ty roboty nevymýšlím!

Hlas 4 Ale přimluvit se za nás můžeš!

Fojt To teda nemůžu, ještě si budou myslet, že s váma buntuju.

Hlas 1 Já ti teda něco řeknu, Ondřejí! Ty seš taky jeden z nás, ty víš, jak na tom jsme, jenomže se bojíš, to je všechno.

Ondráš Proč se za ně nechceš přimluvit, táto? Copak je tohle nějaký život?

Fojt Ty buď zticha, nebo dostaneš pár facek!

Opovědnice 1 Jenomže Ondráš od otce pár facek nedostal a tím to všechno začalo.

Hlas 3 Pojdte, jdeme! Na panské už teda nepůjdu, i kdyby si pro mě přijel sám hrabě.

Hlas 4 Zítra nás v práci neuvidí!

/mezi odcházejícím davem Opovědníc – sedláků se prodírá Juráš, spatřuje Ondráše s Dorotkou/

Juráš */pro diváky/*

Kdyby do toho nestrkal Ondráš nos, tak mohl být pokoj.

/píseň „Na kramářskou notu“/

6. FOJT – HRABĚ

Opovědnice 1 A byla z toho rebelie jako řemen.

/na scéně zůstává zestárlý Fojt, poslední Opovědnice mu podala paruku Hraběte/

Hrabě Tak ty seš ten janovský fajt?

Fajt Jsem váš nejponiženější služebník, hraběcí Milosti.

Hrabě A proč nejsou tvoji lidé na robotě?

Fajt Nevím.

Hrabě Nevíš? Tak proč jsi jim nerozkázal?

Fajt Všechny jsem obešel, ale nepřišli.

Hrabě Nepřišli... A kdo psal tu supliku, taky nevíš?

Fajt Já jsem ji napsal, Vaše hraběcí Milosti.

Hrabě Ale to je rebelie!

/Opovědnice a Juráš před hromovým hlasem Hraběte utíkají, Opovědnice dolů na jeviště/

Opovědnice 1 Exekuci janovského fajta byla přítomná i Její Výsost hraběnka Marie Magdaléna hraběnka Pražmová.

/vstupuje Hraběnka (na „horu“), Opovědnice sejmou Fajtovi – Hraběti paruku = Fajt, poté přichází Kat, kterému je paruka Hraběte předána.../

Hlas 3	Znameníť kat, Vaše Výsosti... skutečně dokonalý mistr svého řemesla.
Hlas 2	Půjčili jsme si ho až z Olomouce, Vaše Excellence, pan biskup byl tak laskav a přimluvil se za nás. Zdejší katové nestojí za mnoho. Těm rebeliím musíme učinit jednou provždy konec.
Hraběnka	<i>/na „hoře“/</i> To je příšerné, hrabě! Jak můžete dovolit, abych spatřila takovou ohavnost.
Kat – Hrabě	Uklidněte se má drahá, máte příliš soucitné srdce.
Hraběnka	<i>/na „hoře“/</i> Okamžitě toho nechte!
Kat	Konáme jen svou povinnost.
Hrabě	Nepůjdeme na oběd, Vaše Excellence? Koroptvičky připravuje můj kuchař opravdu znamenitě. To si jistě pochutnáte...
Hraběnka	<i>/na „hoře“/</i> Ach tak to zajisté! Určitě dělá taky nějaké sladkosti!
Hlas 3	Tak a je to hotový.
Kat	<i>/už také na „hoře“/</i> No vidíš, troubo, kdybys nerebeloval, tak jsem tě nemusel takhle zřít. Já to, kamaráde, rád nedělám, ale řemeslo je řemeslo. Každý si nějak vyděláváme. <i>/... a přebírá si Hraběnku jako Hrabě.../</i>
Opovědnice 1	Poslyšte naučení, čili poslední poručení janovického fojta Ondřeje, kteréž svému synu Ondráškovi zanechal.
Fojt	Já to asi nepřežiju.

/píseň následujícího znění/

Zavolejte mně Ondráška
ať slyší naučení
které já mu otec starý
dávám při své skončení.
Slyš, Ondrášku, synu milý
dobře se míti budeš
když máš srdce jako zbojník
vždy peníze nabudeš.
Vem obušek jdi za buček
čekej dobré příhody.
Ošid', sbírej, krad', obírej
co se kolvěk přihodí.

7. DOROTKA – ONDRÁŠ

/Ondráš prohlíží, co na scéně po mučení jeho otce zbylo, Dorotka ho doprovází, když se chce odebrat na „horu“, nesouhlasí.../

Dorotka Já tě nepustím Ondráši. Bojím se o tebe!

Ondráš Neboj se, Dorotko, co se mi může stát?

Dorotka Proč nechceš zůstat se mnou?

Ondráš Tomu ty nemůžeš rozumět.

Dorotka Chci být s tebou!

Ondráš To nejde.

Dorotka Myslíš si, že můžeš změnit, co se stalo? Tátovi už stejně nepomůžeš.

Ondráš Teď už vůbec nejde jenom o to. Nejhorší je, když se děje křivda člověku bezbrannému. Psího nářku si nikdo nevšímá.

Dorotka A co já? Mě tu necháš? K čemu bude tvoje oběť?

- Ondráš Nechci se mstít. Chci lidem pomoci, aby je nemohl kdekdo ponižovat a kopat do nich.
- Dorotka Zabijí tě. To, co chceš, je pošetilost!
- Ondráš Nic se mi nestane, Dorotko. A i kdyby. Vystřelenou kouli nezadržíš, ani ji nevrátíš zpátky...
- Opovědnice 1 Vstoupiv do hor mezi škaredé chlapy, byl by to málem zaplatil životem.

/píseň „Půjdem, půjdem“/

8. MRAČNA SE STAHOVÁ, ONDRÁŠ ODOLÁVÁ

- Opovědnice 1 V zimě roku 1715 se situace na moravsko-slezském pomezí stala povážlivou, neboť drzost zbojníků neznala mezí.
- Opovědnice 3 Zabýval se jí dokonce sám císař Karel Šestý, který zaslal krajskému místodržiteli Františku Ludvíkovi dopis následujícího znění:
- Opovědnice 4 Krajskému místodržícímu Františku Ludvíkovi, velmistru řádu německých rytířů pozdrav.
- Opovědnice 2 Pročež Vaše Milost v nejposlušnější zprávě z 21. Elapsi mensis et anno nejpokorněji oznamujete, že se při vyhledávání a kladení překážek lupičům nacházejícím se na Valašsku a v jiných místech moravských distriktů nejúčinněji a nejlépe osvědčili vybranci, pročež tedy žádáme, aby čtyřicet takových najali a jejich zásobování ex quanto militari povolujeme. Mimoto ještě jednou nejmilostivěji přikazujeme, aby Vaše Milost měla dozor a přispěla k odstranění lupičství.
- Juráš Tak, a spadla klec.
- Opovědnice 4 To jsem zvědavá, jak to dopadne.
- Opovědnice 1 V té době se konala velká střelecká soutěž v Kroměříži.
- Juráš Raději se nebudeme ukazovat, Ondro, nějak mě svrbí krk, bylo by jich tu na nás hodně.
- Opovědnice 2 Všude už bylo plno vojáků.

/proměna Opovědnic ve vojáky/

- Ondráš Neboj se, nic se nám nestane.
- Juráš A co když nás někdo pozná?
- Ondráš Ty se také všeho bojíš.
- Hlasy To je Ondráš. Chyťte ho, zadržte ho!
- Ondráš Stůj ani se nehni! Tak co, kdo se se mnou chce utkat? Dostali jste mě, páni portáši, ale ještě než mě odvedete, dovolte, abych si ještě jednou připil na zdraví císaře pána. Tak a máte, co jste chtěli.
- Opovědnice 1 Tak takové věci se o Ondrášovi povídali mezi lidem.
- Opovědnice 3 Já vám řeknu taky jednu povídačku: Tak jako uměl Ondráš pískat na prsty, to už nikdo nedokáže. Franta Krkošů, co se onehdy vrátil z vojny, tvrdil, že mašina ve Vídni, co po těch železných prutech jezdí, zajisté silněji píská. Ale já tomu nevěřím, jakož i tomu, že mašina bez koní jezdí. A jestli je tomu skutečně tak, tu se to zajisté neděje po dobrém.
- Opovědnice 2 To je všechno?
- Opovědnice 4 Jo.

/Ondráš svým šarmem znovu zapůsobil a hrdinně odchází „branou“ ze scény následován trochu méně zajímavým Jurášem/

9. MRAČNA SE STÁHLA!

- Opovědnice 1 V únoru léta Páně 1715 vyslal František Ludvík na pomoc proti zbojnické bandě pluk althanských dragounů, který měl stanoviště v Opolsku a Ratibořicku.
- Hrabě Pokyny k zadržení zbojníků mají být provedeny přesně. Bude-li nějaký zbojník chycen a přizná se, nebo bude jeho vina potvrzena dvěma svědky, ať je ještě téhož dne pověšen na nejbližším stromě. Objeví-li se raubířská verbež v blízkosti vsi, ať je v obci zvoněno na poplach, aby pluk althanských dragounů byl vyzooměn.
- Hraběnka Každý kdo se vrátí dobrovolně, dostane milost, i kdyby to byl zbojník.

/Hrabě a Hraběnka se dívají jak vojáci – Opovědnice nahání zbojníky – nově přichozího univerzálního Zbojníka, Ondráše a Juráše/

- Zbojník Jdou po nás, Ondro! Soběšovskýho postřelili u Sviadnova... nechal jsem ho tam ukrytého v hospodě. Moc nescházelo a dostali nás.
- Ondráš Kde jsou teď?
- Zbojník Někde u Hlučína. Je tam spousta vojáků na koních. Říká se, že potáhnou za náma do hor.
- Juráš Jestli hned neutečeme, tak nás tu postřílejí, jak toulavý psy!
- Zbojník Čeho se bojíš, Juro? Tady nás nenajdou!
- Juráš Budeme se stále skrývat jako divoká zvěř v lese? Měli bychom toho nechat, Ondráši! Copak je tohle nějaký život?
- Ondráš Zopakuj to? Teď přestat nemůžeme. Dostali by nás tak jako tak.
- Juráš Budeme snad čekat, až nás budou věšet na náměstí pro potěchu frýdeckých panáků?
- Ondráš Čekat nemusíš. Kdo se míchá mezi plevy, toho taky svině sežerou.
- Juráš Říká se, že kdo tě zabije, dostane milost od samýho císaře.
- Ondráš Za takovou píseň je jidášská mzda!
- Juráš Uteču do Uher, tam nás neznají a můžeme tam začít znovu.
- Ondráš Nikam nepůjdem. Kdo se hne, tomu rozrazím lebku.

/na scénu postupně přibývají všechny postavy, Hrabě a Hraběnka už permanentně přítomní lovu na zbojníky, zabarikádovaného Ondráše s Jurášem opustil Zbojník, aby se mohl proměnit v Bubeníka, vše se zrychluje, píseň/

- Hlas 4 Myslíš, že je chytěj?
- Hlas 2 Jasně a pěkně s nima zatočej, šup s nima na oprátku. Já bych jim zakroutila krkem.

- Hlas 3 Slyšeli jste to? Proslýchá se, že chtějí přepadnout i samotný Frýdek. Ondráš má prý spadeno na hraběte Pražmu.
- Hlas 4 No jo, on mu zamordoval tátu.
- Hlas 2 Stejně vám povím, že ty zbojníci jsou pěkná sebranka. Samí zběhové a zabijáci a vůbec ti, co nemůžou žít ve slušný společnosti.
- Hlas 1 A to víte, že na Ondrášovu hlavu byla vypsána odměna sto zlatých?
- Hlas 2 Kdes to, prosím tě, slyšela? Takový peníze... Kde by na to vzali?
- Hlas 3 Třeba si je někde půjčili.
- /píseň/*
- Opovědnice 1 S těma penězi to bylo tak. Slíbil je samotný císař, ale vybrané měly být na mimořádné dani ve Frýdku.
- Hrabě – Císař Jakkoliv se z našich míst nepochybuje o tom, že Jeho knížecí Jasnost i s Kolegiem veleslavného královského vrchního úřadu nesou nelibost nad nestoudnostmi provedenými opovážlivou lupičskou sběří v Horním Slezsku a také o tom, že k jejich zkrocení už byla i jiná opatření učiněna, považujeme za nutné k zachování klidu veřejnosti a pro vlasteneckou horlivost nejvyššího nutného obchodování doporučiti v této záležitosti toto: Aby byla na hlavního vůdce bandy, který se Ondráš, Undrasch jmenuje, určitá odměna sto zlatých, kromě příslibu pardonu tomu společníkovi, který by ho mrtvého nebo živého dodal.
- Dorotka Co je s tebou, Ondro?
- Ondráš Ale nic.
- Dorotka Myslela jsem, že už nepříjdeš.
- Ondráš Zbytečně se bojíš.
- Dorotka Těch tvých zbojníků se bojím, mají teď zlé oči.
- Ondráš Jsou to mí kamarádi...

- Dorotka Ve vsi je teď plno vojáků a portášů. Dávej na sebe pozor.
- Ondráš Asi za tebou dlouho nepřijdu, Dorotko. Soběšovskýho postřelili u Sviadnova.

10. PAN SMRT(KA)

- Dorotka Další dějství se odehrává ve Sviadnovské hospodě. Na silném dubovém sloupu uprostřed krčmy visí pušky, šavle a obušky zbojníků. Bukové louče osvětlují zčernalé stěny i nevlídné tváře hostů hrajících karty.
- Ondráš Proč si sem přišel, Juro? Měl jsi být na Grůni.
- Juráš Zbytečně bych čekal, nikdo tam nepřijde.
- Ondráš A co kdyby?
- Juráš Kdo by chodil? Celý týden se tam nikdo neukázal. A co ty? Seš tady sám?
- Ondráš Proč se ptáš? A kde je Pilenda s Vojtkem?
- Juráš Asi se někde zdrželi, měli tu už být. Tak na tvoje zdraví, Ondro... Pamatuješ tenkrát v Kroměříži? Třicet jich po nás šlo a stejně nás nedostali. Nebo na Lysé, dostal jsem ji do nohy a tys mě nesl dobrých pět mil na zádech. Pij, Ondro, proč nepiješ?
- Ondráš Mám starosti, Juro, všude je teď plno vojáků a taky udavačů. Nevím, komu můžu věřit a kdo mě za sto zlatých prodá...
- Juráš Zbytečný obavy, Ondro, nikdo se ti neopováží zkřivit ani vlas.
- Smrt Přišla jsem si pro tebe. Jsem smrt.
- Ondráš Ale proč? Asi se mýlíš... určitě se mýlíš! Nemocný nejsem a taky po mě nikdo nestřílí.
- Smrt Podívej se kolem sebe. Všichni tě chtějí zabít.
- Ondráš Ale kdo? To jsou samí kamarádi. To jsou všechno moji kamarádi. Co se stalo? ... To nechápu, prostě tomu nerozumím! Juro! Proč si to udělal, Juro?

Juráš Nevím, muselo se to stát. Mám toho štvání už dost. Budu sloužit každému, kdo mě nechá na pokoji. Je mi líto, že jsem musel prolít krev, ale jinak to nešlo. Byl jsi naivní, myslel jsi, že můžeš změnit to, co je? Komu jsi chtěl namlouvat, že se obětuješ pro ostatní! To je dneska směšný. Každý chce mít svůj postroj, ve kterém by dobře táhnul. A k čemu je dobrý svědomí, jenom na to, aby tě někdo odpráskl jako psa.

Ondráš Poctivý člověk cítí, že je poctivý a darebák aspoň někdy cítí, že je darebák... Věděl jsem, že mě někdo bude chtít zabít, pokušení bylo příliš veliké. Jenom jsem nevěřil, že to uděláš ty. Myslel jsem, že si to budeš umět spočítat... Jenom nevěř tomu, že jsi vyhrál, jenom nevěř tomu, že tě nechají na pokoji. Dál se musíš dívat, o kousek dál. To je všechno.

Opovědnice 3 Tak počkat. To bylo tady. Ondráš stál tam, Juráš mu ten obušek vytrhl a praštil. Krev tekla tudy.

Opovědnice 4 Celá podlaha se od toho umazala.

Opovědnice 1 Tak a je to. Člověk je křehká nádoba. Musím tady zamést.

/Dorotka říká scénická fakta, který to Zbojník se vždy chlubí, že Ondráše taky tak trochu zabil/

Opovědnice 3 U zabití Ondráše jsem byl také já (Jura Pilenda). Chytil jsem ho zezadu, aby se nebránil.

Opovědnice 4 Já jsem (Ondra Chlopčík) a zhasl jsem louč, aby si Ondráš nevšiml, že mu Jura bere obušek.

Opovědnice 2 Já (Jiří Vojtek) a jsem tam byl pro všechny případy.

...

Opovědnice 1 ... brambory letos nějak nerostou...

11. ZHUŠTĚNÝ ZÁVĚR

Dorotka Za tři měsíce po této události byl Juráš se svými druhy vyzván panským úřadem, aby se dostavili do Frýdku k převzetí spouštěcího listu.

Juráš Utečeme spolu, Dorotko, za hranice, kde nás neznají, a začneme nový život. Budu mít peníze. Zapomeň a uvidíš, že bude všechno dobrý. Bídu mít nebudeš. Nějaká ta usedlost se najde a začneme znovu. Nemusíš mi odpovídat hned, já počkám. Sto zlatých jde proměnit v řadu let příjemného života.

Hrabě – Císař Já, Karel Šestý, po všechny časy rozmnožitel svaté říše římské, německého jazyka et cetera, tímto svým listem na vědomost dávám: Jest zvykem habsburského domu, že odměňuje své věrné služebníky. Poněvadž bylo zbojníkům slíbeno, že jim bude trest prominut, vydají-li Ondřeje janovického živého či mrtvého, bude tento slib dodržen. Ale jen ve čtyřech případech. Ale jen ve čtyřech případech. A to u zbojníků Jiřího Juráška, zvaného Juráš, Jiřího Polendy, Ondřeje Chlopčíka a Jiřího Vojtky, kteří vskutku mrtvého Ondráše předali úřadům.

Dorotka Tak tento dopis přečetli Jurášovi na zámku ve Frýdku.

Juráš To je všechno?

Dorotka Jo.

Juráš A co peníze?

Hrabě O těch tady nic není. Počkejte, tady něco je ... co se týče slíbené odměny, bude jim sto zlatých florenů vyplaceno ve stejných dílech na magistrátu v Těšíně... za přítomnosti krajského maršálka... a předán jim děkovný list...

Juráš Dorotko, musíš se mnou jet do Těšína! Tohle je jedinečná příležitost. Nic neříkáš? Copak si myslíš, že ti něco Ondráše vrátí?! Jak myslíš, že se ti tady bude žít? Mlčíš? Shnij si tady...!

/píseň, Juráš se opíjí, Dorotka může znovu přidat některá scénická fakta.../

Polenda Já nevím, Juro, mně se to nějak nelíbí. Proč máme chodit do Těšína, když nám ty peníze mohli dát tady?

Vojtek Asi z toho chtěj udělat velkou slávu. Bude nám děkovat samotnej maršálek.

Juráš Ale co, napij se.

Vojtek Uvidíš, jak si nás budou považovat.

Polenda Stejně se mi to nelíbí. Proč zrovna v Těšíně? Víš, co je tam vojska? A co když nás tam chtějí vylákat?

Vojtek Co se bojíš? Teď už se nemusíme skrývat.

Juráš Pij a nekecej.

- Vojtek Proč by nás zvali až do Těšína?
- Polenda A proč by nám ty peníze nemohli dát tady?
- Juráš Asi tady mají prázdnou kasu.
- Vojtek Tak jdete už?

VLOŽENÁ SCÉNA – SBĚRATELSKÉ KARTIČKY „ZBOJNÍCI“

- Dorotka Jiří Jurášek se dostavil k převzetí odměny do města Těšína. Nemohl vědět, že císař napsal ještě jeden dopis. Přímo královskému maršálkovi Adamu Václavovi.
- Opovědnice 1 Protože spravedlnost přikazuje, aby jejich loupeže byly potrestány i jinak, přikazujeme, aby tito čtyři byli v Těšíně spoutáni do želez a s dobrou stráží transportováni na galeje do Rjegy. Náklady spojené s transportem mají být hrazeny z premie sto zlatých, kterou měli dostat za zabití Ondráše.
- Dorotka To ovšem neplatilo, protože se Juráš se svými kumpány spoutání bránil, a tak se dopustil dalšího krvavého činu, byl uvězněn a souzen.
- Hlas 4 To s ním asi nedopadne dobře...

/Opovědnice si jdou prohlížet (na „horu“) jakési „hokejové kartičky“ zbojníků, postupně o nich jednotlivě mluví a obdivují jejich OPRAVDOVÉ životy, Hraběnka jde „na tajnačku“ hledat Juráše mezi zajaté zbojníky, ten ji nejprve přijme s vidinou toho, že se zachrání, avšak zjeví se mu halucinace – Ondráš.../

- Někdo 1 To je Ondra Trybola z Grůně u Nové Vsi. Zbojníkem byl osm let a zdržoval se u Zápolky na Javorníku. Byl při oloupení hospodského v Těšíně. Ukradl jeho sestře dvě krávy.
- Někdo 2 Toto je Bartek Pavlosek zvaný Kovařík. Dal se zlákat Ondrášovými sliby, že se bude dobře mít. Z prodeje ukradeného plátna dostal pět zlatých.
- Někdo 3 Jura Pilenda z Malenovic, byl zbojníkem tři roky...
- Někdo 4 Takhle nějak vypadal Jura Vojtek ze Starého Města. Měl nakřivo nos a napadal na levou nohu. Byl taky při zabití Ondráše.

Někdo 5	To je Sirota z Pistrce u Těšína, byl chycen ještě za Ondrášova života. Zpočátku byl žebrákem a pak vykrádal úly...
Někdo 6	Jan Bartek, třicet let...
Někdo 7	Ondra Krasulc...
Někdo 8	Josef Soběšovský, postřelený ve Sviadnovské hospodě.
Někdo 9	Jiří Jurášek...
Hraběnka	To je on!
Někdo 10	... byl prý s Ondrášem nejlepší kamarád. V noci na prvního dubna ho však zabil vlastním obuškem. Potom odnesli Ondráše na nosítkách, zakryli ho prostěradlem a dali do valchy.
Ondráš	<i>/jako nereálná postava/</i> Pamatuješ se na mě? Jsem Ondráš, zabil jsi mě. Vidiš tu ránu? Ještě teď krvácí.
Juráš	Co chceš, jdi pryč.
Ondráš	Nechceš mě znát. Nepřišel jsem s tebou účtovat.
Juráš	Tak to jo, to jo. Pro mě jsi pořád kamarád. Můj nejlepší kamarád!
Soudce 1	Jak ti říkají?
Juráš	Jiří Jurášek.
Soudce 2	Odkud jsi, čím jsi poddaný, a jaké víry jsi?
Juráš	Z Malenovic, z Frýdeckého panství, katolické víry jsem.
Soudce 1	Jak starý jsi?
Juráš	Okolo třiceti let jsem starý.

Soudce 2	Kolik dětí máš?
Juráš	Žádných dětí už nemám.
Soudce 1	Jakej obchod vedeš?
Juráš	Jak jsem s raubířstvím přestal, od toho času jak jsem s mýma kamarády po usmrcení hlavního raubíře Ondráše na examenu byl, stavění nové jsem si v Malenovicích vystavěl a dobrým hospodářem býti chtěl.
Soudce 2	Proč jsi se tak bezbožně právu protivil a tolik právních osob smrtelně poraniti osmělil?
Juráš	To jsem ze strachu učinil, neb když jsem s mými kamarády na rathaus přišel, všem naše obušky pobrali a biřič pouta přinesl. Což já vidouc, hned jsem se zalekl, až jsem také svůj nůž vytáhl a takovým se bránil.
Soudce 1	Věděti jsi musel, že takový čin se trestá na hrdle!
Juráš	To já věděl. Ale myslel jsem, jak se ubrániti. A utéci jsem chtěl, kdybych mohl.

/píseň, závěrečnou řeč řekne Dorotka, je přece Opovědnice, načež Hrabě „na hoře“ zatleskává a zbylé postavy v rytmu mizí = odcházejí – umírají, jen Dorotka zbude, dovypráví příběh, který přežila, oběšený Juráš? (pomsta Hraběte za „svádění“ hraběnky)... a další postavy + Smrtka = předávání si kosy, Juráš začíná, pak další... „Jsem myslěla, myslel teda... že nám ty peníze dají, že se o nás ten stát jako... postará a ono...“; „Vždyť člověk v životě ještě nic neužil.“ apod./

Dorotka	Hle, nešťastná fortuna na Juráše srze strašlivý mord ve Sviadnovské hospodě udeřila, neboť tak se děje každému, kdo za Jidášův peníz prodává. Poslechněte proto, mládenci a panny, naučnou píseň o posledním účtování s tímto světem raubíře Juráše... léta Páně 1716.
---------	--

/píseň/

Opovědnice	Co se hrozíte nejmilejší křesťané? Vždyť je to jen hra, komedie, kratochvíle. Což kdyby se to mělo opravdu díti tu by vám teprv strachem srdce strnulo.
------------	--

KONEC

Příloha č. 4: *Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš*
(fotografie)

Obrázek 23: *Juráš (Miroslav Jindra) před Opovědnicemi obhazuje svou zradu na Ondrášovi*

Obrázek 24: *Hraběnka (Kristina Haitlová) a Hrabě (Kateřina Horáčková) nad Opovědnicemi*

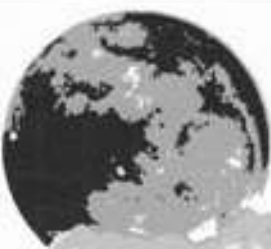

Obrázek 25: *Josef a Jitka Čudlých hudebně doprovázející inscenaci*

Obrázek 26: *Dorotka (Hedvika Řezáčová) a Ondráš (Jiří Krupica)*

design and print REKLAMNÍAGENTURA.COM

KOMEDIE

o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš

*scénář: J. KOVALČUK, profesor JAMU, režie: M. DOMKÁŘ, posluchač JAMU
autor úprav lidových písní: V. BULIS, hudební doprovod: J. a J. ČUDLÝCH*

20. ČERVNA 2009

OD 20.00 HODIN

prostranství před dolním kostelem
ve Velké Lhotě

pořádají:
*Občanské sdružení Komorní sbor Velká Lhota
a Divadelní fakulta
Janáčkovy akademie múzických umění v Brně*

JARMAREČNÍ DIVADLO

na motivy
KRAMÁŘSKÝCH PÍSNÍ

Obrázek 27: Plakát k inscenaci (Josef Kovalčuk)

Příloha č. 5: *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších (scénář inscenace)*

VELKOLHOTECKÁ LÍPA

ANEB

**DIVADELNÍ ZTVÁRNĚNÍ PŘÍBĚHŮ, POVĚSTÍ, PÍSNÍ, ZVYKŮ A OBYČEJŮ Z VELKÉ
LHOTY A OKOLÍ PODLE ZÁPISŮ JANA KARLA ZAMAZALA, ROBERTA SMETANY**

A DALŠÍCH

/píseň „Vandrovali hudci“/

PROLOG

/na začátku vyběhnou svatebčané z kostela, svatebčané hází na ženicha a nevěstu ryži, hrách/

/píseň „Už já více přes ten Brandlín“/

/snaží se k nim přiletět vrána, všichni ji odhánějí/

/přiletí čáp a přinese dítě/

/rodiče dítě pomažou medem, posypou solí, protáhnou zástěrou, nesou ho ke křtu, pokřtí a opentlí ho/

Rodiče Odnegli jsme pohana,
 přinášíme křesťana

/rozbití hrnce/

/následují dětské hry a rozpočítávadla/

Jedna, dvě, Honza de, tři, čtyry, z hospody,
pět, šest, nemá čest, sedum, vosum, ztratil rozum,
devět, deset, de se věšet, jedenáct, dvanáct, už tam visí jako paňác.

Ekete, pekete, sikete, sáj, rybe, rábe, koj.

Anda, dvanda, třenda, čtvrnda, pátě, látě, souka, louka, do klobouka,
Alec, palec, muzika, tanec, cingy, lingy, ven.

/malý Antoň během rozpočítávadla zasazuje lípu/

/lípa vyrostne během několika okamžiků/

Lípa Velkolhotecká lípa aneb Příběhy, pověsti, písně, zvyky a obyčeje z Velké Lhoty a okolí!

/písně „Časně z rána,“ „Nic mě tak netěší“ a „Sedláci, jonáci, to jsou páni“/

Lípa Horský kout v jihovýchodním cípu Českomoravské vysočiny, tři hodiny cesty od Dačic i starobylé Telče,
 pod úpatím vrchu Hradiska.

Vypravěč 1 Nezapomenutelný je pohled z jeho vrchu, z jeho „vyhlídky“!

Vypravěč 2 Všude kolem na dalekém obzoru lesy a před nimi vesničky mezi stromovím, mořem luk a polí. Až ke
 hranicím Rakouska dohlédneš!

Lípa	A toto jest Velká Lhota.
Vypravěč 1	Toto zátiší je zrovna stvořeno k tomu, aby zde v pokoji a v bázni Boží přebýval lid bohabojný. Lid stále si pamatující: Nic jsme nepřinesli na tento svět, bezpochyby že také nic si odnést nemůžeme.
Vypravěč 2	Rozumím vám, milý bratře. Ale ta neblahá rozdvojenost, to je naše neštěstí. Ves rozdělena sama proti sobě – pustne.
Ostatní	Pšt!
Lípa	A ve Velké Lhotě rostla mohutná lípa, jejíž obvod při kmeni měřil více než šest metrů. Bývala strážkyní celé vesnice a více než třistaletou staříčkou pamětnicí.
Vypravěč 1	Vysokou polohou, drsným podnebím a málo úrodnou půdou nelákal tento kraj obyvatele nižších poloh k osídlení. Zato ve válkách, v dobách protireformačních a hlavně za války třicetileté se stával málo přístupnou skrýší uprchlíků a českých bratří, kteří v divokém zmatku prchali před nepřítelem.

/během celého úvodu se snaží prosadit Auditor 1 i Auditor 2, což se jim v závěru podaří/

1. STÍNÁNÍ BERANA

Auditor 1	Vzácné shromáždění! Vítáme vás s uctivostí, že jste tak laskaví byli a nás dneska navštívili, to o našem posvícení, kde trápení mnoho není, naší radost doplniti, proto budete tancovat šoupavou, skákavou, válenou, každý se svou Helenou.
Auditor 2	Vzácné shromáždění! Při této příležitosti umínil jsem sobě promluvit před vámi tato slova, která napsána byla na dveřích u poklopa na straně 53. těmito slovy: Po Havle se všecko zavře a Martin zavírá poklopa.
Auditor 1	Dále zaznamenal starý Jura: Není dobře bláznovi vejce svěřiti.
Auditor 2	Tato slova budou základem našeho dalšího počínání a vás, vzácné shromáždění, žádám o trpělivé poslouchání, aby co psáno je, se vyplnilo a kdo z vás v zármutku je, toho aby potěšilo, nebo každý, kdo mnoho zkusí, radovánek potom hledá a k zpěvu, k tanci pobízet se nedá, ba kdo zkusí ještě víc, nedělá si z toho také nic.

Auditor 1 Příde-li smrt a jemu život zkazí, s tím mu všechny radosti pokazí. Tak i my tu jednoho máme, jemu rekviem zazpíváme, ten však nemá jako jiný zemřít, nýbrž po vůli pana kata má mu býti hlava sřata.

Auditor 2 Tak posvícenský zvyk to jest, na mou a všech těch pánů čest. Muzikanti vivat.

/hudba - bubeníci/

Auditor 1 Dále, vzácné shromáždění, tento náš delikvent žádá za odpuštění, neb on ví, že brzy život skončí, proto se smutně s tímto světem loučí a skládá poslední vůli svou:

Beran

1. Na mísu poroučí duši ubohou.
2. Mou krev panenám bledým, které své málo mají, aby si mou přidali.
3. Mou neposlušnou hlavu poroučím všem neposlušným služebníkům, kteří když jim hospodář neb hospodyně poroučí, aby k muzikám nechodili, oni přec bez dovolení utíkají.
4. Můj breptavý jazyk poroučím klepavým pannám i také babám, aby si svůj nedraly a na delší čas zachovaly.
5. Mé rohy odporoučím všem domýšlivým lidem, až si své utrkají.
6. Mé uši takovým panenám, které každou klepu rádi slyší.
7. Moje střeva na strany třeba, poroučím je všem hudebníkům, aby čile hráli a pobízet se nenechali.
8. Teď jsem se ještě rozpomněl, že jsem za Jelínkem v Americe panu mlynáři Markovi okna vytřískal, pšenici mu sežral, mlynáře na vandroky hodil, poroučím mu svou držku a své plíce, aby se nehněval více.
9. Vlnu odporoučím 16-tiletým mládencům, kteří se nad tím zlobí, že nemají vousy.
10. Kůži odporoučím tomu muži, jehož žena kalhoty nosí a on chodí bosý.
11. Vám, páni popravní, poroučím mé maso tlusté, byste u pana šenkýře dali ho upéci, k němu hezké holky posadili, při tom nějakých pár litrů piva vypili, mně se více nehněvali a komu jsem málo poručil, toho prosím, aby mně odpustil.
12. A vy páni muzikanti, vemte vy své instrumenty, zahřejte mně pěkný marš, neb se blíží můj poslední čas, já již vidím, že brzy život skončím, proto se smutně s tímto světem loučím.

/bubeníci – gradace před popravou – na poslední chvíli však štronzo/

2. ODSOUZENCI

/do zvuku bubnů, ostatní stále drží ve štronzu předchozí scénu, jak jsou vyvolávání, herci postupně odcházejí, až beran zůstane na scéně úplně sám/

Lípa U osady Světlé jest podnes Studánka Páně. Vypravuje pověst, že se tam potají scházeli evangelíci z celého okolí. Cizí kněz Večeři páně jim tam vysluhoval. Jednou se na ně obořili katolíci a kněz, dávaje

se na útěk, hodil prý kalich do studánky. Tam se potom hledalo, ale kalich nebyl nalezen. A praví se, až zase jednou přijde protivenství na lid evangelický, všichni v okruhu dvou hodin chůze od studánky budou zachráněni.

Vypravěč 1 Když přišla doba, kdy se jezuité dostali i do tohoto kraje, pátrali po nekatolících a jejich náboženských knihách, vyhrožovali, odváděli je do vězení a mučili, mnozí schovali své knihy do tajných úkrytů a jen na oko přistupovali k víře katolické.

Bubeníci Ve Velké Lhotě, Brandlíně, Šachu a Radlici bylo nalezeno množství kacířů – eine solche Menge deren Kettern und Ketzerey Verdächtige Leuthe bishero verborgen gewesen seyn, dass die ganze 4 Communitäten Schach, Radlitz, Brandlín und Lhota gänzlich angeszeckt zu seyn befunden worden...

/atd. německým přízvukem/

Na základě výpovědi a důkazů odsuzují se Matěj Wranek, Tomáš Příbyl, Jiří Štěrbá, Josef Přikryl, Jiří Kočvárek zvaný Lojka, Matěj Mátl a Jakub Smetana k půlročnímu držení v železech a poutech na pevnosti Špilberku. Protiva tomu Rozina Doležalová, Voršila Koubová, Kateřina Koubová k půlročnímu držení v pevnosti olomoucké. Pro tyto zatvrzelé kacíře nestačí jen tělesné potrestání, ale též církevní trest.

/píseň „Ležel jsem, Samson, zemdlený“/

Auditor 1 Jistá Macková ze Šachu byla pro evangelium nelidský týrána. Donucena byla pít horkou kolomaz. Učinivši první doušek, usmála se trýznitelům na truc:

Macková To je sladké, dejte mi ještě jednou.

/toto se může 3x opakovat/

Vypravěč 2 A pila dál, až raději duši vypustila, než by zapřela víru srdce svého. Na Mackových vrších je místo, kde statečná tato žena pohřbena jest.

Všichni Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!

3. ANTOŇ LHOTECKÝ

Lípa Byli však i mnozí, kteří se nikdy nesmířili s dvojitou hrou a náboženskou přetvářku považovali za nejtěžší hřích. Nejpevnějším a nejhorlivějším byl starý Antoň Lhotecký.

- Antoň Bratři, nesnesu již déle přetvářku. Vstávaje, lehaje, svědomí mi nedá pokoje. Stydím se za sebe i za vás. Bojíme se slov pravdy, zavíráme před ní oči a posloucháme ďábla. Což není víc dobrého v nás? Hrdi byli naši otcové na víru svou a my se za ni stydíme. Bojíme se před lidmi, děsíme se bolesti těla a ducha utloukáme. A přece stojí psáno: Kdo mne vyzná před lidmi, toho i já vyznám před Otcem. Proto odtud raději odejdu. V cizině zvednu svobodně hlavu a budu velebit Boha tak, jak mne tomu otec s matkou učili. Kdo z vás půjde se mnou? Řekněte!
- Vesničan 1 Jsi sám, bezdětný a vdovec, nikoho tu nenecháš!
- Vesničan 2 Co my?
- Vesničan 3 Co v cizině s rodinou?
- Vesničan 4 Dostanem se tam vůbec? Nechytnou nás na hranicích?
- Antoň Těžko, přetěžko budu opouštět tento rodný kraj, i vás, bratři. Zanechám zde vše, co mi bylo drahé. Až se pod touto lípou někdy sejdete – vzpomeňte, bratři, na mne. Až bude vánek snášet vám z koruny stromů vůni jeho květů, vězte, že z dále i já budu zalétat vzpomínkami k vám.
- Vesničan 1 Půjdu s tebou.
- Ostatní Půjdeme také.
- Lípa Dva dny po té se opět večer sešli pod lipou u starého Antoně Kudrna z Brandlína, Dušek z Velké Lhoty a Bártů ze šachu. Všichni s velkými uzly a sukovicemi. Za Duškem přišla za chvíli i jeho statná žena s napěchovanou plachtou na zádech a s rancem v ruce. Usedli pod lípou a mlčeli. Dlouho čekali. Ale nepřišel ani Plucar z Radlic, ani Závodský z Brandlína.
- Antoň Půjdeme.
- Lípa Naposledy oči všech pohlédli do míst, odkud přišli a Antoň přeletěl zrakem opuštěnou chalupu, ztichlou zahrádku s milými štěpy i vonnou šelestící lípu.
- Antoň Bratří milí, kterýchž dojde hlas tento můj. Co prohlášeno jest v Písmě Božím, že jeden věk pomíjí a jiný nastává, to naplnilo se na všech, kteříž byli před námi a naplní se na všech, kteříž budou po nás. Všemohoucí Pán nás přivedl na svět, odměřil náš čas pobývání na této zemi a dovede nás na místa zůstávání věčného. I když nyní odcházíme, věřím s naším biskupem Janem Amosem, že po přejití vichřic hněvu, vláda věcí tvých se k tobě zas navrátí, ó lide český.

Všichni Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!

4. MASOPUST

Ponocný Odbila dvanáctá hodina...

Rychtář Už je konec masopustu,
začátek je pustu,
blázen se vybláznil,
svý kapce vyprázdnil.

/muzika přestane hrát, ženy odcházejí domů/

/muži položí basu na černou plachtu, obstoupí ji a jako kněz prozpěvují/

Muži Nesl sedlák ke kovářovi radlicu,
on mu ju spálil na polovicu.
Ešče sedlák kováře chválil,
že mu ju celó nespálil.

Lunge pripeti, lunge cempr,
sekula sekulorum. Amen.

/muži zvednou ze země basu a obcházejí s ní jako s rakví okolo hospody/

/ostatní nařikají a předstírají pláč/

/průvod se zastaví/

Muži Rekviem,
kde s ňó pácnem?

Muž Na zem.

/položí basu na zem, postaví se kolem ní a pláčou/

/poté opět zpěv/

Muži Rozlúčíme se s tym tělem,
nechme ho spať s pokojem,
ať nám tady odpočívá
a nám peníze z kapce nevydírá.

Amen.

/následuje zpěv a zapíjení žalu/

/písň „Kořalinka, teta moje,“ „Co dělá má žena“ a „Naříkala jedna žena“/

- Lípa Ubíhaly dny, měsíce, léta... Jaro vystřídalo léto, zima podzim. Sousedé stárli. Ti, kteří před léty byli statnými muži, se jako starci klonili k zemi. Jen lípa jako by nestárla. V zimě, kdy mlhy s mrazem na lípu navěsily tuny ledového pancíře, rozhazovala svou přítěž na zlost vozkům i pocestným. Ale přišlo jaro, lípa se zazelenala, přišlo léto, lípa rozkvetla a pyšně opět zvedala korunu k nebi, jakoby chtěla přerůst věže kolem ní stojících kostelů.
- Vypravěč 2 V tu dobu přibelhávali se každoročně k lípě i dva starci: jeden z blízkého Brandlína, druhý ze vzdálenějších Radlic – Závodský a Plucar. Usedli a vzpomínali na starého druha Antoně a bratry v cizině. Žijí? Vzpomínají? A když mládež a sousedé přisedali k nim, vyprávěli starci o čtyřech bratrech v dalekém širém světě.
- Vypravěč 1 A sousedé na lípu přenesli lásku těch, kteří ji již nikdy nespátřili. Říkali jí lípa bratří.

5. TOLERANČNÍ PATENT

- Lípa Dne 13. října 1781 byl vydán toleranční patent. Když se o tom ve Lhotě dozvěděli, rozlehl se velký jásot nad tímto Hospodinem vnuknutým darem. Mužové Tvrz a Jelínek postavil se v čelo spoluvěrců, chvátajících k světlu zákonného uznání víry své. Žádali, aby jim povolena byla stavba modlitebny ve Velké Lhotě a také aby jim byl přidělen duchovní pastýř a učitel.
- Vypravěč 1 Coby evangelický pastýř začal ve Lhotě úřadovati Daniel Boczko ze Slovenska. Byl však vyznání augšpurského, které mnohým Lhoťákům nebylo blízké A to se i stalo důvodem novým rozepřím. Lhota se stala pověstnou pro ustavičné hádky a rozepře mezi Augšpurskými a Reformovanými. Ty pokračovaly, až si reformovaná strana helvetská vystavěla léta Páně 1867 také svůj kostel.
- Ostatní Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!
- Lípa Žádnou církev však nespasí věci zevnější, nýbrž život a duch.
- Vypravěč 2 Nejmhutnějších zvonů hlahol zůstane jalovou sebechválou, není-li zvonovně sboru přimísen ještě jeden kov a sice ten, o němž apoštol Pavel mluví řka: Bych jazyky lidskými mluvil i anjelskými a lásky kdybych neměl, učiněn jsem měď zvučící aneb zvonec znějící.

6. PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA

/zvuk bubnů, přicházejí bubeníci/

Bubeníci MÝM NÁRODŮM! Bylo mým nejvroucnějším přáním, abych léta, která z Boží milosti jsou mi ještě dopřána, mohl zasvětit dílům míru a uchránil Svoje národy před těžkými oběťmi a břemeny války. V radě Prozřetelnosti bylo jinak rozhodnuto. Pletichy protivníka plného nenávisti nutí mne, abych na ochranu cti svého mocnářství, na ochranu jeho vážnosti a moci, k zabezpečení jeho državy po dlouhých letech míru uchopil se meče...

Lípa Jednoho dne se objevily na mohutném kmeni vyhlášky, jimiž císař, z boží milosti vyhlásil válku slovanskému Srbsku, čímž byla rozpoutána strašná válka světová. V té době se na lípě střídaly téměř denně úřední vyhlášky, které přinášely nové a nové pohromy kraji a celému národu.

Vypravěč 1 Však přešla i tato doba utrpení, skončila světová válka, národ povstal k novému životu.

Vypravěč 2 A lípa zpívala v květu a vůni píseň svobody! Idea československá spojila v osvobozené vlasti obě evangelické církve v církev jedinou. V tu dobu vítala lípa mládež veselými vyhláškami, zvala ji k tanci a k zábavám.

/dívky přiběhnou za hospodářem v průvodu se Smrtí/

Dívky Smrt nesem, zanesem, nové léto přinesem. Buďte, páni, veselí, že jsme léta dočkali s červenýma vejci, s žlutými mazanci. Jakej je to mazanec bez koření, bez vajec? Fiala, růže kvést nemůže, až jí milej Pán Bůh s nebe pomůže. Pomoz jí, Bože, svatá Markéto, dej nám dobré léto na pšeničku, na žitko, až to budem žít, Pán Bůh rač popřít. Svatý Jiří, svatý Jan po věnečku veze nám, nám, nám, těm lhoteckým panenkám. Vy lhotecký panenky, učešte si hlavičky pro zelený věnečky. Pochválen Pán Ježíš Kristus!

/dívky odejdou k potoku a hodí do něj smrt, poté se rozutečou – ta, která dobíhá poslední, prý umře, již při jejich útěku na ně zaútočí chlapci s pomlázkami/

Chlapci Hajá, pupu, Mařenka je z cukru,
Aninka je z koudele,
každý se jí vysměje!

/a zároveň/

Dávaj vajec, kázal kadlec,
kázal kadlec i kadlička, abys dala dvě vajíčka,

jedno bílý, dvě červený, šak ti slípka snese jiný.

/chlapci dostávají vajíčka/

/hra „babu na babu“ - chlapci ťukají vajíčky o sebe a říkají/

Chlapec 1 Babu na babu – špic na špic!

/obě vejce se protuknou/

Chlapec 2 Špic na špic – babu darmo!

/naťuknuté vejce je označeno jako káča/

/přilétají čápy a lidé je opět odhánějí/

7. POKÁCENÍ LÍPY

/opět zvuk bubnů, během něhož přichází úředník/

Úředník Kořeny této lípy zvedají základy fary, její kmen překáží úpravě silnice, její koruna v zimě a v dešti ohrožuje bezpečnost jízdy. A proto, v pátek, 20. srpna 1937 v pravé poledne padne její ohromné tělo na zem.

Ostatní Lhota, Šach a Radlice, tam beranů je nejvíce!

/píseň „Vandrovali hudci“/

/katani lípu pokácí, a rozřežou na polena/

/lípa je ověšena květinami, odnesena k ohni a spálena/

/píseň „Přijde jaro, přijde, bude zase máj...“/

KONEC

Příloha č. 6: *Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších (fotografie)*

Obrázek 28: *Velkolhotecká lípa (Šárka Ziková) a Kat (pod rudou maskou ukrytá Libuše Hašková)*

Obrázek 29: *Libuše Hašková a Vojtěch Johaník při rituálním pojídání polévky před narozením dítěte*

Obrázek 30: *Křest právě se narodivšího Starého Antoně (zleva Matěj Mužík, Jan Čáslava, Vojtěch Johaník a Libuše Hašková)*

Obrázek 31: *Starý Antoň (Jan Čáslava) burcuje velkolhotecké publikum*

Obrázek 32: *Pohřbívání basy*

Obrázek 33: *Josef a Jitka Čudlých pěvecky doprovázející inscenaci*

Obrázek 34: *Stínání berana (Matěj Mužík, na stole)*

Obrázek 35: *Mučení Mackové ze Šachu (zleva Tereza Kolářková, Veronika Slováková a Vojtěch Johaník)*

Obrázek 36: *Opět pohřbívání basy, tentokrát i s plačkami*

Obrázek 37: *Ověšování Velkolhotecké lípy (Šárka Ziková) květinami před jejím pokácením*

Obrázek 38: *Kácení Velkolhotecké lípy*

Obrázek 39: *Zakládání svatojánského ohně ze dřeva získaného pokácením Velkolhotecké lípy (vlevo)*

BERLAMAAGENTURNA.COM

pouliční divadlo

Velkolhotecká **LÍPA**

divadelní ztvárnění
příběhů, pověstí,
písní, zvyků
a obyčejů z Velké
Lhoty a okolí podle
zápisů Jana Karla
Zamazala, Roberta
Smetany a dalších

vstupné dobrovolné

sobota
26. ČERVNA 2010
od 20.00 hodin
před dolním kostelem ve Velké Lhotě

za nepříznivého počasí
se vystoupení uskuteční v kulturním domě (budova ZŠ)

účinkující - studenti Divadelní fakulty JAMU z Brna
hudební doprovod - Jitka a Josef Čudlých
režie - Vítězslav Větrovec
dramaturgie - prof. Josef Kovalčuk a Andrea Jochmanová

Obrázek 40: Plakát k inscenaci (Josef Kovalčuk)

Příloha č. 7: *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl* (scénář inscenace)

VELKOLHOTECKÉ PAŠIJE

ANEB

**DIVADELNÍ ZTVÁRNĚNÍ PAŠIOVÉHO PŘÍBĚHU, JAK NA KVĚTNOU NEDĚLI A NA
VELKÝ PÁTEK V EVANGELICKÉ CÍRKVI AUGŠPURSKÉHO VYZNÁNÍ VE VELKÉ
LHOTĚ ČTEN A ZPÍVÁN BYL**

PROLOG

Sbor Sem, sem k poslouchání, pobožní křesťani.
 Sem, sem poběhněte a muže poslechněte
 horlícího pro Ježíše Spasitele mého
 v rozjímání muk, bolesti, křivd a všeho zlého.

Vypravěč Pochválen buď pán Ježíš Kristus.
 V nejhlubší pokoře a poníženosti
 žádám se vší uctivosti
 všech přítomných, jež sem přišli,
 nelíbějí nás valchovat,
 když nás poznají chybovat.
 Představíme vám zrcadlo,
 v němž to krvavé divadlo
 bude vám vyobrazené.
 Ach, pohlédni do něj pilně!
 Spatříš smutnou tragédii
 zde na této komedii.
 Jeho nevinné trýznění
 chceme vám figurovat nyní.
 Jestliže v čem pochybíme,
 vy nám to za zlé nemějte,
 neděláme to pro naši chválu,
 ale pro čest Boha a jeho věčnou slávu,
 jen vás žádám, byste víc duchem rozjímali,
 než my můžeme figurovat, bídni.
 Za dovolení žádáme,
 ve jménu Páně již začínáme.

1. ÚVOD

Jan Křtitel Obraťte se, neboť se přiblížilo
 království nebeské.
 Připravte cestu Pánu,
 vyrovnejte stezky jeho.

Ježíš Čas přišel, abych šel a velebil, Otce svého
světu zjevil nebeského,
ukázal sebe, kdo jsem, jenž jsem poslaný
způsobit duší lidských spasení.
Přicházím k tobě a prosím tebe,
milý Jene, pokřti mne také.

Jan Křtitel Pane! Já sám mám od tebe
pokřtěn býti, ne ty ode mne.
Neboť ty jsi Bůh a člověk,
nepotřebuješ nikolivěk
žádného očišťování, ale my
potřebujeme milosti tvý.

Ježíš Mlč a nech, ať se tak stane nyní,
abychom naplnili spravedlnost Boží.

Sbor Tu jest náš milý Spasitel,
Smrti, pekla Vykupitel.

Vypravěč A z nebe se ozval hlas:
Toto je můj milovaný syn,
v němž jsem našel zalíbení.

Sbor Aleluja, Vykupitel,
aleluja, aleluja!

/přehlídka zázraků, snad pouze během hudby, shrnutí předchozího děje a uvedení do kontextu – poušť, učedníci, házení kamenem, nakrmení zástupů... - ve zkratce toto vše uvést, popř. vyřknout v rámci jednoduché repliky do hudby vložené a hudbu na okamžik zastavující, nejlépe mezi samotnými diváky/

2. POSLEDNÍ VEČEŘE 1

Ježíš Víte, že po dvou dnech veliká noc bude, a Syn člověka zrazen bude, aby byl ukřižován.

Učedníci Kde chceš, ať připravíme tobě, abys jedl beránka?

- Ježíš Jděte do města k jednomu a řekněte jemu: Vzkázalť mistr, čas můj blízko jest, u tebeť jísti budu beránka s učedníky svými.
- Vypravěč I učinili učedníci tak, jak jim poručil Ježíš, a připravili beránka. A když byl večer, posadil se za stůl se dvanácti.
- Ježíš Amen pravím vám, že jeden z vás mne zradí.
- Učedníci Zdali já jsem, Pane?
- Ježíš Kdo omáčí se mnou ruku v míse, ten mne zradí.
- Vypravěč Syn zajisté člověka jde, jakož psáno o něm, ale běda člověku tomu, skrze něhož Syn člověka zrazen bude: dobré by bylo jemu, by se byl nenarodil člověk ten.
- Jidáš Zdali já jsem, Mistře?
- Ježíš Ty jsi.
- Jidáš Co mám činit, já již vím.

3. JIDÁŠ

- Vypravěč Tehdy odšed k biskupům jeden ze dvanácti, kterýž sloužil Jidáš Iškariotský.
- Jidáš Co mi dáte a já vám ho zradím.
- Kaifáš Třicet stříbrných.
- Vypravěč A od té chvíle hledal příhodného času, by ho zradil.

4. POSLEDNÍ VEČEŘE 2

/Ježíš láme chléb a podává jej učedníkům/

- Vypravěč A když oni jedli, vzav Ježíš chléb a dobrořečiv lámal a dal učedníkům, a řekl:
- Ježíš Vezměte, jezte, to jest tělo mé.
- Vypravěč A vzav kalich a díky činiv, dal jim řka:

Ježíš	<i>/bere kalich/</i>
	Píte z toho všickni. Nebo to jest krev má nové smlouvy, kteráž se za mnohé vylévá na odpuštění hříchů. Ale pravímť vám, žeť nebudu píti od této chvíle z tohoto plodu vinného kořene až do onoho dne, když jej píti budu s vámi nový v království Otce mého.
Vypravěč	A sezpívavše písničku, vyšli na horu olivetskou.
Ježíš	Všickni vy zhoršíte se nade mnou této noci, nebo psáno jest: Bíti budu pastýře, a rozprchnouť se ovce stáda. Ale když z mrtvých vstanu, předejdu vás do Galileje.
Petr	Byť se pak všickni zhoršili nad tebou, jáť se nikdy nezhorším.
Ježíš	Amen pravím tobě, že této noci, prvé než kohout zazpívá, třikrát mne zapříš.
Petr	Bychtě pak měl s tebou i umříti, nikoli nezapřím tebe.
Vypravěč	Takž podobně i všickni učedlníci pravili. Tedy přišel s nimi Ježíš na místo, kteréž sloulo Getsemane.
Ježíš	Posedťež tuto, ažť odejda pomodlím se tamto. Smutnáť jest duše má až k smrti, pozůstaňtež tuto, a bděte se mnou.
	<i>/modlí se/</i>
	Otče můj! Jestli možné, nechť odejde ode mne kalich tento, a však ne jakž já chci, ale jakž ty chceš.
	<i>/učedníci usnou/</i>
Ježíš	Učedlníci moji, nemohli jste jedné hodiny bdíti se mnou? Ó, lidská naděje, jak jsi falešná. Ó, lidská pomoci, jak jsi mdlá. Tohoť jsem se nenadál, že mě moji nejlepší přátelé opustí.
Sbor	Krvavý pot z tváře kape, záhonky zkropuje, smrti ouzkosti veliké

tak tě zarmucuje.

Duch tvůj jest hotový,

ale tělo zemdlé

smrti se strachuje.

Ježíš Otče můj! Nemůže-liť tento kalich minouti mne, než abych jej pil, staniž se vůle tvá.

Vypravěč I přišel nalezl je, a oni zase spí, nebo byly oči jejich obtíženy.

Ježíš Spětež již a odpočívejte, aj, přiblížila se hodina, a Syna člověka vydali v ruce hříšných. Vstaňtež, pojďme! Aj, přiblížil se ten, kterýž mne zrazuje.

Vypravěč A nechav jich, opět odešel a modlil se potřetí, touž řeč říkáje.

5. ZRADA

/přichází Jidáš s vojáky/

Jidáš Kteréhokoli políbím, ten jest, držtež jej.

/přistupuje k Ježíšovi/

Zdráv buď Místře.

/políbí ho/

Ježíš Příteli, nač jsi přišel?

/učedníci tasí meče a useknou Malchovi ucho/

Ježíš Obrát' meč svůj v místo jeho, nebo všickni, kteříž meč berou, od meče zahynou. Zdaliž mníš, že bych nyní nemohl prositi Otce svého, a vydal by mi více nežli dvanácte houfů anjelů. Kterakžby se pak naplnila písma, svědčící, že tak musí býti?

/vojákům/

Koho hledáte?

Vojáci Ježíše Nazaretského.

Vypravěč	A jakž řekl jim:
Ježíš	Jáť jsem.
Vypravěč	– postoupili na zpět, a padli na zem. I otázel se jich opět:
Ježíš	Koho hledáte?
Vypravěč	– a oni řekli:
Vojáci	Ježíše Nazaretského.
Ježíš	Jako na lotra vyšli jste s meči a s kyjmi jímati mne. Na každý den sedával jsem u vás úce v chrámě a nejali jste mne. Ale toto se všechno stalo, aby se naplnila písma prorocká. Pověděl jsem vám, že já jsem, poněvadž tedy mne hledáte, nechtež těchto, ať odejdou.
Vypravěč	Aby se naplnila řeč, kterouž byl pověděl: Z těch, kteréž jsi mi dal, neztratil jsem žádného.
6. KAIFÁŠ	
Vypravěč	A oni javše Ježíše, vedli ho ku Kaifášovi biskupu, kdež zákonníci a starší byli se sešli. Ti pak hledali falešného svědectví proti Ježíšovi, aby jej na smrt vydali.
Svědék	Tento pověděl: Mohu zbořiti chrám Boží, a ve třech dnech jej ustavěti.
Kaifáš	Nic neodpovídáš, co tito proti tobě svědčí? Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?
Ježíš	Ty jsi řekl, ale však pravím vám: od toho času uzříte Syna člověka sedícího na pravici moci Boží, a přicházejícího na oblacích nebeských.
Vypravěč	Tedy biskup roztrhl roucho své řka:
Kaifáš	Rouhal se, což ještě potřebujeme svědků? Aj, nyní jste slyšeli rouhání jeho. Co se vám zdá?
Dav	Hodent' jest smrti!

Ježíš Já zjevně mluvil jsem světu, já vždycky učíval jsem v škole a v chrámě, kdež se odevšad Židé scházejí, a tajně jsem nic nemluvil. Co se mne ptáš? Ptej se těch, kteříž to slýchali, co jsem jim mluvil, aj, ti vědí, co jsem já mluvil.

Slouha Takliž odpovídáš biskupovi?

Ježíš Mluvilli sem zle, svědectví vydej o zlém, pakli dobře, proč mne tepeš?

7. JIDÁŠOVA SMRT

Vypravěč Tedy vida Jidáš, zrádce jeho, žeby odsouzen byl, želeje toho navrátil zase třiceti stříbrných biskupům a starším. Řka:

Jidáš Zhřešil jsem, zradiv krev nevinnou.

Kaifáš Co nám do toho? Ty viz!

Vypravěč A podvrh ty stříbrné v chrámě, odšel pryč a odšed oběsil se.

Sbor Kdo by se byl nadál toho,
že v tom člověku tak mnoho
šibalství je jistě skryto?
Věřil v ďábla víc než v Mistra
a to byla chyba jistá.
Zlou práci dokonal sice,
támhle visí na osice!

Kaifáš Neslušíť jich vložit do pokladnice, nebo mzda krve jest.

Vypravěč A poradivše se, koupili za ně pole hrnčířovo ku pohřbu cizozemců. Protož nazváno jest pole to pole krve, až do dnešního dne.

8. PETR ZAPÍRÁ

Vypravěč Petr seděl vně v síni, i přistoupila k němu jedna děvečka řkuci:

Děvečka I ty jsi byl s Ježíšem tím Galilejským!

Petr Nevím, co pravíš.

Vypravěč A když vycházel ze dveří, uzřela jej jiná, i řekla těm, kteříž tu byli:

Děvečka 2 I tento byl s Ježíšem tím Nazaretským!

Petr Neznám toho člověka.

Vypravěč A po malé chvíli přistoupivše ti, kteříž tu stáli, řekli Petrovi:

Všichni Jistě i ty z nich jsi, nebo i řeč tvá známa tebe činí.

Petr Neznám toho člověka.

/zakokrhá kohout/

Vypravěč A Petr, vyšed ven, plakal hořce.

9. PILÁT

Sbor Již vedou Ježíše k soudci Pilátovi,
ještě na něj více žalovat se strojí,
by římskému vladaři byl k odsouzení vydán,
ach, v svém lidu jakou křivdou trpí nebeský Pán.

Pilát Jakou žalobu vedete proti člověku tomuto?

Kaifáš Byť tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě.

Pilát Vezměte vy jej, a podle zákona svého sud'te ho.

Kaifáš Námt' nesluší zabítí žádného.

Pilát Ty-li jsi král židovský?

Ježíš Království mé není z tohoto světa, byť z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji bránily by mne, abych nebyl vydán Židům, ale nyní mé království není odsud.

Pilát	Tedy král jsi ty?
Ježíš	Ty pravíš, že já král jsem, jáť jsem se k tomu narodil, a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě, každý, kdož jest zpravy, slyší hlas můj.
Pilát	Co jest pravda? Já na něm žádné viny nenalézám.
Dav	Krev jeho na nás i na naše dítky!
Vypravěč	Tedy propustiv vzal Ježíše, a zbičoval ho.

10. BIČOVÁNÍ & KORUNOVACE

Hamata	Odkud pak budeme začínat?
Nandaver	Nejprv u noh budem mrskat.
Hamata	Ze vší síly.
Nandaver	Puchnou žíly.
Hamata	Teče krev.
Nandaver	Neulev!
Hamata	Kosti chřadnou.
Nandaver	Šlohej ranou!
Hamata	Ještě drobet výš.
Nandaver	Krčí záda již.
Hamata	Do živého mu přichází. Však toho dávno zasloužil.
Nandaver	Proč on po království toužil!

Hamata	Tumáš za tvoje kázání. Tuhle máš za uzdravení. Nakladu ti dost. Za tvou svévolnost. Nebudeš ty více učit. Ani více zákon rušit!
Nandaver	Nebudeš mocným pánům trucovat!
Hamata	Ani se za Krále židovského vydávat!
Vypravěč	Věří Pilát, že lid ten krutý, vidouce ho pak tak zbědovaného, od svého předsevzetí upustí.
Hamata	Poněvadž se tento za krále vydává, posměšně jej oblečme.
Nandaver	A trním korunujme!
Hamata	Velikomocný Piláte! Jestli tvá velebnost ráčí dovolit by se mohl korunovat, poněvadž se chtěl za krále vydávat.
Pilát	Můžete, co chcete, dělat.
Hamata	Velikomocný Pilát poroučí, má ihned být korunovaný.
Vypravěč	Korunu trnovou podivně spletenou na hlavu vtlačují, až kosti tříštějí.
Sbor	Korunovaný Ježíši, můj dobrý Ježíši.
Hamata	Vstávej, lotře, ještě musíš žezlo mít!
Nandaver	Aby tě poznali, že seš Král židovský.

Hamata Zdráv buď, králi!

Nandaver Zdráv buď!

Sbor Podívejte se na něho
krále a chotě milého,
jak jest pěkně připravený
jak korunou ozdobený.

11. ROZSUDEK

Vypravěč Tedy Pilát vyvedl ven Ježíše, a sedl na soudné stoličce, na místě, kteréž slově Litostrotos a židovsky Gabbata. A bylo v den připravování se k velikonoci, v pátek okolo šesté hodiny.

Pilát Aj, vyvedu jej vám ven, abyste poznali, žeť na něm žádné viny nenalézám. Aj, člověk!

Vypravěč Měl pak obyčej vladař, v svátek propouštět lidu vězně jednoho, kteréhož by chtěli. I měli v ten čas vězně znamenitého, kterýž sloul Barabbáš.

Pilát Kterého chcete ať vám propustím? Barabbáše –

Vypravěč Byl pak ten Barabbáš lotr.

Pilát – čili Ježíše, kterýž slově Kristus?

Děvečka Nic neměj činiti se spravedlivým tímto, nebo jsem mnoho trpěla dnes ve snách pro něho.

Pilát Kterého chcete z těch dvou ať vám propustím?

Dav Barabbáše!

Pilát Co pak učiním s Ježíšem, kterýž slově Kristus?

Dav Ukřižován buď!

Pilát I což jest zlého učinil?

Dav Ukřižován buď!

Pilát	Krále vašeho ukřižují?
Dav	Nemáme krále, než císaře!
Kaifáš	My zákon máme, a podle zákona našeho máš umřít, nebo Synem Božím se činíš.
Dav	Ukřižuj, ukřižuj ho!
Pilát	Odkud jsi ty? Nemluvíš se mnou? Nevíš-li, že mám moc, ukřižovati tě, a moc mám propustiti tebe?
Ježíš	Neměl bys nade mnou moci nižádné, byť nebylo dáno s hůry, protože, kdo mne tobě vydal, větší hřích má.
Dav	Propustíšli tohoto, nejsi přítel císařův, nebo každý, kdož se králem činí, protiví se císaři. Vezmi, vezmi, ukřižuj jej!
Vypravěč	Zastavení první: Pán Ježíš je vydán na smrt.
Pilát	Vezměte vy jej a ukřižujte, nebo já na něm viny nenalézám. Čist jsem od krve spravedlivého tohoto, vy vizte.

12. UKŘIŽOVÁNÍ

Vypravěč	Zastavení druhé: Pán Ježíš na sebe bere kříž. Tedy vydal jim ho, aby byl ukřižován. I pojali Ježíše a vedli. A nesa kříž svůj šel na místo, kteréž slove popravné a židovsky Golgata.
Sbor	Již jest ortel vydán, již na smrt musí Pán. Musí s křížem z města, ó, bolestivá cesta. Odsouzený Ježíši, můj dobrý Ježíši.
Vypravěč	<i>/do neustálého zpěvu předchozího textu, v jednotlivých zastaveních křížové cesty/</i> Zastavení třetí: Pán Ježíš padá poprvé pod křížem. Zastavení čtvrté: Pán Ježíš potkává svou matku. Zastavení páté: Šimon pomáhá Pánu Ježíši nést kříž.

Zastavení šesté: Veronika podává Pánu Ježíši roušku.

Zastavení sedmé: Pán Ježíš padá podruhé.

Zastavení osmé: Pán Ježíš napomíná plačící ženy.

Zastavení deváté: Pán Ježíš padá potřetí.

Zastavení desáté: Pána Ježíše zbavili roucha.

Zastavení jedenácté: Pána Ježíše přibíjejí na kříž.

Hamata	Musíme jemu pravou ruku ke kříži přitáhnout, aby bolestí s ní nemohl trhnout, já hřeb do přehybu vrazím.
Nandaver	Hned na ni provaz založím. Již bezpečně můžeme táhnout, neb s ní nebude moci trhnout.
Hamata	Tluč hodně kladivem, abys prorazil kost!
Nandaver	Neboj se, já budu tlouct dost.
Hamata	Pravou nohu na levou položíme, obě dvě jedním hřebem prorazíme.
Nandaver	Již jest vše připraveno.
Vypravěč	Tam ukřižovali ho, a s ním jiné dva z obou stran, a v prostředku Ježíše.
Pilát	Napiš, písáři, titul jeho a vystav to na kříž: Jesus Nazarenus, Rex Iudeorum.
Vypravěč	Ježíš Nazaretský, Král židovský.
Kaifáš	Nepiš král židovský, ale že on řekl, král židovský jsem.
Pilát	Co jsem psal, psal jsem.
Vypravěč	Žoldnéři pak, když Ježíše ukřižovali, vzali roucha jeho, a učinili čtyři díly každému rytíři díl jeden, a sukni, byla pak sukně nesešíváná, ale od vrchu všicka naskrze setkaná. I řekli mezi sebou:

Nandaver	Kdepak máme jeho šaty, budeme se o ně dělit!
Hamata	Kamaráde, hrejme o ni! Kdo z nás vyhrá, vezme si ji. Ty začni první.
Nandaver	Kéž jest mé šťastné hodění! Já jsem skoro na nic hodil, jenom čtyry jsem urazil.
Hamata	Kolikpak já urazím teď?
Nandaver	Tys, bratře, urazil devět.
Hamata	Já jsem vyhrál roucho jeho, mně to snad bylo souzeno.
Vypravěč	A tak se naplnilo písmo řkoucí: Rozdělili sobě roucho mé, o můj oděv metalí los, tedy žoldnéři tak učinili.
Ježíš	Otče, odpusť jim, neboť oni nevědí, co činí.
Sbor	Přesmutné divadlo, Ježíši rozmilý, již jsou tvoje šaty tobě rozdělili nepřátelé, ukrutní katané. Přistup Matko Páně, podívej se na ně.
Vypravěč	Zastavení dvanácté: Pán Ježíš umírá na kříži.
Ježíš	Ženo, aj syn tvůj! Aj matka tvá! Žízním Dokonáno jest. <i>/zemře, jeden z žoldnéřů mu probodne bok kopím/</i>
Vypravěč	Zastavení třinácté: Tělo Pána Ježíše položili matce na klín.

13. ZÁVĚR

Všichni Když byl Pán Ježíš pochován od svých přátel věrných, hrob jeho byl hned znaménán od nepřátel zlostných. Kámen přátelé milostní k hrobu přivalili, nepřátelé jeho zlostní stráží osadili. Neb se toho velmi báli, aby Pána svého o půlnoci neukradli učedníci jeho. To pak vše tak mělo býti pro naše spasení, by se mohlo vyplnit prorocké učení.

Vypravěč Zastavení čtrnácté: Tělo Pána Ježíše položili do hrobu.

14. TŘI MARIE

Majdalena Ach, mé sestřičky rozmilé,
neprodlévejme té chvíle,
jak jsme umínili sobě,
pomazat to tělo v hrobě,
Pána nebes mastí vonnou,
neb ji máme nakoupenou.

M. Jakubova Jak by se to mohlo udělat,
aby nás žádný nemohl pozorovat?

M. Salome Na mou řeč si pozor dejte:
Teď náš čas je do svítání,
leží, spějí naši páni.
Těch my se nemusíme bát,
oni tak dlouho budou spát,
že lehoučce to vykonáme.

Majdalena Tak pojďme a neprodlévejme!

M. Salome Kámen z hrobu odvalený!

M. Jakubova A hrob celý opuštěný!

Anděl Michal Nebojte se vy, neboť vím,
že ježíše hledáte Nazaretského.
Pojďte a vizte místo, kdež uložen byl Pán,
a rychle pak jděte a povězte

M. Salome Ó, rozmilí učedníci, náš nejmilejší Mistr z mrtvých vstal!

/všechny až na Majdalenu odejdou/

Ježíš /jako zahradník/

Majdalena

Ach, vzali mi Pána mého!
Poněvadž pán té zahrady jseš,
to dojista vědět budeš,
kam mého chotě odnesli.

Ten nejdražší poklad v tom hrobě jsem měla,
a nyní jsem ho zbavena.

Ach, přijď, můj milý Ježíši,
potěšit mou smutnou duši!

Krom tebe nemám jiného!

147

Majdalena	Nenech mne se trápit déle, bych neumřela té chvíle. Prosím tebe, navrať mi ho, ať bolestně nehledám ho.
Ježíš	Poněvadž ho nosíš v srdci, neustále po něm dychtíš, tvůj Pán, pro kterého pláčeš, dává se tobě viděti již. Více neplač, již jej vidíš! Věř, Maria, že jsem já ten, co jsem umřel. Jest třetí den a nyní jsem zas z mrtvých vstal.
Majdalena	Pane, tys světlo duše mé, tys poklad srdce mého a radost času každého! Když tebe mám, všeho dost mám.
Ježíš	Majdaleno mi věrná.
Majdalena	Rabboni! <i>/Majdalena padne Ježíšovi k nohám/</i>
Vypravěč	To jest: Mistře!
Ježíš	Nedotýkej se mě, neb jsem ještě nevstoupil k Otci svému!
Majdalena	Viděla jsem Pána a tyto věci mi pověděl... <i>/běží pryč/</i>
Vypravěč	A kdyby nám čas postačoval, ještě mnoho bych povídal. Ale čas je opožděný,

musíme tak nechat nyní.

Co kde nám v tom chybělo,
prosíme, by bylo odpuštěno.

A já vám teď všem přeji,
by to sloužilo ke spasení.

Sbor

Bud' z toho Pán Bůh pochválen,
až na věky věkův. Amen.

Věřmež v Ducha svatého, církev svatou chrám jeho, všech hříchův odpuštění dle Kristova zasloužení.
Jehož všickni vzývejme, u víře setrvejme, a lásku pravou mějme: tak slávy věčné čekajme!

/píseň „Bud' tobě chvála, jenž jsi z mrtvých vstal“/

KONEC

Příloha č. 8: *Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl* (fotografie)

Obrázek 41: *Jan Křtitel (Vít Piskala)*

Obrázek 42: *Příchod Ježíše (Tomáš David) k Janu Křtiteli*

Obrázek 43: *Smrt (Tereza Kolářková) pozorující dění ze střechy jednoho z domů na velkolhotecké návsi*

Obrázek 44: *Dohadující se učedníci (zleva Libuše Hašková, Vít Piskala, Natálie Pelcová, Jan Neugebauer a Tomáš Wortner jako Jidáš, vzadu Ježíš v podání Tomáše Davida)*

Obrázek 45: *Poslední večere*

Obrázek 46: *Ježíšova (Tomáš David) modlitba v zahradě getsemanské*

Obrázek 47: Petr (Natálie Pelcová) potřetí zapírá Ježíše, kohout (Jan Neugebauer) kokrhá

Obrázek 48: Ježíš (Tomáš David, uprostřed) je veden k Pilátovi

Obrázek 49: Ježíš (Tomáš David) je zesměšňován vojáky Hamatou a Nandaverem (Jan Neugebauer a Vít Piskala)

Obrázek 50: Smrt (Tereza Kolářková) se zapojuje do soudního procesu

Obrázek 51: Křížová cesta poprvé...

Obrázek 52: ... podruhé...

Obrázek 53: ... a potřetí

Obrázek 54: Ježíš je ukřižován

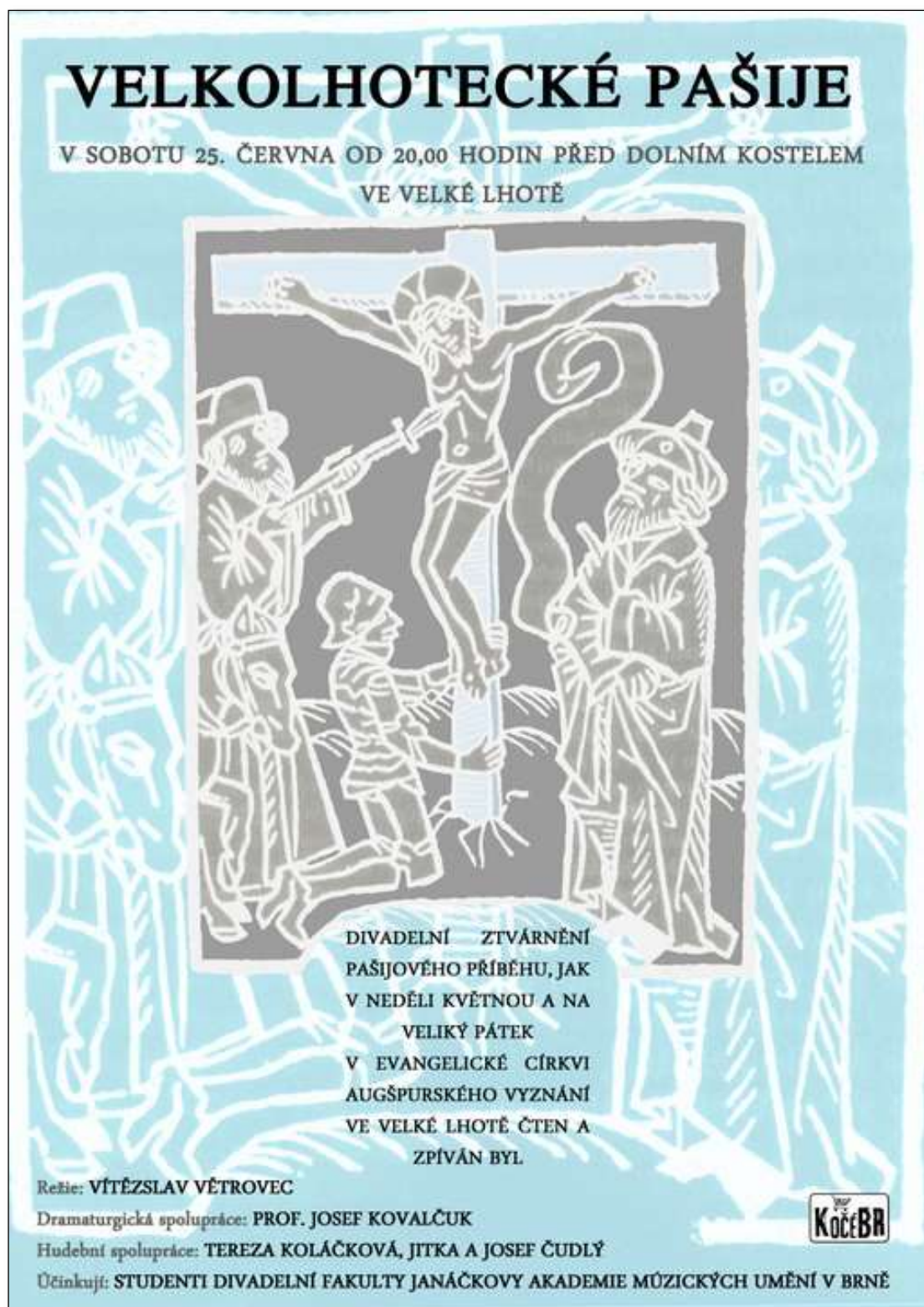
Obrázek 55: *Za ukřižovaným Ježíšem (Tomáš David) přichází jeho matka*

Obrázek 56: *Tři Marie (zleva Libuše Hašková, Jan Neugebauer, Natálie Pelcová)*

Obrázek 57: *Ježíš (Tomáš David) se zjevuje jako zahradník*

Obrázek 58: Plakát k inscenaci (Katarína Kováčiková)

Příloha č. 9: *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval* (scénář inscenace)

**KTERAK SE LHOTECKÝ RODÁK FRANTIŠEK MACKŮ DOMŮ NAVRÁTIL A
S DIVADELNÍKY Z BRNA TAM BESEDOVAL**

1. PROLOG

/hudba, příjezd divadelníků, divadelní tlupy, rachot, maškarní rej, zdravení diváků, jejich obdarování na uvítanou/

Průvodce 23. červen 2008, 8 hodin večer: Na návsi ve Velké Lhotě odehráli divadelníci z Brna představení Svatba na Velkolhotecku aneb Divadelní rekonstrukce svatebních zvyklostí, jak je v roce 1933 podle vyprávění rodiny Závodských zaznamenal a písně zapsal profesor Robert Smetana.

/herci kousek předvedou/

20. červen 2009, 8 hodin večer: Na návsi ve Velké Lhotě odehráli divadelníci z Brna divadelní představení Komédie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě LP 1715 aneb Ondráš.

/herci kousek předvedou/

26. červen 2010, 8 hodin večer: Na návsi ve Velké Lhotě odehráli divadelníci z Brna představení Velkolhotecká lípa aneb Divadelní ztvárnění příběhů, pověstí, písní, zvyků a obyčejů z Velké Lhoty a okolí podle zápisů Jana Karla Zamazala, Roberta Smetany a dalších.

/herci kousek předvedou/

25. červen 2011, 8 hodin večer: Na návsi ve Velké Lhotě odehráli divadelníci z Brna představení Velkolhotecké pašije aneb Divadelní ztvárnění pašijového příběhu, jak na Květnou neděli a na Velký pátek v evangelické církvi augšpurského vyznání ve Velké Lhotě čten a zpíván byl.

/herci kousek předvedou/

Avšak roku dvoutisícíhodvanáctého již v únoru divadelníci do Velké Lhoty přijíždějí a Lhoťákům všelijaké otázky kladou a Lhoťáci divadelníkům po svém odpovídají.

2. DIVADELNÍCI VYZVÍDAJÍ

/herci vyrážejí s dotazníky za Lhoťáky/

Herci A vy tu vedete to ženský sdružení, ne?

Lhoťák 1 Tam se dělá všechno, zase všechno! A nic! V první řadě se sejdem a klábosíme a klábosíme a klábosíme úplně o všem. Začnem, no a k závěru se dojde. Že se udělá nějaká akce. Jde se na vejlet nebo tak něco. Tak pojďte ke stolu. Chcete někdo mličko k tomu, k čaji? Ke kafi jo?

Herci	Štve vás něco na Lhotě?
Lhoťák 2	Že by mně tady něco vadilo... nevím. Chceš ochutnat? To je, to je, jak bych to řekl, kořalka z jablek, z moštu, a jsou v ní naložené trnky, to je trnkovice.
Herci	A co zimy tady?
Lhoťák 3	Zimy krutý teda. My jsme se přistěhovali v zimě a mně se nechtělo žít, normálně. Protože já jsem pět měsíců házel sněh. Ráno, večer. To byly šílený hromady. No tu slivovici bysme si mohli dát co?
Herci	A tady tu chalupu, to vaši rodiče teda postavili?
Lhoťák 4	Nepostavili, to koupili, ne, vono to něk předtím vyhořelo, ne, ale já nevím, jak to bylo. Taky tady teda předtím byla hospoda mejch prarodičů, ne, když to koupili. Tady se tancovalo. Táhle v koutě stáli tři muzikanti, ne. Tady visívala na stropě lampa. Já donesu ještě chleba, jo, ne?
Herci	Co třeba s tou vírou?
Lhoťák 5	Víra, no takhle, ta evangelická víra, jak se říká, to jsou berani, žejo, ti jsou tvrdí, jít si za svým a tak dál. Můžu vám říct, že jsem semka přišel teda, tak třeba na Vánoce jsem šel do kostela tady dole. Pak to tady trošku, lidově řečeno, já to řeknu na plný pecky takhle, to podělali ty faráři, jo, protože voni taji s náma nežijou, přes mládež a takový ty věci no a úplně se to jako tohle. Kdo sladí a kdo nesladí?
Herci	A jak se tady žije, teda ve Lhotě?
Lhoťák 6	Ve Lhotě to ještě jde, já když potřebuju pomoci, když třeba teďkon mi padne auto na boudu, tak já zvednu telefon a nejde vo to auto, jde vo to, že já zvednu telefon a do půl hodiny tady mám deset lidí. Já už jdu zalejvat to kafe.
Herci	Jak tady trávíte víkendy?
Lhoťák 7	Taji jsou víkendy náročný... Je to na tobě, nalejvej.
Průvodce	A tak dále... a tak dále... Vbrzku však přišla řeč na Františka Macků.
Lhoťák 8	Jen všechno pěkný vo tom Frantovi, von byl hodnej. Voni ho někteří měli za blba, ale von blbej nebyl. Von si spoustu věcí pamatoval, kdo se kdy narodil, věděl vo všech, kdy se ženili, v kterým roce.

Lhoťák 9 Ale to si pamatuju, když se tady stavěla pošta třeba jo, to si tady stavěli lidi sami pro sebe, dá se říct, ne že tady todesto to ne, ale prostě jsme tam chodili na brigády a ten Franta tam chodil taky jako, dycky jako to a ty zedníci a chlapi mu říkali a ten Petr Jelínků, tak říkal, hoši, to je Franta, ten ví všechno. A ty zedníci jako říkali, Franto, kdo byl starší, Hitler nebo Gottwald? A Franta šel, takový to jako hhh */nápodoba mumlání/*, hodinu nic, pak přišel a povídá, Hitler, vo sedum let, a šel pryč.

3. DIVADELNÍCI O FRANTIŠKOVÍ MACKŮ

Průvodce Divadelníci se o Františkovi Macků dále dozvěděli například, že:

/herci nastupují a prezentují své vědomosti o Františkovi Macků, porůznu se střídají, předhánějí se v tom, kdo toho o něm ví nejvíce/

Herci Měl ohromného pamatováka na jména hlavních měst států, na data, svátky, narozeniny...

Na svátky a narozeniny vám pak často nosil přání a chodil gratulovat.

Franta si šlapal na jazyk a huhlal.

Zato měl krásný rukopis.

Možná prý spadl jako dítě matce ze stolu. Ale nikdo to neví jistě.

Často si po cestě z hospody povídal sám pro sebe, někdy nadával na darebáky, jak on říkal. V hospodě mu říkali „šéfe.“

Někdy zpíval. A když Franta zpíval, vždycky pak začalo pršet.

Šoupal nohama a koupal se dvakrát do roka.

Celý život prožil se svým otcem na Poldovce. Jeho otec měl jen jednu nohu a chodil se stoličkou.

Pravda, v domě se zrovna dvakrát neuklízelo. Brychta říká, že matová okna v autech jsou vlastně od Franty... tak měl v baráku začouzená skla!

Dříví sháněl, až když už byly mrazy.

Uměl si ale užívat života. Podával si často inzeráty kvůli seznámení – jeho heslem byla věta: „foto napoví.“

Jednou mu jeho otec v hospodě ve Studené domluvil svatbu s Máňou. Když přišel Franta z hospody, měl v posteli ženskou. Tak si šel lehnout na půdu. František se ženit nechtěl, ale co mu zbývalo.

Máňa byla jakási podivná a nakonec se rozvedli.

Když v hospodě zazněla píseň „Ach, synku, synku,“ vždycky se rozplakal.

Na jeho pohřbu se sešla celá vesnice.

Zemřel v roce 2002.

Průvodce A právě s osobností Františka Macků chtěli se divadelníci seznámit, se Lhoťákem, který tady znal každý kámen a nikde jinde než ve Lhotě žít nemohl.

Všichni Jak Franta Macků z Nebe sestoupil a co bylo potom!

4. FRANTIŠEK SE NAVRACÍ DO VELKÉ LHOTY

Herci */text předříkávají střídavě všichni, v souladu s ním vyrábějí různé zvuky/*

Sobota 23. června roku 2012. Večer. Lhoťáci se pomalu scházejí na pivečko. Popíjejí a klábosí v poklidné atmosféře za zvuků, které vydává ptactvo Českomoravské vrchoviny neboli Vysočiny. Najednou se ozve ohlušující zvuk hromu. Televize ve velkohoteckých domácnostech se rozblikají. Světla ve velkohoteckých staveních zhasnou. Obloha nad Velkou Lhotou potemní. Znenadání se ozývají zvuky lesní zvěře. Srnky, laně, kuny, lišky, veverky, zajáci, ptáci a uprostřed toho všeho jelen šestnáctérák, na kterém se veze postava – František Macků!

František Tak co, Brychto? Tady je lidu... Většinu ani neznám... Ale tyhle znám velice dobře. Už se mi po vás stýskalo. Jak říkám, na bídě neušetříš. Přišel jsem se na vás ještě jednou podívat a popřát vám k svátkům a narozeninám. Toho je za těch deset let hromada. Každýmu jsem přinesl tuhle pěknou pohlednici. Tady Jiřina má svátek 15. února a narozeniny 17. dubna. Tu máš. Všechno nejlepší za tu dobu, kdy jsem absentoval.

*/další a další blahopřání ve formě pohlednic, jež si s sebou Franta (z Nebe?) donesl ve velkém pytli –
Vratislav Hess 9.12., 3.11.1962, Marie Šedová 1.9., 3.8.1947, Božena Kopřivová 11.2., 4.7.1932, Karel
Lojka 4.11., 31.3.1931/
/dále k dětem v publiku/*

Tak co, jaký bude vysvědčení? A co ty? Postoupils? Mně se to někdy nepovedlo.

Herci Tak nám, Franto, řekni, jaký je to tam v Nebi?

František To byste chtěli vědět, co? Ale já vám to schválně neřeknu. Jenom Lhoťákům, a to ještě těm pravejm. Brychto, neposlouchej! Tak abyste věděli, v Nebi je to bezvadný. Koupou mě tam v mlíce, každé den. Ke snídani dávaj smetanu, k obědu šlehačku a večer kefir. Anděl mi myje záda. Střechu mně na chalupě taky udělali, jako tady na Poldovce. Už mně taky táhne komín a nečoudí mi to tak.

Honza A co ženský, Franto? Máš tam nějakou ženskou?

František Tam je ženských! To byste koukali. Tam si dám inzerát jako tady a hned nějaká přijede.

Bára A co máš radši, Franto? Vánoce nebo sex?

František Co říkáš? Niagarský vodopády leží na řece svatého Vavřince.

5. FRANTIŠEK SE SEZNAMUJE S DIVADELNÍKY

František A co vy jste?

Herci Divadelníci. Z Brna.

František Jako herci, jo?

Herci Jako herci, no. Z Brna.

František A co vy tady děláte, když nejste ocad'?

Herci My tady hrajeme.

František A o čem jako teda hrajete?

Herci No jako o Lhotě.

František A jak můžete hrát o Lhotě, když jste z Brna?

Herci My to tady už dlouho známe.

Bára Já ne, já jsem tady nová!

František Kdo lozí po střechách a umí to se dřevem?

Herci Brychta!

František Kdo tady všechno ví a k tomu děcko pohlídá?

Herci Jelínková!

František Kdo je koženej?

Herci Kožak je koženej!

František A kde se tu dělá domácí pálenka?

Herci Vidíš ty dva kostely? Tak jedině tam ne!

František Hahá, všechno při starém!

6. FRANTIŠEK ZPOVÍDÁ DIVADELNÍKY

František A proč vy semka jezdíte? Třeba ty?

Honza Líbí se mi na tom, že je to dědina s historií. Že tady byli ti protestanti, a to tu prostě je. Že držej při sobě, jsou to berani a držej, teda jako maj hodnoty.

František Jak říkám, na bídě neušetříš. A ty?

Líba Mně se líbilo, že si můžu někde zahrát. A potom jsem sem přijela a zjistila, že je to takový příjemný, že jsou ty lidi i takový semknutý. Taky pro mě bylo důležitý vrátit se do prostředí, kde nás ty lidi takhle přivítali. A taky odjet z města.

- František Na bídě neušetříš. A ty seš tady proč?
- Tereza Když jsem sem začala jezdit, tak to byla jenom sranda bejt někde venku, mimo město, na vesnici, což jsem nikdy předtím nedělala. Čím dál víc se to posouvalo do roviny osobní, začaly se vytvářet vztahy.
- František A co umíte? Co nám tady jako to, no, předáte?
- Honza Já jsem ukecanej, ale to se nepředá.
- Líba Já ráda zpívám, ale necítím se na to, abych to mohla někomu předat.
- František Ty?
- Slávek Já?
- František A ty?
- Natálie Já umím zpívat.
- František A ty?
- Bára Já jsem tu nová. Hraju na housle a chtěla bych být herečkou. Dobrou herečkou.
- Tereza Já umím na harmoniku.
- František A znáš tuhle?
- /šeptá/*
- Tereza Zním.
- František Tak si ji všichni zazpíváme.
- /píseň „Horo, horo, vysoká jsi“/*
- Tereza Dřív ji tady taky všichni uměli zpívat. Ještě jednou a všichni.
- /opět, tentokrát i s diváky/*

7. HOSPODA U KOŽÁKA

František Když už znáte toho Kožáka, byli jste u něj někdy v hospodě?

Herci Byli!

/vytvoří na scéně hospodu/

František Hahá, to je ono. Jsem sem se vracel často ze záletů. Ale ne že do hospody! Za lidma! Například za Jelínkem... Předved' Jelínka!

Jelínek Tak jaký to bylo, Franto? Seš nějaký poškrábanej.

František To mě pokousal Brychtův pes, prevít jeden. Já jsem mu teda slíbil, že to nikomu neřeknu, ale tady to říct můžu.

Jelínek Jenom jestli tě nepoškrábala nějaká ženská?!

František No, nějaký dříví jsem jí tam poštípal, plot jsem jí spravil...

/začne se hlasitě smát/

Taky mně myla záda...

/směje se ještě víc/

... a pak jsme se poznali. Zahraj Čertíka - Zabloudila!

Zabloudil A kdes to vlastně byl, Franto?

František To bys rád věděl, Čertíku, ale já ti to neřeknu. Nejdřív jsem šel pěšky do Studený. Potom na vlak do Prahy. Tam jsem na Florenci přestupoval. Tam mají na záchůdku takový hnědý kachličky, jako u Smetanů. A pak jsem jel ještě autobusem k Jičínu.

Zabloudil A jaká byla, Franto?

František Hodná. Móc hodná. A pak řekla, že už mám jet domů. Tak jsem zase tady... Doma je doma. Na bídě neušetříš.

Jelínek Hele, Brychta!

Brychta Tak abys, Franto, věděl, tak za tebou zase přijela nějaká ženská. Kde prý bydlí Franta Macků. Tak jsem ji poslal nahoru. Nechala si u nás kufr, že tu tvou chalupu musí napřed omrknout.

František A kde je teď?

Brychta Seběhla z Poldovky, vzala kufr a mazala pryč. Ohnivá čára za ní zbyla.

František Jaks ji moh pustit, Brychto?! Já tu na ni čekám celý den.

Všichni Houby čekáš. Sotva ses vrátil od druhý. Dáš si zase jiný inzerát...

/Tereza s ostatními zpívají píseň „Ach, synku, synku,“ František u toho hlasitě brečí/

František Tady je to krásnější než v Nebi...

8. U JELÍNKŮ

František A hele, hele, u Jelínku jste byli? Znáte je dobře?

Natálie To víš, že známe...

Líba Já jsem tam byla poprvé v životě na zabíječce.

Slávek A Vendula má leguána – takovýho!

Honza A mají tam taky stroj na výrobu konzerv. Já jsem tam nechal svojí milé dát konzervy škvarky a srdíčko.

Jelínková Tak já přinesu sůl, jo? A berte si.

/jednoduchá etuda zabíječky/

Honza Takhle velká věc se zmenší na takovej škvareček, jo?

Slávek Tohle se dá slepicím, jo?

Líba A jsou tady nějaký zabíječky, kde se sejde celá ves? Nebo aspoň dvě rodiny?

Honza Teda ty škvarky jsou!

Jelínková No.

Herci A tak jsme hodovali a gurmánské krásy Velké Lhoty i exotická zvířata u Jelínků poznávali!

František A tak ale jitrničku, to bych si taky dal...

9. U KOPŘIVŮ

František A znáte Boženku Kopřivovou? S tou jsem se něco natancoval.

Herci Známe.

Kopřivová Já jsem tady ve skleníku sedum, šest dní v tejdnu. Osum, devět hodin denně. Co tu vidíte nasázeno, to jsem nasázela. Ještě dobře vidím, já ani brejle nepotřebuju. I slyším dobře, jen nohy bolí. Nefoťte si mě, nebo vám to rozbiju!

František Jojo, nohy mě taky bolely... Co já jsem se toho nachodil, kolikrát i sedmkrát denně jsem z Poldovky do Lhoty a zase zpátky došel. A co ještě povídala?

Kopřivová Já jsem měla prababičku, vona před takovýma osum-pětadevadesáti lety zemřela. A my jsme jako děti musely běhat a sbírat ty bylinky a taky ty pijavice. Protože ta moje prababička, vona léčila. Vona sbírala všechno to koření všelijaký a vařila z toho masti. Ona měla takovou velikánskou knihu a tam to bylo všechno vypsany. No a třeba ji nějaký hospodář pozval, když mu dcera stonala. A tak si tu prababičku tam odvezli a ona to vyléčila a zase ji zpátky přivezli. No a nakonec jí tu knihu děda spálil.

10. BRYCHTA

/scéna podmalovaná písní „Ach, synku, synku“/

František Tak to zase složte. Udělej mi zase Brychtu... Tak co, Brychto?

Brychta No a jednou se stalo, že Franta přišel, v hospodě byl jinak furt, že jo, ale bylo na něm vidět, že je úplně jako nemocnej, to já hned poznal a říkám, hele, Františku, tobě není dobře. Von říká, noo, kňučel. Říkám, hele já tě hodím k doktorovi. Von, že ne. Ale mně to druhý den nedalo, tak jsem jel tam na Poldovku k němu tam. No a von tam ležel na posteli. František, to jako málokdo ví, když někdo vždycky

říká, hele tak jsem potkal auto a mělo matový skla. Povidám, prosím vás, co mi tady vykládáte, ty měl Frantík Macků už dávno doma na chalupě. Přes ty vokna nebylo vidět, ty se nemyly dvacet let.

A jelikož jsem tam nechtěl moc ložit, protože jsem si říkal, někdo mě uvidí a bude si myslet kdovíco. Tak jsem si došel pro Václava Šedu, protože ten měl votad' ženu. Říkám, hele, ty, Vašku, pojd' se mnou, rozumíš, Franta je na tom zle. A Vašek zbrkloun, že von je mrtvej, von je mrtvej. Tak říkám, prosimtě vychladni, no a pak jsem Frantu vodvezl, von totiž nechtěl do Dačic do špitálu. Já říkám, kam teda?

František Do Počátek. Bylo to do Počátek?

Brychta Tak jo. Tak jsem ho dovez do Počátek, tam jsem ho předal, doktorovi to vysvětlil a voni ho tam pěkně, jak bych to řekl, vošetřili. Von byl Franta podchlazenej. Když jsme tam přijeli, takhle šáh na tý chodbě na ty radiátory.

František Ten hřál!

Brychta Chudák tam mrzlo a tam najednou na chodbě radiátor a byl teplej, ne. No a když jsme jeli dom, když jsme jeli, sem ho zase vodvez dom. Já jsem za tím doktorem zašel, že jo, informovat se, no nic jsem Frantovi neříkal. Sedli jsme do auta a von:

František Co ti říkal doktor?

Brychta Říkám, no, Františku... nesmíš pít. Byl takovej smutnej, ne.

František Ani pivo?

Brychta No, ani pivo. Von jako moh pít, ale fór byl v tom, že jsem chtěl, aby si ušetřil peníze trošku, když ted'kon byl ve špitále, žejo. Pít se musí na žízeň, jedno pivo a bude to bez problémů.

František Děkuju.

11. ZÁVĚR

František Tak abych zase šel.

Herci Kam bys chodil, Franto?

František Musím, už na mě čekají. Aby si pro mě zase nepřijeli. Pak bych už nedostal žádný vycházky.

Herci Copak je ti tady špatně? Tady v čekárně máš přece ložnici.

František To máš pravdu. Tady je to jako v nebi. A možná ještě lepší. Nejradši bych tady s váma zvoestal. Jenom tu prodejnu už tu Zabloudilová nemá. A pošta už tu taky není. Odkud já bych posílal ty inzeráty? Tak víte co, já tu s váma zvostanu. Tadyhle si lehnu, kousek nahoře a budu tu s vámi.

/začne zpívat píseň „Na lhoteckym hřbitově,“ odchází, ostatní se pomalu přidávají/

KONEC

Příloha č. 10: *Kterak se lhotecký rodák František Macků domů navrátil a s divadelníky z Brna tam besedoval* (fotografie)

Obrázek 59: Tereza Kolářková v úvodu inscenace při vítání diváků

Obrázek 60: Principál (Vojtěch Johaník) zpovídá divadelníky

Obrázek 61: Příprava na příchod Františka Macků poprvé (zleva Natálie Pelcová, Libuše Hašková a Slávek Bílský, dole Tereza Kolářková)...

Obrázek 62: ... podruhé (zleva Jan Neugebauer, Natálie Pelcová, Libuše Hašková, dole Tereza Kolářková)

Obrázek 63: *Navráťivší se František Macků (Vojtěch Johaník) se vítá s diváky*

Obrázek 64: *„Nazdar, Brychto!“*

Obrázek 65: Herec Slávek Bílský jako Josef Brychta, místní truhlář

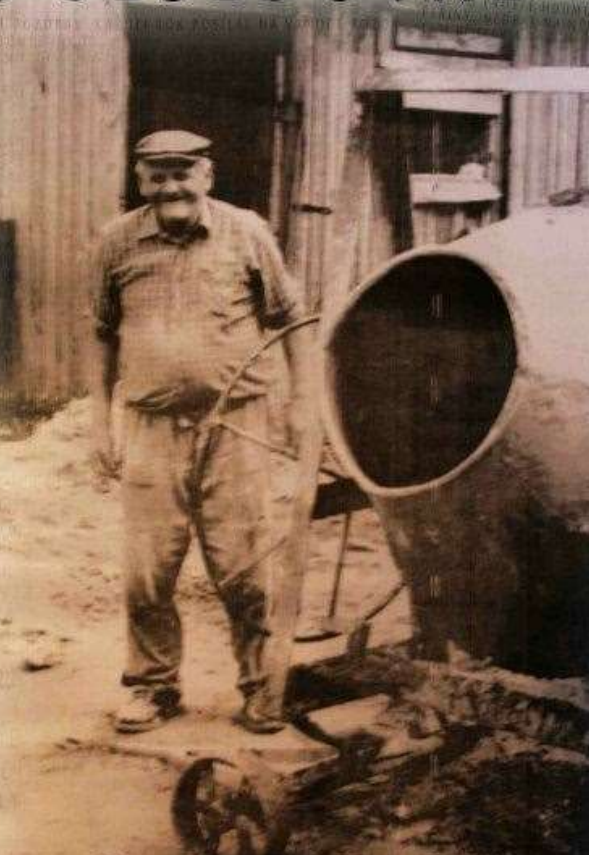
Obrázek 66: Divadelníci zpívají Františkovi Macků (Vojtěch Johaník, vpravo) píseň „Ach, synku, synku“

**KTERAK SE LHOTECKÝ
RODÁK FRANTIŠEK MACKŮ
DOMŮ NAVRÁTIL
A S DIVADELNÍKY Z BRNA
TAM BESEDOVAL**

režie: Vítězslav Větrovec
dramaturgie: Kateřina Menclerová
scenografie: Katarína Kováčiková
hraji: Vojtěch Johaník, Tereza Kolářčková, Jan Neugebauer, Libuše Hašková, Natálie Pelcová, Barbora Nesvadbová, Slávek Bilský

**V SOBOTU 23. ČERVNA VE 20:00
NA NÁVSI VE VELKÉ LHOTĚ**

Logo: **KOČE BR**
Logo: **JAMU**

Obrázek 67: Plakát k inscenaci (Katarína Kováčiková)

5. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

Obrázek 1:

Úvodní slovo Josefa Kovalčuka a Josefa Čudlého před začátkem inscenace, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 2:

Titulní strana do inscenace vložené kramářské písně, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 3:

Pěvecký sbor Festivia Chorus doprovázející inscenaci, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 4:

Chystání droužek (uprostřed Veronika Slováková), Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 5:

Družba (Jonáš Konývka) mává na přicházejícího Ženicha, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 6:

Ženich (Matěj Mužík, uprostřed) a jeho dva Družbové (Vojtěch Johaník a Jonáš Konývka), Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 7:

Družbové (Vojtěch Johaník a Jonáš Konývka) předehrávají Ženichovi, čeho by se měl v nadcházejícím manželství vyvarovat, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 8:

Nevěsta (Radka Dalová) čeká, až Bába (Šárka Ziková) důkladně vyzpovídá Ženicha, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 9:

Jedna z předsvatebních her, kdy Ženich se zavázanýma očima musí najít svou Nevěstu mezi droužkami..., Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 10:

... a průběh této hry, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 11:

Obdobná hra, tentokrát v Nevěstině podání..., Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 12:

... kdy Nevěsta rozpoznává svého Ženicha mezi vybranými muži z publika, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 13:

Matka dává Nevěště (Radka Dalová) požehnání, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 14:

Svatebčané vcházejí do kostela, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 15:

Předvedení kramářské písně zaznamenané Robertem Smetanou, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 16:

Počátek svatební hostiny, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 17:

Vedoucí pěveckého sboru Festivia Chorus Jitka Čudlá (za klávesami), Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 18:

Báby roznášejí pohoštění a počínající rozehrávat tradiční svatební obyčeje (vykupování nevěsty aj.), Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 19:

Družbové (Vojtěch Johaník a Jonáš Konývka) s Ženichem (Matěj Mužík, uprostřed) se snaží uhodnout odpověď na jednu z babských hádanek, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 20:

Ženich si od bab vykupuje Nevěstu, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <http://kramlik.blogspot.cz/>

Obrázek 21:

Báby se vysmívají Ženichovi, Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 22:

Ze závěru inscenace (uprostřed Radka Dalová jako již očepená Nevěsta), Velká Lhota, 23. červen 2008, foto Kolíčkův blog, <<http://kramlik.blogspot.cz/>>

Obrázek 23:

Juráš (Miroslav Jindra) před Oповědnicemi obhazuje svou zradu na Ondrášovi, Velká Lhota, 20. červen 2009, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 24:

Hraběnka (Kristina Haitlová) a Hrabě (Kateřina Horáčková) nad Oповědnicemi, Velká Lhota, 20. červen 2009, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 25:

Josef a Jitka Čudlých hudebně doprovázející inscenaci, Velká Lhota, 20. červen 2009, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 26:

Dorotka (Hedvika Řezáčová) a Ondráš (Jiří Krupica), Velká Lhota, 20. červen 2009, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 27:

Plakát k inscenaci (Josef Kovalčuk), 2009, převzato z archivu Josefa Kovalčuka

Obrázek 28:

Velkolhotecká lípa (Šárka Ziková) a Kat (pod rudo <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 29:

Libuše Hašková a Vojtěch Johaník při rituálním pojídání polévky před narozením dítěte, Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 30:

Křest právě se narodivšího Starého Antoně (zleva Matěj Mužík, Jan Čáslava, Vojtěch Johaník a Libuše Hašková), Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 31:

Starý Antoň (Jan Čáslava) burcuje velkolhotecké publikum, Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 32:

Pohřbívání basy, Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 33:

Josef a Jitka Čudlých pěvecky doprovázející inscenaci, Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 34:

Stínání berana (Matěj Mužík, na stole), Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 35:

Mučení Mackové ze Šachu (zleva Tereza Kolářková, Veronika Slováková a Vojtěch Johaník), Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 36:

Opět pohřbívání basy, tentokrát i s plačkami, Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 37:

Ověšování Velkolhotecké lípy (Šárka Ziková) květinami před jejím pokácením, Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 38:

Kácení Velkolhotecké lípy, Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 39:

Zakládání svatojánského ohně ze dřeva získaného pokácením Velkolhotecké lípy (vlevo), Velká Lhota, 26. červen 2010, foto internetový blog Velké Lhoty, <<http://velkalhota.blog.cz/>>

Obrázek 40:

Plakát k inscenaci (Josef Kovalčuk), 2010, převzato z archivu Josefa Kovalčuka

Obrázek 41:

Jan Křtitel (Vít Piskala), Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Tereza Neznalová, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 42:

Příchod Ježíše (Tomáš David) k Janu Křtiteli, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Tereza Neznalová, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 43:

Smrt (Tereza Kolářková) pozorující dění ze střechy jednoho z domů na velkolhotecké návsi, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 44:

Dohadující se učedníci (zleva Libuše Hašková, Vít Piskala, Natálie Pelcová, Jan Neugebauer a Tomáš Wortner jako Jidáš, vzadu Ježíš v podání Tomáše Davida), Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Tereza Neznalová, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 45:

Poslední večeře, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 46:

Ježíšova (Tomáš David) modlitba v zahradě getsemanské, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 47:

Petr (Natálie Pelcová) potřetí zapírá Ježíše, kohout (Jan Neugebauer) kokrhá, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 48:

Ježíš (Tomáš David, uprostřed) je veden k Pilátovi, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 49:

Ježíš (Tomáš David) je zesměšňován vojáky Hamatou a Nandaverem (Jan Neugebauer a Vít Piskala), Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 50:

Smrt (Tereza Kolářková) se zapojuje do soudního procesu, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Tereza Neznalová, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 51:

Křížová cesta poprvé..., Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 52:

... podruhé..., Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 53:

... a potřetí, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 54:

Ježíš je ukřižován, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 55:

Za ukřižovaným Ježíšem (Tomáš David) přichází jeho matka, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 56:

Tři Marie (zleva Libuše Hašková, Jan Neugebauer, Natálie Pelcová), Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 57:

Ježíš (Tomáš David) se zjevuje jako zahradník, Velká Lhota, 25. červen 2011, foto Marika Smreková, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 58:

Plakát k inscenaci (Katarína Kováčiková), 2011, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 59:

Tereza Kolářková v úvodu inscenace při vítání diváků, Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 60:

Principál (Vojtěch Johaník) zpovídá divadelníky, Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 61:

Příprava na příchod Františka Macků poprvé (zleva Natálie Pelcová, Libuše Hašková a Slávek Bílský, dole Tereza Kolářková)..., Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 62:

... podruhé (zleva Jan Neugebauer, Natálie Pelcová, Libuše Hašková, dole Tereza Kolářková), Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 63:

Navrátilví se František Macků (Vojtěch Johaník) se vítá s diváky, Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 64:

„Nazdar, Brychto!“ Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 65:

Herec Slávek Bílský jako Josef Brychta, místní truhlář, Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 66:

Divadelníci zpívají Františkovi Macků (Vojtěch Johaník, vpravo) píseň „Ach, synku, synku,“ Velká Lhota, 23. červen 2012, foto Jan Halaška, z archivu divadla *KočéBR*

Obrázek 67:

Plakát k inscenaci (Katarína Kováčiková), 2012, z archivu divadla *KočéBR*

6. POUŽITÉ PRAMENY

Literatura

- PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník: Slovník divadelních pojmů*. Předmluva Anne Ubersfeldová, z franc. orig. přel. Daniela Jobertová. Praha: Divadelní ústav, 2003. ISBN 80-7008-157-0.
- RON, Vojtěch. *Zrcadlo umučení a vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista*. Praha: Národní divadlo, 1998. ISBN 80-85921-88-X.
- VĚTROVEC, Vítězslav. *Rekonstrukce divadelní události*. Bakalářská práce. Brno: JAMU, 2009.
- ZAMAZAL, Jan Karel. *Bílá Telč: Oživené vzpomínky*. Třebíč: Akcent/ Telčiana, 2004. ISBN 80-726831-01.
- ZÍBRT, Čeněk. *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad, 1950.

Online zdroje

- Smetana, Robert. Český hudební slovník osob a institucí [online]. 10. Března 2010 [cit. 3. srpna 2013]. Dostupné na internetu:
<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=783>
- Festivia Chorus [online]. 2013 [cit. 3. srpna 2013]. Dostupné na internetu:
<<http://www.festivia.cz/>>
- Wikipedie – otevřená encyklopedie. Velká Lhota (Volfířov) [online]. 10. října 2012 [cit. 3. srpna 2013]. Dostupné na internetu:
<[http://cs.wikipedia.org/wiki/Velk%C3%A1_Lhota_\(Volf%C3%AD%C5%99ov\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Velk%C3%A1_Lhota_(Volf%C3%AD%C5%99ov))>

